
7.11.1986
בנימין גיבלי,
ריגול בטעם
שוקולד מריר
מירון רכטמן,
אימפריה
על־קולית
בית שאן,
הסיכוי
טמון באדמה
דבורה עומר,
שטח פרטי
המינויים הפוליטיים -
קונים בלבד!
BROADWAY
רוצה עכשיו
MONDE SELECTION
BROADWAY 80
1985
אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

מודעת בריאות

המחקרים מוכיחים - אֶלְמֶקס יעילה פי 3

שתי עובדות
שכדאי לזכור:
1. הפלואור הוא
הנשק החזק ביותר
במלחמה בעששת
(חורים בשיניים).
2. אמין פלואוריד
אורגני
יעיל פי 3
מפלואור רגיל.

אלמקס היא משחת השיניים היחידה
המכילה אמין פלואוריד אורגני

וזוהי, בעצם, עובדה מספר שלוש
שכדאי לך לזכור.

שים לב למבחן החומצה:

זוהי שן שטופלה
בפלואור רגיל
ואח"כ הושמה
בחומצה מזיקה.

וזוהי שן שהושמה
בדיוק באותה חומצה
אך טופלה באמין
פלואוריד אורגני.
לפיכך היא שלמה
וחלקה יותר.

אֶלְמֶקס® יעילה פי 3 במניעת עששת
עם אמין פלואוריד

אלמקס המאושרת ע"י הסתדרות רופאי השיניים בישראל. מיוצרת ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ ברשיון GABA, שוויץ.

סופשבוע

ה' בחשון, תשמ"ז 7.11.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

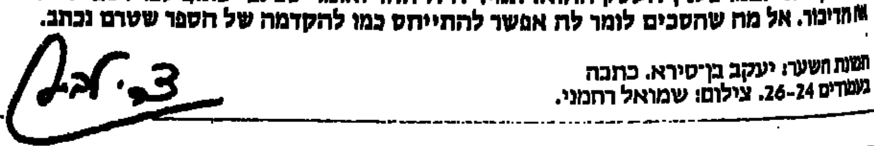
קוראי יקרי,

שוק המינויים הפוליטיים – נושא כתבתם של עמוס לבב, אביבה מץ ורפי מן המותחת את המוסף – מדובר עד מושמע בעיקר בשנים האחרונות, ולצרכני התקשורת הצעירים או לוותיקים בעלי הזיכרון הקצר נדמה כאילו הליכוד רשם את הפטנט על השיטה. ועוד מתקבל הרושם כאילו זו מכת מדינה הפוגעת בסדרי השלטון התקין, או לפחות מעוותת אותו. אלא שהעיוות והחטא לאמת מתחילים דווקא בתמונה המכלילה הזאת, המסוכנת כמו כל הכללה.

כי תיעבות הליכוד הדואגות היום לשבע את אנשי שלומן בתפקידי מפתח בחברות ממשלתיות או בכל משרה ממלכתית אפשרית אינן גרועות ממפלגות הפועלים והדתיים שקבעו את הנורמה וחילקו ביניהן את רוב נתחי העוגה עד למהפך של 1977. גם לא הוכח שכל מינוי מפלגתי הוא כשלון בטוח, משום שהדבר טעון בדיקה אובייקטיבית ושום צד לא ישבע נחת ממימצאיה. משרד החוץ, למשל, שהוא אחד ממוקדי הביקורת והתסיסה נגד המינויים הפוליטיים, משגר לרחבי העולם נציגים שהם עובדים מן המנין, אשר לא כולם הם לתפארת מדינת ישראל. מצד שני, לא חסרים שליחי מפלגות – מכל קצווי הקשת הפוליטית – שהוצנחו לדיפלומטיה והיו סיפורי הצלחה.

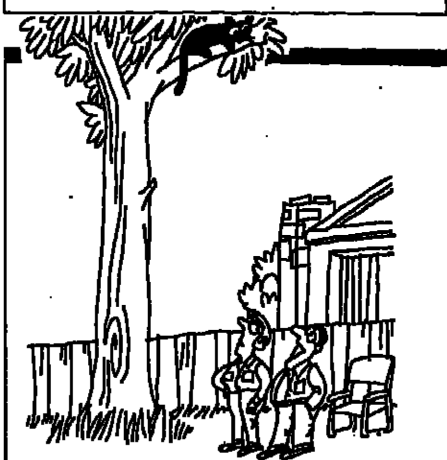
שתי המפלגות הגדולות המתחלקות בשלטון, דאגו מראש להסדיר חלוקה מאוזנת של עונת המינויים. תמונת המצב שפורשת הכתבה, איננה השיטה הלא־חדשה אלא הסגנון התורני המלווה את יישומה. סחר־מכר וחשדנות הדדית מלווה בקטטות המשתקות חברות ממשלתיות, או חילופי מנהלים שהופכים ים שקט לרוגש עד גבה־גלי במשרד זה או אחר. טוכים בפינה ובודקים בשבע עינים לבל יפלו בחלקה של מפלגה אחת יותר תפקידים מאשר נודי ידיבתה־שותפתה. אם לא תחתמו על מינוי האיש שלנו נכשיל את מינוי האיש שלכם. פוליטיקאים מחניפים לעסקנים בהענקת תפקידי מפתח כדי שיבטיחו בתמורה את המשך הקריירה הפוליטית שלהם. בסחר־מכר הזה לא תמיד מקפידים על האיכות של בעלי התפקידים. אבל זה כבר נושא לחקירה נפרדת.

בנימין גיבלי, מנכ"ל חטיבת המזון של קונצרן "כור", חגג השבוע את נקמתו המתוקה כשנחנך בצפת מפעל השוקולד המתחרה של "עלית". האיש שהקים מאפס את החטיבה, כמעט הרחיב פעם את תחומה גם לתעשיה המתוקה, אלא ש"עלית" חטף לו את ההזדמנות מתחת לאפו. גיבלי הוא אדם מסקרן בזכות עברו המיסתורי כראש אמ"ן לשעבר, "הקצין הבכיר" שמאחורי פרשת "העסק הביש" של 1954. יעל פז־מלמד שהלכת אליו, החליטה להנב אותו על הפרשה. היא צעירה שלא חוותה את רעידת האדמה הזאת על בשרה. הוא העדיף להתמקד בקריירה השניה שלו, המוצלחת יותר, אבל יעל לחצה מפני שגיבלי כמעט ולא חשף את עצמו בענין העסק ההוא. תמיד היה חוזר ואומר שפעם יכתוב ספר ושם ירחיב את הדיבור. אל מה שהסכים לומר לה אפשר להתייחס כמו להקדמה של הספר שטרם נכתב.

תמונת השער: יעקב בן־סירא. כתבה בעמודים 24–26. צילום: שמואל רחמני.

צוחק מי שצוחק ראשון

אוי, אורי, כמה שאתה בצרות... היא יוצאה עם בחור חדש שיש לו מכונית שגם נוסעת!

התרופה שלך מוכנה, אדוני. השאלה היא האם גם חשבון־הבנק שלך מוכן...

לפני שנזעיק את מכבי־האש, למה שלא תנדנדי לו קצת? אז הוא יירד משם אחת־ושתיים.

מוצא־חן בעיני, מיושן ושמרני – בדיוק אתה!

לא יודע למה אני עושה את זה. זה פשוט היה רשום לי ביומן להיום.

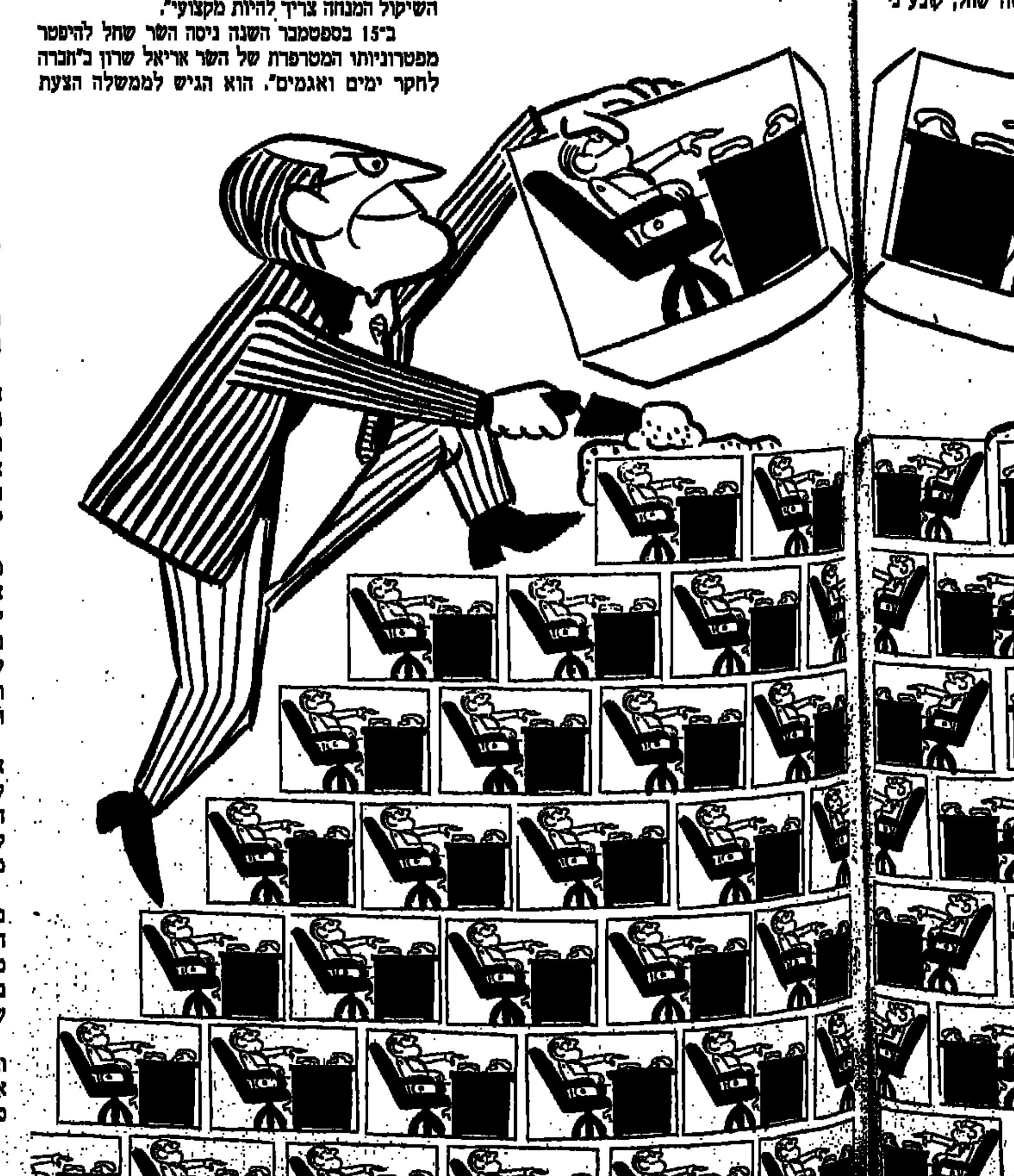

ודאי שאני רוצה נישואים מאושרים. אבל תראה מה עומד בדרכי!

שוק המינויים, קונים בלבד!

השותפים לממשלת האחדות דואגים לשבץ את אנשי שלומם בתפקידי מפתח במנגנון הממלכתי. לכל תפקיד יש עשרות קופצים. על כישורים מקצועיים לא מדברים. המערך והליכוד מנהלים סחר מכר במועצות המנהלים של חברות ממשלתיות, תאגידים, רשויות ומשרדי ממשלה כאילו היתה זו אחוזתם הפרטית. התהליך כבר גרם לשיתוק בכמה חברות. אחת כמעט נמחקה, שניה פועלת באופן בלתי־חוקי, ובכמה משרדים יש מסע הפחדות והלשנות הגורמים לאובדן מוטיווציה ולדכדוך.

מאת אביבה מץ ועמוס לבב

מחלקים את האחוזה. המערך והליכוד עורכים סחר מכר במועצות המנהלים של חברות ממשלתיות, תאגידים, רשויות ומשרדי ממשלה כאילו היתה זו אחוזתם הפרטית. תחקיר "מעריב" מעלה כי פעילותן של כמה חברות שותקה בגלל שבעלי הנחלה, המערך והליכוד, עדיין לא הגיעו להסכמה על הרכב מועצות המנהלים שלהן. לגבי חברה אחת לפחות החל רשם החברות בהליכי מחיקה. חברה אחרת פועלת באופן בלתי־חוקי, ללא מועצת מנהלים. שרות התעסוקה משותק ובשוק העבודה שוררת כמעט אנרכיה. בכמה משרדי ממשלה יש מסע הפחדות, הלשנות, אובדן מוטיווציה ואווירת דכדוך.

בהסכם הקואליציוני דאגו השותפים לחלוקת ה"עוגה". כתוב שם: „מוסכם כי תהיה הדברות כדי להביא לייצוג הולם של שני הצדדים בכל הנוגע ליושבי ראש וחברי מועצות מנהלים של חברות ממשלתיות". מלות המפתח הן „הדברות", ו„ייצוג הולם של שני הצדדים". כישורים מקצועיים – לא מוזכרים.

מכינים את ועידת "תרות" הבאה. 800 צירים מתוך 2085 צירי הועידה כבר מסודרים בג'ובים שהוענקו להם בעיקר ע"י השרים אריאל שרון ודוד לוי. שיטת המינויים הפוליטיים שמפא"י הוציאה עליה פטנט (ח"כ מיכה חריש מן המערך: „אנחנו לא רוצים לחזור לשיטות ספיר והמטבחים הפוליטיים, זו תקופה שאין מה להתגאות בה"), שוכללה לדרגה גבוהה של ציניות ע"י הליכוד, והגיעה לשיא הרסנותה בתקופת ממשלת האחדות הלאומית.

כרי הפעולה של המינויים הפוליטיים הם השרות הממשלתי עצמו, חברות ממשלתיות (כימיקלים לישראל, חברת החשמל), תאגידים ורשויות ע"פ חוק (המועצה לצרכנות, מפעל הפיס). „המפלגות בישראל עברו תהליך של שינוי", מסביר ירון רן, עוזר שר האנרגיה. „מעין דמוקרטיזציה פנימית. חברי המרכז בוחרים את מועמדיהם לכנסת, ולכן תלותם של הנבחר והשר בחברי המרכז – גברה".

רן מספר כי השר שלו, משה שחל, מצא בחברות הקשורות במשרד האנרגיה מועצות מנהלים על טהרת הליברלים, פרי מאמציו של קודמו בתפקיד, יצחק מודעי. למשרד האנרגיה קשורות כ־16 חברות ובהן לפחות 150 דירקטורים. חברי המרכז בליברלים מונים 240 איש. צא וחשב מאין שאב מודעי את כוחו במרכז הליברלים.

החברות הממשלתיות הן הניזוקות העיקריות משיטת "תפוס כפי יכולתך" של שתי המפלגות הנוהגות בהן כאילו היו החברות המשפחתיות שלהן. "כימיקלים לישראל" היא דוגמה כוסה לכך. חברה ממשלתית בעלת עוצמה כלכלית אדירה, הכפופה מיניסטריאלית למשרד המסחר והתעשייה. כשפג תוקף המינויים של דירקטורים במועצת המנהלים של כי"ל וחברות הבת שלה, מונו לתפקיד דירקטורים חדשים, „כולם מינויים פוליטיים של שרון", אומר אחד הדירקטורים המסרב להזדהות.

בכיר בכי"ל מוסיף: „אם אלה האנשים המוצלחים שיש לשרון, זה עצוב מאוד. אנחנו לא השתכנענו שהם מתאימים לתפקיד. ראו מי עזב את מועצת המנהלים שלנו ומי בא במקומם. עזבו פרופסורים, מרענים ואנשי תעשייה, נכנסו אנשים חסרי כל כשרון ויכולת. היום תמונת המצב היא פתטית".

היקף ההכנסות של כ־200 החברות הממשלתיות, הסתכם ב־1985 ב־5.4 מיליארד שקלים. הן מעסיקות 71 אלף עובדים. לכל חברה יש בממוצע כ־15 דירקטורים, רובם ללא שכר. הקורא עשוי לשאול את עצמו מה יש בהן, במשרות הדירקטורים הללו, ללא שכר, שהוא כל־כך אטרקטיבי, מדוע כל־כך הרבה אנשים רוצים להשתייך לקליקה הזאת, הרי לכאורה אין בזה כל הכנסה פרט לכאב־ראש. התשובה יכולה להיות רק אחת. עמדות כוח פוליטיות, דרכן אפשר להאדיר את כוחם של אלה ששלחו את הדירקטורים החדשים לכסאותיהם. „זהו מכשיר חברתי־פוליטי להעלות את דוד לוי לראשות הממשלה", אמר רמי קוך, המשנה החדש למנכ"ל "עמידר", מינוי טרי של דוד לוי. בקיצור: זהו שוק של מאות ג'ובים עם הרבה כוח ויוקרה.

אחת הדוגמאות האבסורדיות להרסנות השיטה היא חברה קטנה העוסקת בעיקר במחקר – "החברה לחקר ימים ואגמים". פעולתה נפגעה והיא איכשהו מדדה חודשים ארוכים ללא מועצת מנהלים משום שאיתרע מזלה ויש לה שלושה שרים ממונים: שר המסחר והתעשייה, שר האנרגיה והשר החותם על המינוי, הלא הוא שר האוצר. השלושה אינם מצליחים להגיע לרשימת מועמדים מוסכמים.

שר האנרגיה והתשתית, משה שחל, טבע פי החברה פועלת היום באופן בלתי־חוקי. „מודעי אמר לי: אחתום על מינויך, רק אם תסכים שהאיש שלי יהיה יו"ר', והוא לא חתם", מספר שחל.

"מעריב": „מר מודעי, מדוע סירבת לחתום על מינויי שחל?"

מודעי: „אני כבר שבעה חודשים לא שר האוצר. אני לא הכתובת לשאלה זו. טענות היו צריכות להשמע כששימשתי בתפקידי".

היו טענות, והן הופנו ב־6.7.86 אל שר האוצר ואל שר המסחר והתעשייה במכתב שעליו חתום השר שחל. „ברצוני להתריע על כך שנוצר מצב חמור בדירקטוריון של החברה לחקר ימים ואגמים", כתב שר האנרגיה. מכתב זה יצא לאחר שב־22.6.86 כתב יו"ר מועצת המנהלים, יוחאי בן־נון, לשר שחל: „נוצר בדירקטוריון מצב חמור שבו אין בהרכבו הנוכחי אפילו מדען אחד. מצב זה אינו נסבל בחברה שכל עיסוקה הוא מחקר מדעי". בשיחה ל"מעריב" יוחאי בן־נון, שמנויו לא חודש, מכנה את המצב „בזיון מדרגה ראשונה", ולשיטה הוא קורא „אסון לאומי".

„החברה מתנהלת ללא מועצת מנהלים בפועל", הוא אומר. „זה לא חוקי, אין פיקוח ואין סיוע לחברה מאנשי מקצוע".

יוחאי בן־נון, מפקד חיל הים לשעבר, אינו איש פוליטי. „בשבע שנות שלטון הליכוד איש לא התנכל לתפקידי", הוא אומר. „אבל עכשיו זוהי תופעה כללית במדינה, שבגלל מחלוקת בין שרים נפגע תפקודן של חברות ממשלתיות. אסור שיהיו כאן שיקולים פוליטיים. אין דבר מזיק מזה. זוהי תופעה אסונית. השיקול המנחה צריך להיות מקצועי".

ב־15 בספטמבר השנה ניסה השר שחל להיפטר מפטרוניותו המטרפרת של השר אריאל שרון ב"חברה לחקר ימים ואגמים". הוא הגיש לממשלה הצעת החלטה לקבל את שר האנרגיה ואת שר האוצר כאחראים יחידים לענייני החברה. הוא נימק את הצעתו בפירוט, ובין השאר הדגיש כי משרדו מתקצב את החברה שאינה מקבלת הקצבה כלשהי ממשרד המסחר והתעשייה. השר אריאל שרון הגיש מכתב התנגדות "מנומק" להצעת שחל: „הנני מתנגד להצעת שר האנרגיה והתשתית", נאמר במכתב.

> **„המינויים הפוליטיים אוכלים את המנגנון הציבורי הנמצא בסכנה. ההתדיינויות המשפטיות המגיעות למחלקה לענייני עבודה בפרקליטות המדינה בנושאים אלה הן הסימפטום למחלה".**

מצבה של ה"חברה לחקר ימים ואגמים" טוב יחסית למצבה של חברת "ערים", חברה המפתחת קרקעות לבנייה שרשם החברות החל נגדה בהליכי מחיקה. גם לחברה זו שלושה "אבות" (שרי השיכון, החקלאות והאוצר). עו"ד פנחס ארקוס מטפל בחברות הציבוריות בלשכת רשם החברות. כשהגיע למסקנה שסכסוך בין דוד לוי, שר השיכון ואריה נחמקין, שר החקלאות, משתק את החברה, הוא שלח לפני כחודשיים התראה לרשות החברות הממשלתיות. מאז דבר לא קרה.

מלשכת רשם החברות נמסר לנו שאם לא יימצא פתרון מידי, יפנה הרשם ליועץ המשפטי לממשלה, ויבקש לנקוט בהליכים נגד חברת "ערים".

גם מנהל המחלקה לענייני עבודה בפרקליטות המדינה, עו"ד אלי בן־טובים, רואה את סממני התופעה נערמים על שולחנו יום־יום. „אני רואה את זה בהחמרה רבה", אומר בן־טובים, „המינויים הפוליטיים אוכלים את המנגנון הציבורי הנמצא בסכנה. ההתדיינויות המשפטיות המגיעות אלי בנושאים אלה הן הסימפטום למחלה".

רבנו לוי היה יו"ר ועד העובדים ברואר. היום הוא משנה למנכ"ל משרד התקשורת (מינוי של מרדכי צפורי שאמנון רובינשטיין לא ביטל). לפני־כן היה יו"ר מועצת המנהלים של חברת "ערים": „מישהו מכיר במדינה הזאת חברה או משרד שאינם פוליטיים?", הוא שואל. „בוודאי שכואב לי על החברה שבסופו של דבר תתדרדר ותלך. הם לא יכולים לעבוד בלי דירקטורים".

יאיר סרוסי מאגף התקציבים באוצר הוא פליט אחרון מהדירקטוריון של חברת "ערים": „יום אחד שמתי לב לכך שנשארתי הדירקטור האחרון במועצת המנהלים, שלמעשה היתה גוף משותק ולא היה מה לעשות בה יותר. אז התפטרתי. עכשיו החברה ממשיכה לעבוד בלי מועצת מנהלים".

משה עין־מור ("סניה"), מנכ"ל "ערים", גא מאוד בחברה ובהישגיה: „החברה היום היא במצב הכלכלי הטוב ביותר", הוא אומר. „התגלמות האידאל של חברה ממשלתית. אבל אי־אפשר לנהל חברה באופן נורמלי בלי מועצת מנהלים. יש הליכים פרוצדורליים שאי־אפשר לדלג מעליהם. יש פה תקלה נוראה".

משה עין־מור מספר שלא מכבר פנה אליו בחור וביקש מ"ערים" עזרה אישית. סניה דחה אותו. „הצעיר אמר לי: 'תזהר, אני עוד אהיה הדירקטור שלך'. היום, כך אני שומע, הוא ברשימת המועמדים לדירקטוריון".

זאב רפואה מנהל את רשות החברות

(המשך בעמוד הבא)

זלמן חן: „פה משחקים בבני־אדם".

(המשך מהעמוד הקודם)

הממשלתיות. איש המפלגה הליברלית. מינוי של מודעי. „אני לא איזה ג'ובניק", מעיד על עצמו רפואה, „לא חיפשתי עבודה. עזבתי עסק פרטי משגשג. זה נכון שמודעי מינה אותי ואני רוצה להצליח, אבל זה לא אומר שאני איש שלו".

רשות החברות הממשלתיות שייכת למשרד האוצר. היא גוף־על שתפקידו לאשר את המינויים במועצות המנהלים של החברות הממשלתיות. זהו גוף ללא שיניים. חבר במועצת מנהלים של חברה מתמנה ע"י שני שרים. השר הממונה ישירות על החברה, ושר האוצר – לאחר התייעצות עם הרשות. „זה לא אומר שצריכים לקבל את ההמלצות של הרשות", אומר רפואה, „הם יכולים למנות את הדירקטור גם בלי להתייעץ אתנו, ועדיין עמדו בתנאי החוק".

מכאן שאם שני השרים מסכימים ביניהם לגבי מינוי נתון, בעיקר אם הם מאותו מחנה פוליטי, קרוב לוודאי שלזאב רפואה לא תהיה עבודה. ומה קורה אם הם לא מאותו מחנה פוליטי ואין ביניהם הסכמה לגבי המינוי הנידון? מקפיאים את המינוי, וגם אז לזאב רפואה אין עבודה.

זאב רפואה, מה קורה ב„ערים" וב„חברה לחקר ימים ואגמים"?

„הכל נכון, אבל לא בגללנו. חברת 'ערים' זו דוגמה חריגה. שלושה שרים צריכים לאשר מינוי של דירקטור. שר השיכון, שר החקלאות ושר האוצר. כאן יש מלחמה בין נתמקין ובין דוד לוי לגבי מינוי מועצת המנהלים, והעסק משותק. התרענו על כך מספר פעמים, אבל אנחנו לא יכולים לעשות כלום".

תהליך אישור הדירקטוריון נעשה בהתכתבות. את כשירותו של האיש לתפקיד בודקים ארבעה אנשים ברשות. לומדים עליו מתוך טפסים. רק אם מתעורר ספק, מזמינים אותו לראיון.

„החוק לא אוסר מינויים פוליטיים", אומר רפואה, „הרשות בודקת שלא יהיה ניגוד אינטרסים בין עבודתו של המועמד לבין התפקיד שהוא צריך למלא בדירקטוריון. כל היתר לא מעניין אותנו".

זלמן חן הוא "מר עבודה". 36 שנים עבד במשרד העבודה, ובשנים האחרונות היה דובר שרות התעסוקה. הוא בן 72, ולאחר שיצא חוצץ בגלוי נגד השר משה קצב ומינוייו הפוליטיים, לא חודש חוזה העבודה המיוחד שלו. „פה משחקים בבני־אדם", הוא אומר על המינויים הפוליטיים. „הרי מדובר במפרנסים. הורסים בני־אדם, משפילים אותם, הורסים את הקיום שלהם. קחו את הדוגמה של ברוך חקלאי, מנהל שרות התעסוקה. בחור מוכשר מאוד. פתאום בא משה קצב ורוצה לזרוק אותו מהתפקיד הזה, כי הופעלו עליו לחצים למנות איש משלו. ראיתי את ברוך חקלאי נהרס. השר עשה כל מיני תרגילים כדי לפצל את כוחו. זה השפיע על האיש באופן קשה. הוא היה מדוכא, הרגיש כפיות־טובה, חש עלבון".

על המצב בשרות התעסוקה אומר זלמן חן: „העובדים כבר לא ממושמעים. המוטיווציה שלהם נפגעה. הם מחניפים למי שהם חושבים שעומד להיות הבוס הבא. המערכת נשברת. נתערער האמון בהנהלה. המערכת משותקת".

משה קצב, שר צעיר וסימפטי, נפגע מאוד מהביקורת הציבורית על מינוייו הפוליטיים. בסחר מכר, בחלוקת האחוזה, הוא מאשים אך ורק את המערך. „הם נהגו כך כל הזמן שהיו בשלטון. כוחם בציבור – 30%. בין עובדי המדינה – כוחם 70%. הנה ההוכחה! ולמה מתעלמים ממה שהמערך עושה היום? ראו את מינויי פרס ושחל. המערך לא השתנה".

שר העבודה והרווחה מרגיש כי הוא „בהחלט מאמין שלתפקידים בדרגים המקצועיים צריכים להיבחר אנשי המקצוע הטובים ביותר", והוא מכריז בהתרגשות: „לא פגעתי בפרנסתו של איש מסיבות פוליטיות. אוי לי אם הייתי עושה זאת".

(המשך בעמוד 32)

דיוקנו של מינוי פוליטי

קצת קשה לשרטט את דיוקנו של מינוי פוליטי. יש שני סוגים עיקריים של מינויים פוליטיים. ראשי סניפים, בדרך־כלל של עיירות נידחות ושכונות מצוקה, המבטיחים לשר כי מאחוריהם גייסות של אלפים, ומצד שני צעירים מלוקקים שצמחו בקמפוסים כראשי הסתדרות והתאחדות הסטודנטים.

צחי הנגבי (בנה של גאולה כהן) הוא ראש לשכתו של יצחק שמיר. על הקיר במשרדו החדש במשרד ראש הממשלה שלוש תמונות: ז'בוטינסקי, יאיר והאנדרטה המפורסמת של ימית, שבה התבצר ובה התפרסם. אבל את דרכו התחיל במסלול הקבוע, יו"ר התאחדות הסטודנטים. אחר־כך היה מנהל מטה ההסברה של הליכוד, עוזרו של השר חיים קורפו, ועכשיו, בגיל שלושים, הוא יושב במשרד ראש הממשלה.

„הצמיחה בקמפוסים אינטנסיווית, ומיד אתה זוכה להכרה תקשורתית", הוא מסביר, „ואם אתה בן־מזל ישנה איזו שביתת סטודנטים, ואז הפרסום רב".

לצחי היה מזל. הוא ניהל מאבק נגד תומכי אש"ף בקמפוסים.

"מעריב": „מה דעתך על מה שקורה היום עם המינויים הפוליטיים"?

הנגבי: „יש לזה שני צדדים. עם צד אחד אני מזדהה, מהשני אני סולד. אני מזדהה עם התביעה הצודקת של חברים מהשורה לתת להם הזדמנות שווה בחלוקת תפקידים שלא ניתנו להם בתקופת שלטון המערך. אבל אני סולד מהצורך להכניס בכל מחיר אנשים רק בגלל שהם שלנו. מי שמפסיד מזה ומשלם מחיר, זו רק התנועה".

"מעריב": „אינך מתבייש בזה"?

הנגבי: „התפקידים שאני עושה מחייבים אמון אישי טוטאלי. המינוי הזה אינו מבייש, ואני לא מתבייש. נהפוך הוא. אני רואה את עתידי בתחום הפוליטי".

"מעריב": „מכת המינויים הזו עולה הרבה כסף".

הנגבי: „הממשלה הזו עלתה הרבה כסף במיקרו, ברבוי שריה ומינוייה, אך הצילה את המשק במקרו".

רמי קוך, בן 32, מינוי חדש־נוצץ של דוד לוי בחברת "עמידר" (משנה למנכ"ל). מגדיר עצמו „ילד שכונות אשכנזי". גדל ביפו ובשכונת התקווה. מעיד על עצמו כמי שראה הרבה קיפוח.

בעקבות מלחמת יום הכיפורים חצה את הקווים ועבר לליכוד. היה פעיל בסניף חרות ביד־אליהו. עבד ב"מצודה" עם מיכה רייסר ומיכאל קליינר בריכוז סניפים וארגון כוח אדם ברחבי הארץ. גם בתדרו החדש תלוי ז'בוטינסקי. „לא קיבלתי את המינוי בשביל קולות", הוא כועס. „אני תומך בדוד לוי הרבה שנים. למה אנשי שמיר לא ממנים את תומכיו? מה יש, אין להם אנשים מוכשרים"?

ומה יעשה רמי קוך ב"עמידר"?

„לא יודע, בואו בעוד כמה חודשים".

צחי הנגבי: „אני לא מתבייש"

רמי קוך: „בואו בעוד כמה חודשים"

„ראו מי עזב את מועצת המנהלים של כימיקלים לישראל ומי בא במקומם. עזבו פרופסורים, מדענים ואנשי תעשייה, נכנסו אנשים חסרי כשרון ויכולת. עצוב מאד אם אלה האנשים המוצלחים שיש לשרון!"

בנימין גיבלי. ריגול בטעם שוקולד מריר

הקצין הבכיר

ראש אמ"ן לשעבר מדבר על פרשת "העסק הביש". היא עדיין רודפת אותו. האיש היה מעדיף שנתמקד בקריירה השניה שלו, של תעשיין מצליח שהקים מאפס את [...]שת המזון של "כור", וחונך עכשיו את מפעל הממתקים [...]וד הגליל". המתחרה ונקמתו המתוקה ב"עלית". גם כאן, לא כולם מפרגנים לו.

מאת יעל פדמלמד
צילומים: שמואל רחמני

אומרים עליך שאתה אדם קשה, רודף כוח ועוצמה, שאפתן חסר־לאות וצנטרליסט שאוהב שהכל ייצא ממנו ויחזור אליו.

בנימין גיבלי: "נכון. כל מה שאומרים עלי נכון. מה רע בזה? אני באמת אוהב כוח, עוצמה חשובה לי מאוד. אני אדם בטוח בעצמו, שיודע להכיר בכישוריו וביכולתו, ואפשר לומר שאני צנטרליסט. אני לא מבין מה לא טוב כזה".

ואומרים עליך גם: אדם בעל קסם־אישי נדיר, שר כה לבבות, כאריזמטי. אנשים מוכנים ללכת אחריו כאש וכמים".

"אני מקווה שגם זה נכון"

בנימין גיבלי, 66, מנכ"ל כור מזון, האיש בעל הסיגר, ראש אמ"ן לשעבר, "הקצין הבכיר" שמאחורי "העסק הביש" מלפני שלושים שנה; או שאוהבים אותו, או ש"אי־אפשר לסבול אותו". אבל גם אלה שאינם אוהבים אותו אומרים: אשף פיננסי, תעשיין בחסד עליון, האיש שעשה בכור־מזון את הבלתי־אפשרי כמעט. לפני 15 שנה הקים את החטיבה הזו עם מפעל אחד נוטה למות – "שמן", אליו הסתפחו שכיבי־מרע כמו מפעל התמרוקים "הלן קרטיס", גם הוא נאבק על הישרדותו. היום זה סיפור של עשרים וחמישה מפעלים שמייצרים ומשווקים ב־320 מיליון דולר, 40 מיליון לייצוא. רק חלק מן ההצלחה אפשר לייחס לאהבת־הכוח של האיש. כל השאר שייך ליכולת הניהול שלו. את הבטחון העצמי האדיר הוא הביא אתו "בילט־אין". כל מפעל כושל שרכש במסגרת "כור־מזון" והצליח תוך מספר שנים לשקמו ולהפוך אותו לסיפור הצלחה כלכלי, חיזק את שהיה טבוע בו היטב עוד קודם לכן.

דירה בתחילת רחוב אבן־גבירול בתל־אביב. שטיחים חומים, קיר־עץ, קירות חשופים לחלוטין. משרדי "כור־מזון". פינת־ישיבה זעירה עם כורסאות מסקאי שחור, שתי מזכירות בקשי משתלטות על זרם טלפונים, אנשים נכנסים ויוצאים בחיפזון, תיקים מועברים מיד ליד. משרדו של המנכ"ל כולל שולחן משרדי גדול, כסא מנהלים ושני כסאות נוספים צמודים לשולחן. זה הכל. אין ארון, אין ספר, לא תמונה, לא עציץ. השולחן מסודר מדי, כאילו לא נגעו בו חודשים. כשגיבלי קם ללחוץ את היד, מתברר שהוא ענק. מטר ותשעים, רזה, שיבה כולו. והסיגר, הסיגר הנצחי התקוע לו בפה. תמיד הוא אפוף ענני־עשן. אחרי מלחמת ששת־הימים, כאשר קיבל על עצמו את ניהול "שמן" (והדברים עוד יסופרו), נפגש לשיחת היכרות עם העובדים. כשתם פרק השאלות והתשובות, אמר גיבלי: "אנחנו הולכים לעבוד פה יחד ולהקים מפעל לתפארת. הכל נעשה יחד, אבל חשוב לזכור שלכל אחד מאתנו יש פינה קטנה אישית, שחייבת להישאר רק שלו. אצלי זה עניין הסיגרים. אני מעשן אותם מאז ומעולם, ואני מבקש שאיש לא יעיר לי על־כך". לפני עשרים שנה, במפעל של ההסתדרות, לא לקחו כמובן־מאליו זכותו של מנהל לעשן סיגרים. אחרי הכל יש לזה ריח של קפיטליזם, והוא גם בלי זה נראה כמו "מנהל־קפיטליסט" של תאגיד אמריקני גדול.

ב־1961, בגיל 41, פרש גיבלי מן הצבא והחל בקריירה שניה, זו של תעשיין. פרש, או הודח?

"פרשתי, אבל עשיתי זאת מפני שלא היו לי אפשרויות קידום בצבא. הדרך היתה חסומה בפני". ולא רק בצבא. "אני חייתי עם תעוברה שהרבה תפקידים חסומים בפני בגלל אותה פרשה".

אותה פרשת "העסק־הביש". רעידת אדמה שתחילתה ב־1954 וזעזועיה הפוליטיים לא פסקו במשך תריסר שנים. שר בטחון וראשי ממשלות התפטרו, הכנסת התפזרה קודם זמנה ונערכו בחירות חדשות לפני 25 שנה, הכל בגללה. וכל זה עקב לכידתה של רשת ריגול ישראלית במצרים – מבוססת כולה על יהודים מקומיים – ששניים מחבריה הוצאו להורג והשאר נידונו לעונשי מאסר ארוכים ושוחררו רק בעקבות מלחמת ששת הימים. הרשת קיבלה הוראה לחבל במיתקנים בריטיים ואמריקניים בקהיר ובאלכסנדריה, במטרה לעורר את דעת הקהל במערב נגד כוונת בריטניה לפנות את תעלת סואץ, ולהעביר את נתיב חשיט הבינלאומי לידיו של נשיא מצרים גמאל עבד אל־נאצר. הרשת אומנה והופעלה על־ידי אגף המודיעין של צה"ל בראשו עמד אז אל"מ בנימין גיבלי, המפעיל הישיר של הרשת. הפעולה כולה היתה חובבנית ושלומיאלית.

מאסר חברי הרשת – כמו גם המבצע כולו,

(המשך בעמוד הבא)

...יבלי, האיש עם הסיגר: מה רע בזה להיות צנטרליסט?

דאסה: גיבלי חשב שאנחנו כועסים עליו ופחד לגשת אלינו

רוברט דאסה, אחד מחברי רשת הריגול שנתפשה במצרים, אומר כי לפני שנאסרו לא נפגש עם מפעיל הרשת בנימין גיבלי ואף לא הכיר אותו. גם כאשר התראו לאחר השיחרור לא החליפו מלה במשך תקופה ארוכה.

„היו גורמים שמנעו מאתנו פגישה עם גיבלי", מספר דאסה, „נפגשנו אז עם כל מיני גורמים שהיו קשורים לעסק־הביש, חוץ מאשר עם גיבלי ועם 'האדם השלישי'. בטח שרצינו להיפגש עם גיבלי, רק לא ידענו בדיוק ממי לבקש, ואיך לבקש.

„אבל איכשהו, במשך שנים, היינו רואים אותו במסיבות שמאיר עמית ערך ביום העצמאות. הוא היה מסתובב שם עם אשתו, ואנחנו לא דיברנו אתו מלה. הוא חשב שאנחנו כועסים עליו, ופחד לגשת אלינו. ואנחנו לא העזנו לגשת אליו. עד שיום אחד, באחת המסיבות האלה, באה אלי אשתו ואמרה שלגיבלי נורא כואב שאנחנו לא מדברים אתו, ושאלה אם הייתי מוכן להיפגש אתו. אמרתי שאין לי שום טענות אליו, ושמצידי בסדר להיפגש. באותו ערב רק אמרנו שלום, ואחר־כך הזמנתי אותו אלי הביתה. הזמנתי גם את החברים שלי מהרשת, וישבנו ושאלנו אותו שאלות. אמנם לא קיבלנו תשובות מספקות על השאלות, אבל בכל־זאת המיפגש היה חשוב. יותר אני לא יכול להגיד שום דבר בענין הזה".

(המשך מהעמוד הקודם)

הפוניעו את ראש הממשלה דאז משה שרת. מערכת הבטחון נתבקשה להבהיר מי נתן את ההוראה. שר הבטחון פנחס לבון התנער מאחריות וטען: „לא אני הוריתי לגיבלי להפעיל את הרשת. הוא עשה זאת על־דעת עצמו, מבלי לדווח לי על־כך". גיבלי הגיב: „לבון נתן לי את ההוראה להפעיל את הרשת, בשיחה סודית, בארבע־עיניים. אין מסמכים כתובים, כל ההוראות היו בעל־פה".

חילופי ההאשמות הרתיחו את המערכת. רק יודעי סוד מעטים ידעו את הסיבה האמיתית להתפטרותו הפתאומית של לבון, שסללה את דרכו של דוד בן־גוריון בחזרה לממשלה. הצנזורה הצבאית הסתירה את פרטי הפרשה מידיעת הציבור. גם כעבור שש שנים, בשלהי 1960, כשלבון (שהיה בינתיים למזכיר ההסתדרות) תבע את טיהורו עקב עובדות חדשות שהגיעו לידיו ולטענתו הוכיחו שגיבלי שיקר והדיח גם עדים אחרים לשקר, עדיין דיברו על הפרשה ברמזים. אבל אז כבר רגשה הארץ, ולא פסקה ברוב השנים של אותו עשור. ועדה בת שבעה שרים טיהרה את לבון וקוממה עליה את דוד בן־גוריון, ראש הממשלה. הוא חזר ותבע חקירה משפטית גם לאחר שהתפטר מהממשלה (מסיבה אחרת), ולא הפסיק להציק בעניין ליורשו לוי אשכול, ולגרום פעם אחת להתפטרותו. לא מעט, בגלל אותה מחלוקת, גרם ב.ג. אחר־כך גם לפילוגה של מפא"י.

בנימין גיבלי עצמו הודח מתפקידו כראש אמ"ן, עבר להיות סגן מפקד פיקוד המרכז, ולאחר־מכן נספח צבאי בלונדון, תפקידים שבעיניו היו קטנים עליו. קידומו נחסם והוא פרשׁ מהצבא. מאז ועד היום לא דיבר בפומבי על "הפרשה", לא מסר במלואה את גירסתו („למה לך לדבר על העבר, בואי נדבר על העתיד"). יום אחד, הוא אומר, יכתוב ספר על הנושא, יביא את הסיפור במלואו. הוא חייב את זה למשפחתו, לבתו, לשלוש נכדותיו, שחבריהן אפילו לא יודעים שהדבר אירע („אז מה, ועל מלחמת העצמאות יודעים יותר?").

הוא מתעקש לדבר בעיקר על הקריירה השניה בחייו – של תעשיין מצליח – אבל השיחה גולשת אל הפרשה המרתקת והמסקרנת, שאינה נותנת מנוח למי שהיה ילד באותן שנים ולא הבין את הגדולים המדברים בהתרגשות בשפת־צופן על "הקצין הבכיר", או "האדם השלישי" – כמה מגיבורי "הפרשה". קשה להניח לדברים. מרגישים שהאיש חי עדיין בצילה.

אז מי בכל זאת נתן את ההוראה?

גיבלי: „אני נתתי את ההוראה לחברי הרשת במצרים לפעול כנגד מוסדות אמריקנים, אבל זאת לא השאלה. כן, אני יודע שזה היה המשפט שהתרוצץ, כאילו זאת הבעיה. אני תמיד אמרתי, בכל המוטיווים שחקרו את הנושא, שאני הוא שהוריתי לרשת לפעול, משום שאני הייתי אחראי עליה. השאלה המהותית היא: מי נתן לי את ההוראה. ולי נתן את ההוראה שר הבטחון פנחס לבון, בשיחה שנכחו בה רק הוא ואני, ושאין לה שום תיעוד בכתב".

איך אפשר להוכיח קיומה של פגישה כזו?

„לו שאיפות פוליטיות ברורות להשתלט על הצבא ומערכת הבטחון, ועם משה דיין כרמטכ"ל זה לא היה פשוט. אני לא יכול לדבר על הדברים הללו על רגל אחת. מוכרחים להבין את הקונסטלציה הפוליטית. ההחלטה להפעיל את הרשת במצרים לפיגוע ביעדים אמריקניים, היתה בפירוש החלטה פוליטית, וזאת היתה החלטה של פנחס לבון".

ובכל זאת, ועדת השבעה טיהרה את לבון מאחריות, וקבעה שאתה הגשת מסמכים מזוייפים.

„איך אפשר לצפות מוועדה של פוליטיקאים שתוציא את האמת לאור. יש רק גוף אחד שיכול להוציא את האמת לאור – ועדת חקירה משפטית. אני ועוזרי־דיני, יעקב טלמון, שהיה גם חברי הטוב, ונגענו שנינו רבות שתוקם ועדת חקירה. והעובדה היא שבן־גוריון הגדול, האיש הכל־יכול, לא הצליח להעביר את ההחלטה בממשלה. זאת היתה הטעות הגדולה של בן־גוריון, שהוא ויתר על ועדת חקירה לטובת ועדה של פוליטיקאים שהיו להם הרבה חשבונות אחרים, לבד מלהוציא את האמת לאור, ושאין להם גם הכלים לחקור נושא כזה".

ממנה. אנחנו לא יכולים להסכין לזה".

האם יצא לך לשוחח עם ראש הממשלה משה שרת בתקופת הפרשה?

„נפגשתי אתו פעם אחת לשיחה, זמן קצר אחרי שהפרשה התפוצצה. הוא שאל אותי אז שאלה שמאוד הפתיעה אותי: ' האם אני חבר הסתדרות?'. בהמשך השיחה הוא אמר לי: 'אני חושב שתצטרך לפרוש מתפקידך'. עניתי לו שזה לא מקובל עלי, ושהוא לא הממונה שלי, ולכן אינו יכול להדיח אותי. רק הרמטכ"ל מוסמך לעשות זאת. הודעתי לו שאין לי כל כוונה להתפטר. פרשתי מן הפגישה בכעס, ודיווחתי עליה מיד לרמטכ"ל, משה דיין. הוא הרים טלפון למשה שרת והודיע לו שלא מקובלת עליו הדרישה ממני להתפטר".

האם אפשר להסיק מכך שדיין היה לצידך?

„משה דיין, זה משה דיין. היו לנו יחסים הדוקים ביותר, עברנו יחד דרך ארוכה, אבל דיין הוא לא אדם שיתן למישהו אחר גיבוי אם הוא חושב שזה יכול לסכן את מעמדו. אני הערכתי את דיין כאדם בעל מעוף, אבל אחרון הדברים שאפשר לומר עליו זה שהוא חבר לחבריו".

עשר שנים היית „הקצין הבכיר", רווח לך כאשר נחשף שמך לציבור?

„אני לא אדם שיכול לחיות בשלום עם אנונימיות. זה היה לי קשה מאוד. כאשר נחשף שמי, חשתי הקלה. אנשים רבים הכירו אותי ויכלו סוף־סוף לשפוט את העניין בצורה טובה יותר, על־סמך דברים שהם ידעו עלי. למונח 'הקצין הבכיר' היתה קונוטציה שלילית, ורציתי מאוד להיפטר ממנו".

נחזור רגע לפרשה עצמה. נניח שאתה צודק, ובשיחה בארבע עיניים קיבלת הוראה להפעיל את הרשת לפיגוע במוסדות אמריקנים. מדוע לא התנגדת, לא התווכחת, אולי אפילו היית צריך לסרב?

„זו שאלה שאני לא יכול לענות עליה כרגע. צריך היה להכיר את לבון, להכיר את המערכת הצבאית אז. אני לא מוכן להכנס לתחום השיקולים האסטרטגיים של שר הבטחון דאז. אני יכול רק לומר שלא התווכחנו על מהות הקונספציה הפוליטית. ניסינו לשקול ביחד את הסיכויים מול הסיכונים, זה היה תפקידי. מעל לכל דבר עומדת כאן שאלה כבדת־משקל – אחריות הדרג

„לא נפגשתי עם אברהם שלום, אבל כשפרשת השב"כ רק החלה, הרגשתי שאני מסוגל לעשות סצנריו מדוייק של התפתחות הדברים. והנה, גם במקרה הזה – כמו במקרה שלי – לא מינו ועדת חקירה משפטית, למרות שהיא היחידה היכולה להוציא את האמת לאור".

„זאת אכן היתה הבעיה המרכזית של כל העניין, וזאת גם אחת הסיבות שעד היום לא הסכמתי לדבר על הפרשה. בשביל להסביר את העניינים בצורה מסודרת, מוכרחים להבין קודם את המצב הפוליטי ששרר אז במדינה, וכן את אישיותו של פנחס לבון. לבון היה אדם חכם בצורה יוצאת־דופן, חריף, דמאגוג, בעל כושר שכנוע שאין שני לו. אבל הוא גם היה אדם מסוכן. היו

אחרי שהשתחררת מהצבא, מדוע לא הקדשת את כל מעייניך להוצאת האמת, לפחות כפי שאתה ראית אותה, לאור?

„ידעתי שאין כל אפשרות. אם בן־גוריון נכשל, אני יכולתי להצליח? לוי אשכול אמר לי אז, כאשר דרשתי ועדת חקירה משפטית: 'אם אנחנו ניתן ידינו לעניין, תיפתח תיבת פנדורה שאי־אפשר יהיה לצאת

גיבלי בדירתו התל־אביבית: „הצלחות שלא־יאמנו בשיקום מפעלים כושלים"

ועוד, מי זו של הדרג המבצעי".

פרשת השב"כ האחרונה נראתה לך מוכרת?

„זה פנטסטי איך הדברים חוזרים על עצמם. לא, לא נפגשתי עם אברהם שלום, אבל כשהפרשה רק החלה, הרגשתי שאני מסוגל לעשות סצנריו מדוייק של התפתחות הדברים. והנה, גם במקרה הזה – כמו במקרה שלי – לא מינו ועדת חקירה משפטית למרות שהיא היחידה היכולה להוציא את האמת לאור. הדמיון בין שני המקרים הוא רק בשאלה של אחריות הדרג המדיני של הדרג המבצע. בכל הדברים האחרים אין קשר בין שתי הפרשות. בפרשת השב"כ היתה שאלה חמורה של הדחת עדים לשקר, וזה דבר חמור ביותר".

אתה יכול לשחזר את הרגשתך כאשר נודע לך על תפישת החברים ברשת.

„אני לא זוכר אם קודם הגיעו המברקים, או קודם שמענו על העניין מעתונות בחו"ל. אלו כוודאי היו רגעים קשים, שהרצו גורלם של אנשים. אבל זאת אמת העבודה הזו. זה לא חברת־ביטוח. כאשר מתכננים פעולות כאלה, לוקחים בחשבון שרבנים כאלה יכולים לקרות. זאת האחריות שלוקחים. אחרי הכל זה לא פועל של שעון שוויצרי, שאפשר לצפות הכל מראש בדיוק מושלם".

מה עזר לך להחזיק מעמד במשך עשר שנים של חקירות, הטחות־אשמה הדדיות, הדחה מתפקיד, נסיון שלא הצליח להוציא את האמת שלך לאור?

„אני אדם חזק מאוד, אדם שאיננו נשבר. האופי הזה שלי שמר עלי שלא אצא מדעתי. ידעתי שאני אדם ישר, האמנתי בכישורי, ידעתי שאני יכול לבנות מחדש קריירה ולהוכיח לכל מי שלא האמין בי, שלא טעויות שוברים אותי. ולמרות הכל היו אלה שנים קשות, לי ולבני משפחתי. אשתי הראשונה ובתי תמר עברו איתי אז ימים קשים ביותר. והיו גם מספר חברים שעמדו לצידי לאורך כל הדרך, אבל מרובר במספר מצומצם ביותר".

★

ב־1961 הבין אלוף־משנה בנימין גיבלי, שאין לו עתיד לחפש בצבא. בשיאה של הסערה הציבורית סביב הפרשה, כשהוא עדיין בחזקת "הקצין הבכיר", גייס את בטחונו העצמי ואת אמונתו המלאה בעצמו, והחליט לפתוח בקריירה שניה. לרגע לא היה לו ספק בהצלחתו.

מאוחר יותר, יש לזכור, והחלטה של ועדת השבעה שקבעה שידיו לא היו נקיות כאשר העיד כנגד לבון. זכר קרוב שלו אומר, שאין עוד אדם שמסתער על החיים באופטימיות ובבטחון מלא כמו גיבלי. שהיכולת שלו להתחיל כל־פעם מחדש, פשוט מדהימה.

שלוש הצעות עבודה עמדו אז על הפרק: שתיים מהן היינו ישיבה בחו"ל, כנציג של חברות גדולות. אחת מהן היתה מאפרים אילין שהקים בארץ את המפעל הראשון להרכבת מכוניות, לבוא ולנהל לו את בית־החרושת. תוך שהוא מתלבט איזו מן ההצעות לקבל, ניגש למשרד הפנים כדי להוציא דרכון. התכוון להפרוץ למספר ימים לחו"ל, לשמוע יותר פרטים על ההצעות שם. יום לאחר הביקור במשרד הפנים הופיעו בעתונים ידיעות שסיפרו ש"הקצין הבכיר" מתכוון לעזוב את הארץ. באותו יום קיבל גיבלי את הצעתו של אילין מבלי לבדוק אפילו את ההצעות האחרות. המחשבה שמישהו עלול לחשוב שהוא רוצה לברוח מן המערכה, שיגעה אותו. לא הוא.

שבע שנים ניהל לאפרים אילין את מפעל המכוניות, ועד היום, הוא אומר, היה זה בית־הספר הטוב ביותר שעבר לניהול עסקים. „שם נעשיתי תעשיין". אבל הלב, הוא רוצה דבר אחר. בנימין גיבלי הוא אדם שאפתן, רוצה עוצמה, זקוק לכוח, צריך דברים גדולים. הערכת המצב שעשה לעצמו הביאה למסקנה שתחום התפקידים הציבוריים סגור בפניו, לפחות ברמה שהוא חיפש. הוא החל לתפוש שעניין הפרשה ירדוף אחריו כל חייו.

ואז, ב־1967, הגיעה מאשר ידלין, מזכיר חברת העובדים באותם ימים, ההצעה לנהל את "שמן". חברים אמרו לו: „השתגעת? למה להכניס ראש בריא למיטה החולה הזאת?". אלא שהוא, ככל שהבין את גודל המחלה, כן ניצת בו הרצון לקחת את העסק. שוב היה לו אתגר להסתער עליו, ואולי גם הריח כבר אז שהכניסה לחברת־העובדים יכולה להביא, בסופו־של־דבר, את

„גם היום כסף חשוב לי הרבה פחות מעוצמה. אני אוהב לחלוש על דברים גדולים, אוהב את הקצב שזה מכתיב, את השליטה. כסף אני אוהב פחות, מסתבר".

העוצמה הרצויה. הוא ידע שהדבר כרוך בהפסד הכנסה. אצל אילין הרוויח הרבה יותר כסף. „גם היום כסף חשוב לי הרבה פחות מעוצמה. אני אוהב לחלוש על דברים גדולים, אוהב את הקצב שזה מכתיב, את השליטה. כסף אני אוהב פחות, מסתבר".

באותה תקופה גם החליט גיבלי לעזוב את ביתו, את אשתו ובתו (היום נשואה לעתונאי ואיש־העסקים איתן ליפשיץ, אם לשלוש בנות). שנה לאחר־מכן נישא לאלישבע, אשתו זה עשרים שנה שהוא אינו חדל לדבר בשבחיה. „למרות שחברים אמרו לי שאני ממש מגוזם, מה אני יכול לעשות, היא אשה נהדרת, אינטליגנטית, מוכשרת. אני אוהב לדבר עליה".

שנה אחרי שנכנס ל"שמן" כבר אפשר היה לדבר על סיפור הצלחה. הוא קנה את "הלן־קרטיס" במחיר מציאה והריץ את הדברים במהירות מסחררת. ב־1970 החליטו בכור להקים חטיבת מזון. לשמחתו הרבה קראו לו להקים את העניין. מאז ועד היום הוא אולי האדם השנוי ביותר במחלוקת במשק ההסתדרותי. ככל שהחטיבה תחת ידיו נהפכה גדולה יותר – כך גדלו חילוקי־הדעות סביב האיש, דרך ניהולו ואישיותו. אומר אחד מהמנהלים הבכירים בכור: „בהנהלת כור, בה הוא חבר, אין עוד מנהל שידמה לו. הוא משכמו ומעלה. יש לו מעוף, יש לו חזון ומה שחשוב אולי יותר מכל, יש לו כריזמה. וזה, מדרך הטבע, יוצר כלפיו נוגדנים. קשה בכלל לתאר כמה שונאים יש לאיש ברמות הבכירות של המערכת. אלא שאת בנימין זה מעניין כמו השלג דאשתקד. הוא תמיד רץ קדימה, ברוך־כלל כמנצח, ונכון שפה ושם הוא גם רמס קצת אנשים".

„יש לו אישיות של מנהיג ומפקד. אנשים, בעיקר אלה הכפופים לו, שאותם הוא גידל וטיפח, נוהים אחריו ונאמנים לו. אלה שמעליו לא כל־כך אוהבים לשמוע את הביקורת שיש לו, ושאותה הוא לא חוסך מהם בכל הזדמנות".

כשבוחנים את דרכו ב"כור", אפשר להסתכל על הצד המנצח – עשרים וחמישה מפעלים בחטיבה שהחלה מאפס, מחזור שנתי של מאות מיליוני דולרים, עשרות מיליונים לייצוא. אבל היו גם כשלונות, והוא הראשון שמודה בהם. הכשלון הגדול הראשון היה עניין המכירה של בית־חרושת "ליבר" ל"עלית" מתחת לאפו של גיבלי. הסיפור כבר נכנס לקלאסיקה של עולם העסקים הישראלי: גיבלי חלם זמן רב להכנס לענף הממתקים. נודע לו ש"ליבר" עומדת למכירה. הוא נכנס למו"מ סודי עם בעלי החברה והגיע אתם להסכם. את ההסכם הזה הביא לאישור מועצת המנהלים של "כור" בה ישב באותו זמן גם אשר ידלין. יומיים לפני שהבעלות על "ליבר" היתה אמורה לעבור ל"כור", נפגש ידלין עם מרק מושביץ במטוס ללונדון. מאחר שסבר שהכל כבר חתום וסגור, סיפר למושביץ על העיסקה. האחרון הגיע ללונדון, עלה מיד על מטוס חזרה לארץ, רץ לבעלי "ליבר" ואמר להם: „כל מה שגיבלי נתן לכם, אני נותן פי שלושה". כעבור מספר ימים עברה "ליבר" לבעלות "עלית". בנימין גיבלי, כך אומרים, נשבע אז שהוא ינקום במושביץ על התרגיל שעשה לו מתחת לאף. חנוכת מפעל השוקולד החדש "ורד הגליל" בימים אלה, ש"כור מזון" שותפה בו בעשרים־וחמישה אחוזים, היא הנקמה המתוקה, מספרים בכראנג'ה. ויש גם מי שאומר שזה הביטוי למגלומניה של האיש, לצורך שלו להשאיר אחריו מונומנטים שיישאו בעקיפין את שמו ויכניסו אותו להיסטוריה של עולם העסקים.

בנימין גיבלי: „שטויות. מעולם לא שררו יחסי איבה ביני לבין מרק מושביץ, אלא להיפך. ההחלטה להקים מפעל לממתקים נעוצה בשיקול אחד ויחיד – שיקול עסקי. יש מקום להקמת מפעל כזה, זה חשוב לכור־מזון להכנס גם לעולם הממתקים. מוכרחים כל הזמן להריץ את העסק הזה קדימה. אסור לעמוד במקום. זה נכון שבהנהלת כור היתה התנגדות להקמת מפעל כזה. חששו מתחרות עם יריב כל־כך גדול כמו עלית. אני לא נבהל מדברים כאלה".

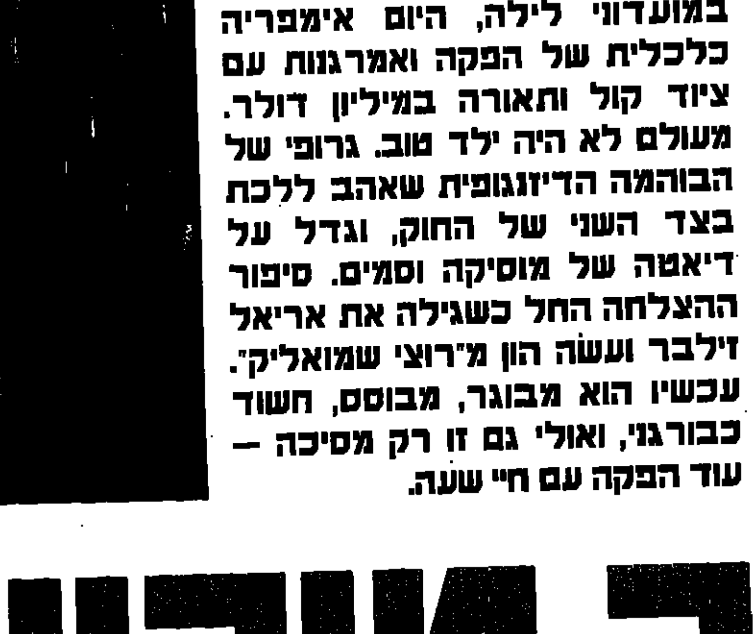
בעוד מספר חודשים יפרוש בנימין גיבלי מתפקידו כמנכ"ל "כור מזון". במסגרת רה־ארגון שנערך עתה בקונצרן ימלאו את מקומו שני אנשים, ואולי שלושה. "כור מזון" יתחלק לשלש מערכות נפרדות, כשגיבלי, דרך־אגב, ימשיך לכהן כיושב־ראש כל אחת מהשלוש הללו. גיבלי אומר שפרישתו היא פועל־יוצא של גילו – 66. ב"כור" אומרים: גם הגיל, לא רק. מנהל בכיר: „גיבלי הוא הדוגמה המובהקת של מנהל שלא מפרגנים לו את ההצלחה. זה נכון שהאיש צנטרליסט, שלא נותן להנהלת "כור" דריסת־רגל בממלכה שלו, אבל זה סוד הצלחתו. ישעיהו גביש מאוד לא אוהב את זה. הוא רוצה לדעת שיש לו שליטה מלאה על כל המערכות. זה לא יכול להיות עם גיבלי. אבל אילמלא האיש היה חזק כל־כך, אני לא מאמין שקבוצת כור־מזון היתה קיימת. כמו שבזמנו לוינסון היה בנק־הפועלים, כך גיבלי בכור־מזון. הוא האיש שנתן לעסק את כוח החיים שלו".

לפני כשנה התמנה גיבלי כיו"ר מועצת המנהלים של חברת החשמל, ויש מי שראה בכך מעין צער שלטיהור "הקצין הבכיר", שמעולם לא הוצע לו תפקיד ציבורי בכיר, שהפרשה רדפה אחריו לכל מקום.

אבל הכבוד בא במקום העשייה. גיבלי, אדם לא בריא, שלקה בשטף־דם קל במוח לפני תשעה חודשים, יצטרך להתרגל לקצב אחר. שני מנהלים ב"כור" אמרו השבוע: „סוף־סוף תיפטר המערכת מאחר המגלומנים הרציניים שהיא יצרה"; „שנים עוד יספרו ב'כור' על נפלאותיו של גיבלי, על המעוף, העסקות המסובכות, ההצלחות שלא־תאמנה בשיקום מפעלים כושלים".

וגיבלי שמע את הדברים מפי, שאף עשן סיגר אל ריאותיו, וחייך כמו היה האיש שהמציא את הקסם האישי. ■

„אני הבורגני הכי משוגע בעולם"

מירון רכטמן, פעם שומר סף במועדוני לילה, היום אימפריה כלכלית של הפקה ואמרגנות עם ציוד קול ותאורה במיליון דולר. מעולם לא היה ילד טוב. גרופי של הבוהמה הדיזנגופית שאהב ללכת בצד השני של החוק, וגדל על דיאטה של מוסיקה וסמים. סיפור ההצלחה החל כשגילה את אריאל זילבר ועשה הון מ"רוצי שמואליק". עכשיו הוא מבוגר, מבוסס, חשוד כבורגני, ואולי גם זו רק מסיכה – עוד הפקה עם חיי שעה.

הר מירון

מאת אבי מורגנשטרן צילומים: שמואל רחמני

גם החורש ביקרה המשטרה בביתו של מירון רכטמן. לאו־דווקא ביקור נימוסין. מדי פעם עולים כמה שוטרים כדי לחפש בדירת הגג שבסוף רחוב דיזנגוף בתל־אביב ראיות שיצביעו על שימוש בסמים. גם הפעם הם ירדו "נקיים". עוד חודש ישובו לפנטהאוז. עניין של הרגל.

מירון רכטמן יושב בדירתו. מכנסי "שרוואל" רחבים, חולצה שחורה עם הדפס של "האבנים המתגלגלות". בטן שמתעקשת לחתור אל אור היום. כחור רחב. מהבטן קשה להתעלם. גם מהקרחת שמתחילה לבצבץ. גם מהקול, ואולי במיוחד, בעיקר כשהוא מעלה אותו בכמה טונים.

מירון רכטמן כבר בן 41. לפעמים גם לו קשה לעכל את העובדה הזו. בשנות השישים היה מאלה ששייכו עצמם לבוהמה התל־אביבית. תקופה של סמים. שוברים בקבוקים ולוקחים עמוק לריאות. אז הוא עדיין היה בצבא, אבל זה לא הפריע לו להיות באותה תקופה גם שומר־סף במועדון הראשון שאיקה ישראלי הקים בתל־אביב־יפו. טדי שאולי היה הברמן. רפי, אחיו של טדי, אז חייל צעיר, הביא למועדון כמויות לא קטנות של אלכוהול מחו"ל, בעיקר ויסקי: „אני שמרתי בפתח. היתה לי משיכה טבעית למוסיקה, וכיוון שניגנו מוסיקה, גם אני הייתי שם. באחד הימים אני שומע אנשים שוברים בקבוקים. הסבירו לי שככה מעשנים חשיש. הדבר הכי טבעי היה לשבת ולעשן איתם".

היום מירון רכטמן הוא אימפריה כלכלית. שותף בעסקי הפקה, אמרגנות, ציוד קול ותאורה למופעי רוק. עדיין חולם להביא לארץ את בוב דילן ו"האבנים המתגלגלות". כבר הספיק להביא את "ג'טרו טול", "נערי המים", "טוקסידו מון" ועוד.

מירון אף פעם לא היה ילד טוב. תמיד אהב ללכת בצד השני של החוק. הוא נולד בצפון ת"א, לא הרחק מ"ארמון הוד" הישן שאחר־כך נהפך למבצרם של האחים פרג'. הורים פולנים. אבא נהג מונית, אמא עקרת־בית. ביה"ס יסודי – א.ד. גורדון. כבר אז היה מאותם ילדים שהשכנים אומרים עליהם "פרחח!". מירון וחבריו היו מבלים שעות בחולות ליד הבית. „לידינו היה מוסך 'דן'. בכל יום אחרי הצהריים היינו באים 'לברוק' את האוטובוסים. היינו מחפשים על הרצפה כסף שאנשים איבדו, ואחר־כך היינו מתניעים ונוסעים. היינו הורסים גדרות ואם צריך גם נכנסים בקירות של בית". כשנגמר הטריף של התחבורה הציבורית החל הטריף של הפלישות לבית־הקברות המוסלמי, ליד הילטון של היום. עשו קומזיצים, לפעמים אפילו חפרו בקברים והוציאו גולגלות לטיול ברחבי העיר.

אל מוסיקת הרוק התוודע לראשונה בעזרתם האדיבה של רדיו רמאללה וקפריסין, ה"רשת ג'" שמלפני מלחמת ששת הימים. אלוויס פרסלי, צ'אק בארי ושאר ממציאי הרוק'נרול. המוסיקה הזו הדליקה אותו. כבר אז החליט שברגע הראשון שיוכל – יפרוש כנפיים ויעוף לחו"ל. בינתיים הסתפק בסחיבת תקליטים מחנויות. זה כבר היה בתיכון, אבל המערכת החינוכית לא זכתה להחזיק בו לאורך זמן. אחרי שנה אחת בתיכון החליט שמספיק. החבר הכי טוב שלו אז היה אריאל זילבר. יחד עם רפי רפאלי הם הקימו שלישייה. „אנרכיסטית".

כשלב הזה, בגיל 15, החל גם מסע הגניבות הארוך שלהם. נכנסו למכולת, למספרות, לחנויות, יצאו עם ציוד. את השלל היו מוכרים ובכסף היו הולכים לשחק סנוקר, קליעה למטרה ושאר מכונות מטבעות. „בפעם הראשונה בחיים שלנו ראינו רדיו באיזו מכונית יקרה. היה לה גג מתקפל. חתכנו את הגג ולקחנו את הרדיו. פעם פרצנו לחנות האופנה 'איווניר' וגנבנו משם כחמשת־אלפים לירות. בכסף של היום זה, נדמה לי, כמה עשרות אלפי דולרים. תפסו אותנו, וישבנו בבית־הסוהר. שלושה שבועות".

ואם למישהו יש עדיין ספק בנוגע לטיב הזכרונות שאנו דנים בהם, הוא ממהר להרגיש ש„זו היתה התקופה הכי יפה בחיים שלי. כל הילדים בגיל הזה רוצים לפרוק עול ו'לחיות'. אנחנו הגשמנו את זה".

גם את הכלא הוא זוכר כחוויה. לצידם של שלושת הפרחחים הצעירים ישבו נחמן פרקש, אלוף הבריחות, ושולמן הגדול. לבסוף נשפטה החבורה ונדונה למאסר על־תנאי. ההורים לא ידעו איך לקבל את מעללי ה"תכשיט" שלהם. אבל מירון היה רק בתחילת הדרך.

בצבא רווקא ניסה להיות פייטר, אבל אחרי טירונות קצרה העדיף לשחק כדורסל בבסיס של חיל אספקה. במקביל הגיע למועדון של איקה ישראלי. אחרי התקופה הקצרה שבה כיהן כשומר־סף עבר למועדון "ויסקי א־גוגו" שפתחו רפי וטדי שאולי. „שם כבר הייתי תקליטן. התחלתי לאסוף כסף לחו"ל". הוא הכיר את יושבי "קליפורניה", "כסית" ושאר מקומות המיפגש הידועים מאז. באותה תקופה התחיל אריאל זילבר לכתוב שירים. מירון הפגיש אותו עם בני אמרורסקי ושמוליק קראוס. אמרורסקי רצה לקנות את השיר "כטי בס" בעשר לירות. אריאל סרב. מאוחר יותר נהפך "כטי בס" לסימן ההיכר של מירון.

אחרי הצבא טס ללונדון בחיפוש אחר כיוונים חדשים של אופנה, מוסיקה, חיים. כמה מאלה מצא. גם סמים. רפי שאולי סידר לו עבודה במועדון לונדוני יוקרתי אליו היו מגיעים כל ענקי הרוק של אז, כולל ה"ביטלס", "האבנים המתגלגלות", להקת ה"מי" ואפילו בוב דילן. מירון היה אחראי על החניית מכוניות האורחים. עדיין בשיער קצר, זכר לימי הצבא, שאל יום אחד את קית מון – מתופף להקת ה"מי"

(המשך בעמוד 17)

> „היתה לי משיכה טבעית למוסיקה, וכיוון שניגנו, גם אני הייתי שם. באחד הימים אני שומע ששוברים בקבוקים. הסבירו לי שככה מעשנים חשיש. הדבר הכי טבעי היה לשבת ולעשן איתם".

מירון רכטמן: „עד לפני חמש־שש שנים היו לי חיים נהדרים. בעוד כחמש שנים אחזור לחגוג מחדש".

הר מירון

(המשך מעמוד 14)

(שנפטר לפני כמה שנים ממנת־יתר של סמים) – כמה זמן לוקח עד ששיער צומח לאורך הכתפיים. הוא רצה להיות חלק מהמהפכה. את הכסף שהרוויח ביזבז על נסיעות למופעי רוק ברחבי אירופה. בשלב מסויים גם אריאל זילבר קפץ לביקור.

את התקופה של אמצע שנות השישים בלונדון מירון זוכר כ„טריפ אחד גדול". התפרקות כללית של ערכים. הרבה בחורות, הרבה מוסיקה, הרבה סמים. אז הוא כמו ציפור. לא נתן דין־וחשבון לאף אחד. חלומות החופש מהילדות ליד מוסך "דרך" התגשמו בלונדון הסוערת.

הוא ישב באירופה יותר מחמש שנים. מדי פעם היה מגיח לארץ. באחד הביקורים סחב אותו הלל נאמן לתיאטרון הפתוח שהקים אז. מירון לא רצה להיות שחקן. נאמן רצה מרכטמן סיפורים וצילום־מצב של אנגליה ה„היפית". בסוף התביית מירון על הצד הטכני. קצת תאורה, קצת סאונד. היום הוא מספר אחד בשוק, אבל אז עדיין לא התייחס לעניין ברצינות. העדיף לעזוב את הכביש ולהיות ברמן ב"מנדיס". אחרי־כן חזר לתיאטרון, הפעם ל"קאמרי". לא משהו מחייב. רק כדי להרוויח כמה לירות למחייה.

בסוף '69 הקים יחד עם עוד כמה חברים את הקומונה המפורסמת בראש־העין. קראו להם "הנבואה הפלסטית", אולי על משקל להקת "יוקו אונו הפלסטית". זה היה טריפ פסיכדלי צבעוני בארץ הקודש. "היפיס" כחול־לבן. שיער ארוך, בגדים רחבים, מחרוזות, הרבה עור. „תקופה של אחווה, אהבה, 'ביחד'. "All You Need Is Love" שרו עם החיפושיות, והיה גם "אל. אס. די". חשבנו אז שאנחנו הולכים לכבוש את העולם. זו היתה אחת התקופות היפות ביותר שלי. חיים בשקט, בשלווה, מנותקים מהציוויליזציה, בתוך הטבע, קרוב לאדמה. היינו שם 12 חבר'ה וזה נמשך כתשעה חודשים". כשנגמר הטריפ המקומי יצא מירון לתפש את המקור – אי־שם בערבות קליפורניה.

> „בפעם הראשונה בחיים שלנו ראינו רדיו באיזו מכונית יקרה. היה לה גג מתקפל. הפכנו את הגג ולקחנו את הרדיו. פעם פרצנו לחנות האופנה 'איוונויר' וגנבנו משם בחמישת־אלפים לירות. תפסו אותנו, וישבנו בבית־הסוהר. 3 שבועות".

בקליפורניה הוא פגש חבר ישראלי. יחד הקימו השניים עסק משגשג – הפעם, לשם שינוי, חוקי לגמרי. הם מכרו פירות וירקות אורגניים. האמריקנים אהבו את זה. עד היום זה נמכר שם טוב, אבל אצל מירון זה נגמר פחות טוב. באחת הפעמים נסע להביא ירקות ופירות כאלה לסאן־דייגו. על הגבול עצרה אותו המשטרה. לא היה לו רישיון עבודה. זרקו אותו חזרה הביתה.

תחילת שנות השבעים. מדי פעם עבודות מזדמנות בתיאטרון. הוא גם נהג מיניבוס בסרטים של בועז דווידזון ומנחם גולן. באחד מהם שיחקו פיטר יוסטינוב ופרנצ'סקה אניס. מירון ואניס נדלקו והחל רומן לוהט. אחרי גמר הצילומים היא עוזבת את הארץ, ומירון אחריה. היתה לו אז, הוא מספר, תקופה משגעת. שנה וחצי של טירוף כללי. מסיבות, אורגיות של סמים (קשים), הרבה רוקנרול ברקע. יום אחד הרגיש מירון שהוא נמצא צעד אחד לפני ה„אובר דוז" – מנת־יתר. הוא לקח את הרגליים וחזר הביתה. עד היום הוא מיודד עם פרנצ'סקה אניס ונפגש עמה לפעמים בחו"ל. היום שניהם "נקיים".

רכטמן ויאיר ניצני: „לפעמים אני עדיין נדהם מכך שאנחנו יוצאים להפקה עם שבע משאיות".

„חזרתי לארץ בסוף 72'. כל מה שהיה לי אז היו שיער ארוך וגלבייה. הייתי יחף. ימים רבים ישבתי ב'כסית', בוהה באוויר. סתם, בלי סיבה. יום אחד ישבתי שם עם שמוליק קראוס כש'פשנל' עבר בסביבה. ביקשתי משמוליק שיבקש ממנו לסדר לי עבודה. החלטתי שדי. מספיק השתגעתי. מספיק עם כל הבלאגן. רציתי לחפש כיוון ברור. בסופו של דבר הסתובבתי שבע שנים בלי בית, בלי כלום. זה לא היה רע, אבל למזלי ידעתי תמיד לשים גבול. לא ללכת צעד אחד רחוק מדי. כאן הפעלתי את הבלמים".

פשנל סידר למירון עבודה כסבל ראשי בהופעות של להקה צעירה וחדשה – "כוורת". זו היתה הצלחה ענקית. לאט־לאט החל מירון להתעניין גם בצדדים הטכניים של המופע. גם הפעם הוא היה שונה משאר האנשים בעסק. „כולם היו אנשים בלי הרבה אחריות. חפיפים כאלה. למזלי, אולי בגלל האינטליגנציה שלי, הגעתי בענף הזה לצמרת די מהר".

הוא נהפך לקבלן של הפקות קטנות, שהראשונה בהן היתה "מכתבים למערכת" של יהונתן גפן. אחרי־כן עבד כאיש הקול ב"ערב שירי נרכט" וב"אלף פרצופים" של שייקה אופיר. אריאל זילבר, חברו, היה אז בלהקת "תמוז". יום אחד בא לביתו של אריאל ושמע אותו מנגן את "רוצי שמוליק קורא לך": „הייתי בהלם. אמרתי לו שזה יהיה שלגאר היסטרי. אני זוכר כאילו זה אירע לפני שעה. נכנסנו ביום שישי לאולפן. היה לי קצת כסף, חיים רומנו ניגן על כל הכלים, אריאל שר וניגן באורגן. אני עשיתי קולות־רקע. גמרנו את ההקלטה אחה"צ, וכשבת נתתי את הסליל לעיינה איילון, אז בגל"צ. היא שידרה את זה ברדיו איך שירדנו לאוטו, ומאותו רגע השיר ממש לא ירד. נהפך לשלאגר היסטרי. למחרת רצתי לרדיו כדי לתת לאנשים שם עוד קלטות. הרגשנו שזה הולך להיות פיצוץ".

מירון ואריאל החלו לקבל טלפונים מחברות תקליטים ומאמרגנים שהציעו להם סכומי עתק. אריאל היה אז בדרך לעזוב את "תמוז". הלהקה לא רצתה את "רוצי שמוליק", טענו שזה „שיר ילדים מפגר". אריאל נפגע. מירון הציע לאריאל לחתוך סופית את הקשר שלו ל"תמוז" ולהיכנס איתו לשותפות. אריאל נדלק. הוא היה אמור לחיות אחראי לצד האמנותי, ומירון לצד המנהלי. הם חתמו עם "התקליט" בחיפה וקיבלו יותר מחמישים אחוז ממכירות האלבום, עיסקה נדירה בעולם התקליטים. „זו אחת העיסקות הטובות ביותר שנעשו בארץ בתחום הבידור. מכרנו את התקליט בפיצוץ ועשינו ממנו הרבה כסף. עד היום נמכרו כ־70 אלף עותקים".

ההילולה שבאה בעקבות הצלחת "רוצי" נערכה בפנטהאוז של מירון ונמשכה לילות רבים. הוא בנה שם מעין סוכה אליה היו מתקבצים אנשים ונשארים עד אור הבוקר. החיים נראו להם אז מתוך בקבוק ויסקי ענק שאינו נגמר. מעבר לחגיגות הם גם ניסו להמשיך לעבוד. אריאל יצא להופעות, אבל נשבר אחרי 15 בלבד. הקהל לא קלט את השגעון שלו על הבמה. מירון נכנס בינתיים לשותפות בחברה שעסקה באביזרי הגברה ותאורה. הם קראו לחברה "בטי בם" על שם השיר הראשון של אריאל.

מבחינה כספית העניינים רצו טוב. ג'ינגלים, שירים לרדיו, מכירות תקליטים. כמו בילדות הם חזרו לחיות בלי הרבה חשבון. מסעדות, נסיעות לחו"ל, ושהמחר יחכה. אבל מס הכנסה לא רצה לחכות. במשך שנתיים לא שילמה "בטי בם" את חובותיה לאוצר המדינה. ב־78' הגיעו הפקחים והם נאלצו לשלם קנס גבוה. לאריאל נשבר מכל הסיפור. „כנראה שהיינו יחד יותר מדי שנים. הגענו לשובע מסויים. העלינו הופעה של אריאל שנקראה 'אריאל זילבר ולהקת קרבות קשים בחסות מס הכנסה'. החזרנו את החובות והתחלקנו חצי חצי ברכוש. היתה לנו משקפת צלילה, וגם אותה אריאל חתך לשניים...".

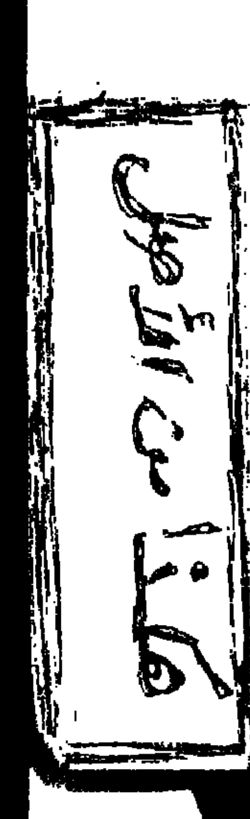
באמצע שנות השבעים היו למירון כמה מיפגשים עם המשטרה שטענה, לאחר שנתפס עם חשיש, שהוא סוחר סמים הקשור לרשת הברחה בחו"ל. מירון מתבונן בכתבה מאותה תקופה, ומחייך.

„הודעה מספר 1", הוא אומר: „פעם הייתי בצרות האלה, ולא משנה שזה לא היה כמו שהמשטרה טענה. בסך הכל הלכנו לעשן קצת חשיש והמשטרה עשתה מזה סיפור ענק. זה לא סוד שהייתי פעם בצרות, לפחות חלק מהאנשים קורא לזה ככה. אבל הכל חלק מהחיים. מספיק עם זה. במשך שנים עישנתי חשיש, והמשטרה טענה אז שאני 'פושר' גדול. צריכים להבין שהסמים זה חלק בלתי נפרד מעולם הרוק. ככה זה בכל העולם. יש הבדל בין שימוש אישי מדי פעם לבין האשמות במסחר. אז שידעו כולם שלמירון, כמו רבים אחרים בעולם הבידור והרוק, היה חלק בעניין הזה, אבל כמו לכולם, לא יותר".

מירון נפרד מאריאל זילבר ובמקביל פגש את איתן גרדון, בעבר הבאסיסט של להקת "תמוז" שאז חזר מברקלי, שם למד הפקת סאונד. גרדון ומירון החליטו להקים מחדש את "בטי בם" ולקרוא לה "בטי בם 81". הלהקה הראשונה שסיפקו לה ציוד היתה "תיסלם". הפעם זה כבר היה רציני. גרדון הביא לעבודה מקצועיות ופרפקציוניזם. העסק החל לפרוח. לאט־לאט הגיעו להיות המובילים בענף אספקת תאורה וסאונד למופעים. רשימה חלקית: שלום חנוך ב"חתונה לבנה", ג'ו קוקר, "תהילה", פסטיבל מוסיקה דרום־אמריקנית בבלומפילד, להקת "תחזית מזג־האוויר", דונובן, ז'ילבר בקו, להקת "מנהטן טרנספר".

המפנה הגדול של "בטי בם 81" בא לפני שנתיים. האמרגן יהודה טלית רצה להביא לישראל את ג'ון מקלפלין אבל לא ידע בדיוק מי זה. במקביל עזב

(המשך בעמוד 40)

אלמלא המוות, שאולי גם הוא חלק מתכנית משורטטת מראש, אומרים שהיה מגיע רחוק. רמי כהן רצה להיות לוחם גדול, יותר מאביו, בוגר יחידה 101. סבא שלו אומר שוודאי היה מתמנה כמפקד חיל המודיעין. אמא שלו חשבה שהוא יהיה רמטכ"ל, ראש ממשלה. נתוני הפתיחה לא הותירו אפשרות אחרת.

נקבר בחופית

מאת תלמה אדמון

תאונה

"תאור המקרה: בנסיעה מג'ב'ג'נין לכיוון מטולה, נסע רמי עם נהגו. בירידה תלולה וממושכת ובעת ביצוע עקומה שמאלה, סטה הרכב הצבאי לשולי הדרך הימניים עם כיוון נסיעתו, פגע בדופן קידמית ימנית בגשר דאלאפי שעל נהר הליטאני, נהדף לאחור והתהפך לתוך תהום שמעבר לשוליים, כאשר במצבו הסופי היה הרכב הפוך בתוך תהום". (מתוך דו"ח התאונה, 1982).

הצבע הוא סגול

מחלון החדר של רמי רואים את הים. אחר כך חורשת אקליפטוס דשנה לשפת נחל אלכסנדר. יותר קרוב, גג של בית עטור עצים, והרשת הדקה, הכהה, המכסה על משתלת הרוסקוס. עלים קשיחים לרוסקוס, צמח נוי. הירוק העמוק שלהם מונצח על הגבול שבין הצמח לפלאסטיק. חופית היא מקום שיפה לגדול בו. ישוב כפרי, חבוק בין כפר ויתקין, למכמורת, לבית ינאי. גרים כאן רופאים, מהנדסים, פקידי ממשלה ואנשי צבא, ביניהם כאלה שפשטו מזמן את המדים. אבל הצבא, המהות הלוחמת הפטריוטית, הציונית של הצבא הישראלי, נישא כאן ברוח הסתיו, מונח על הדשא. אנשי חופית אינם חקלאים. עיסוקי המשק שלהם, על דונם אדמה, הם צדדיים, אם בכלל. ריח הזבל מגיע לכאן מן הרפתות הרחבות של כפר ויתקין. אבל איש יחידת ה־101 ברימוס לא יכול לחיות בבלוק בעיר. הוא איש אדמה במובן. הנתפס בסוליות נעלי גיבורים מאובקות. הוא מוכרח להיות קרוב לקרקע, לארץ, למה שיש לרגבים להציע.

רמי כהן ז"ל גדל, בגר, נקבר בחופית. הוא נהרג כשהיה בן 24, בתאונת דרכים בגיזרה המזרחית בלבנון. ב־4 לנובמבר ימלאו ארבע שנים חסרות אותו. דידי כהן, אבא שלו, בן כפר ויתקין, מטאטא עלי שלכת מן המרפסת. השפם שלו, עכשיו מלבין, היה ג'ינג'י כשלחם ב־101. הוא שותק הרבה מתוך פנים צרובות שמש. מחייך רפות, מעניק נוחות לסביבתו. בנו בכורו רצה להיות לוחם גדול כמוהו. אולי יותר ממנו. רמי כהן ינק מורשת קרב עם חלב אם. הרגיז אותו שדידי לא סיפר לו עלילות. פעם קלט שיחה בין אביו לחבר. הוא התמרמר: "למה אתה מספר לאחרים סיפורי קרבות ולי לא?!"

אלמלא המוות, שאולי גם הוא חלק מתוכנית משורטטת מראש, אומרים שהוא היה מגיע רחוק. סבא שלו אומר שוודאי היה מפקד חיל המודיעין. אמא שלו, עליזה, חשבה שהוא יהיה רמטכ"ל, ראש ממשלה. נתוני הפתיחה שלו כמעט לא הותירו אפשרויות אחרות. כשהיה בכתה ו' מצא, כלומר חיפש עד שמצא, את ממצאי הבדיקה הפסיכוטכנית המיוחדת שעבר. התגלה לו שמנת המישכל שלו גבוהה במיוחד. הוא רץ אל החברים שלו, מנופף במסמך. היתה בו גאווה מופגנת של מי שלא מתיר לעצמו רגע של רפיון. גם רגע אחד אסור היה לו להיות בינוני, שני לטוב ביותר. חוסר השקט הפנימי הוחצן בהתרוצצות קדחתנית. על הצורך להיות תמיד בתפקיד הראשי העיבה צורת גופו. רמי כהן היה גדול, מסורבל. בחור צעיר עם כרס. הוא נאבק במיגבלה הזאת בחירוק שיניים, ולא חדל לזכור אותה. זה, אולי, הפרט האנושי בסיפור על נער ישראלי, טיפוסי לסוגו.

העובדה שרמי כהן לא היה חתיך, מרככת מעט את הזוויות הסטריאוטיפיות של דמות בן המושב המוכשר, שהתבלט בחברה מאז גיל הגן. הוא שיסד את טקס האש בסניף בני המושבים של תנועת הנוער העובד. המדריך היצירתי הסוחף את חניכיו בשירה אדירה במסעות מפרכים. הוא שדאג שכולם ילבשו חולצה כחולה וישאגו מול הכתובת הבוערת "עלה נעלה, עלה והגשם". הוא שהיה מנהיג חבורת "זמר חפר". הוא ששיכנע את חברי הלהקה לוותר על הסיור בגרמניה ולנסוע לשיר בעיירות פיתוח. הוא שהקפיד על שמירת כשרות, אך שלח מכתב מפגיע לחברה שחזרה בתשובה: "ברגעים כאלו בא לי לעמוד מולך ולצעוק לכיוונך מכל ליבי: שיקרו אותך, עשו לך עוולז!" הוא שתכנן להתחתן עם עדינה, חברתו מן היחידה, ולנסוע איתה אחרי השחרור מצה"ל לדרום אמריקה. הוא שרצה להיות מנהל של בית ספר חרש ומיוחד. הוא שהתלבט אם לחתום קבע לשנים נוספות או ללכת ללמוד פסיכולוגיה, או משפטים, או הנדסה חקלאית. הוא שחיבר מאקאמות לחתונות של רעיו, הוא שתכנן והפיק והציג מסיבות. הוא שהיה הבדחן, המתחן, הרוח החיה. הוא שראה את היופי בטבע ובלילה, הוא שחרז שירים: "ומלח הים ממלא את הפה/ והצבע הוא סגול והכל כה יפה".

בכתה י' רצו ההורים שיסע לטיול לחו"ל. במקום זה בחר לנסוע למעלות, להדריך שם נוער. שנה לאחר מכן זכה במקום הראשון בחידון ידיעת הארץ של הגדנ"ע. התחרות התקיימה בבית־שאן. כל המשפחה נסעה לצפות בניצחון הברור מראש. רמי ירה את תשובותיו בלא הרף מחשבה, במיוחד בקטע של השאלות הנוגעות למבצעים במלחמת השחרור וקרבות ירושלים. ראש מועצת עמק חפר שלח לו אחר כך מכתב: "אני שמח שאתה, בן אזורנו, בן בנם של ראשוני עמק חפר, גילית ומגלה ידע עמוק בארץ ישראל ובכל אשר בה".

המסיבה

בסופו של דבר, אירוע הכתבה היה למסיבה. רמי, מסמר ארועים מסוג כזה, הגורם המלכד, המארגן, הסוחף, לא השתתף. לא באופן פיזי מקובל. אבל הוא היה שם, מפני היותו סיבת הכינוס בבית הוריו, ובעיקר בשל האופן שבו זוכרים אותו.

מסביב לשולחן ארוחת הצהריים ישבו כל החברים מילדות, כולם משרתים במילואים ביחידות נבחרות. לוחמים גבוהים, יפים. היו שם גם אבא דידי, אמא עליזה, שרית האחות הצעירה, ורולי האח, שאינו מפר שתיקה חייכנית כמוסה. הוא בישל את הארוחה. הוא יצק רוטב על כרעי העוף ואמר: "מה שהיה ביני לבין רמי אינו עניין ציבורי". אחר כך המשיך לטרוח מעל הכירה בחיוך מתכנס, ולא ידעת אם אזניו כרויות לסיפורים על אחיו המת.

צחקו שם הרבה. הצחוק, כמעט היסטרי, שולט במסיבה הזאת, רוחף אותה, מוליך אותה למקום שבו שוכחים שכל העסק הזה אינו אלא פצע שביום־יום אתה מניח לו להגליד. בקנאות אינרטית שומרת החבורה הזאת על ההומור הפנימי הנאיבי שלה. הם יושבים וזועקים בצחוק מעל ספר ההשמצות שתלה אבנר בדירת הרווקים של ימי השרות הצבאי. "שתביני", מסביר אבנר, "כך היינו יושבים וצוחקים". ספר ההשמצות הוא מחברת עבת כריכה, שבה רשמו הבחורים ככל העולה על רוחם בישיבה על האסלה בשירותים, הווי של בני מושבים שטועמים לראשונה עצמאות בעיר הגדולה, גם הבנות החולפות בדירה משאירות חתימות. "אנו מתחילים תקופה חדשה", כותב אבנר באפריל 81', "כל אחד לחוד, אך אנחנו לא נפרדים, לעולם לא".

אבנר, שצחוקו נישא מעל כולם, לעתים כמעט כיבבה, היה

החבר הטוב. לרמי, אומרים כולם, היו הרבה חברים הכי טובים. אבנר היה, אולי, קרוב עוד יותר: "אני לא יודע אם השלמתי, או אם אני מכיר בזה. לא תפסתי את זה אז ואני לא תופס את זה היום. בשבילי הוא כאילו יצא לטיול ועוד מעט הוא יחזור. אני מתכתב איתו, אני מדבר איתו. באיזה שהוא מקום אני תמיד נשאר שמה, איתו, בן 25. זה קיים. זה כוח. הרוח קיים לתמיד. המחשבה עליו מגרה אותי. יוצרת אצלי מיד תלת־מימדיות. רמי הוא ההשראה שלי".

רמי היה אומר שהוא אוהב את עבודת המודיעין מפני שבשביל זה אתה צריך ראש, לא רגליים. ככפות הרגליים היו לו שבירי הליכה.

הדשא

"אני לא רוצה שזו תהיה עוד כתבה על משפחה שכולה, מסכנה, הורים שבוכים", אמרה שרית.

עליזה: "אני לא רק בוכה, אבל אני גם בוכה. אני לא יודעת מה מרגישים כשהחיים נפסקים, זה מעניין אותי היום נורא, אבל אני לא חושבת שרמי היה רוצה שלא נתייסר אחרי שהלך מאיתנו. אני ממשיכה לחיות, אני לומדת, אני עובדת, אני נפגשת עם חברות, אבל צריך גם להתייסר. אז למה אתם אומרים לי, לפעמים: מה את בוכה? כשרמי היה קטן וקיבל פצע, חבשתי לו וחזרתי לענייני. הוא בכה נורא. את לא שמה לב אלי, הוא אמר לי. הוא תמיד רצה להיות חשוב לנו".

שרית: "הוא שאל אותי: את אוהבת אותי? את מעריצה אותי? אמרתי לו: אוהבת, כן. מעריצה, לא. זה הרגיז אותו. היתה לו הבעה כזאת חמורה, כשלא היה מרוצה ממני. הוא היה תובעני מאד כלפי. רצה לחנך אותי. בדיבורים ובמכות. שאלמד מהשגיאות שלו. הוא רצה לעצב אותי כהשתקפות שלו".

עליזה: "כשהיה נכנס הביתה לא יכולתי לנוח. כל הבית היה רועד. הוא היה מסתובב בבית חסר מנוחה, ודלתות היו נטרקות והצעדים שלו היו כאלה גדולים ואני לא הייתי יכולה להרדם. עד היום אני מחכה שהדלת תיפתח ב'בום' כזה והוא יכנס. לפעמים אני רצה, כשהרוח מרעידה את הדלת, נדמה לי שהוא בא ואני כל כך שמחה".

אבא־דידי חשב שרמי ורולי ילכו לצנחנים. זה היה לו כרור מאליו. אבל רמי הלך לקורס טיס, ורולי לגולני. כשהתברר שרמי מיועד לקורס נווטים, אמר לו דידי: מה, תהיה נווט, שני בחשיבותו לטייס? מה איתך. לך לצנחנים. רמי החליט ללכת למודיעין. לרולי אמר: מה, אתה לא מתכוון ללכת לקורס קצינים? שאח שלי לא יהיה קצין?!

עליזה: "היה לו אופי חזק. חזק כל כך. הוא גרם לאחרים לעשות תמיד מה שהוא רצה. וגם כלפי עצמו. לפני שהתגייס החליט לרזות. שלושה שבועות אכל רק סלטים ורזה ב־17 קילוגרם".

רמי היה מגיע בצהרי ששי ואומר: לא ישנתי כל השבוע, אני הולך לישון. אחרי רבע שעה היה יוצא מחדרו ומטלפן לחברים. על הדשא היתה התכנסות לוחמים בערב שבת. כל אחד סיפר על המארב שלו. תענוג מיוחד היה לפרוש את הסודות לפני דידי, שידע על מה מדברים. הדשא של ששי בערב היה תובעני במיוחד. אם לא היה לך סיפור לחשוף לפני החברים מהשייטת ומהסיירת ומן הטייסת, ובעיקר מה־101, היית צריך לשתוק. אם היית רמי כהן, היה קשה לך לשתוק, במיוחד בנסיבות האלה.

זמן מה אחרי שהודח מקורס טייס שרת כמש"ק מודיעין במפקדת קצין צנחנים ראשי. הבסיס היה פתוח והיה עליו לחזור כל ערב הביתה. זה היה בלתי נסבל מבחינתו. מחמת הבושה נסע בערבים לדירה של אבנר בתל־אביב. שלא יבוא כל ערב למושב כמואיזה ג'ובניק, חס וחלילה.

עליזה: "הוא היה כמו התגשמות של חלום בשבילי. כזה כתור הייתי אוהבת. לכן היו לי גם דרישות ממנו ולא תמיד הוא עמד בהן. אני חושבת שעמוק בתוכו הוא לא היה בטוח בעצמו, כי היה חשוב לו כל הזמן שידעו שהוא הכי חכם".

כשעבר ליחידת המודיעין בצפון היה לו חוזה השתיקה למות ולעונש. דידי אמר לו: "אתה לא תחזיק מעמד. אתה יודע איך אתה, אתה אוהב לספר". הוא החזיק מעמד, כפי הנראה. אחד ממפקדיו מעיד היום כי חשש מעודף התמימות שהיה ברמי. "מה יצא על אדם כה תמים, מאמין באדם, בתפקיד הדורש קצת ערמומיות. לאט לאט הבנו שהוא אדם מלוטש, עם יושר טבעי שאינו אובד". עליזה היתה נפגעת ומתרעמת שהוא לא סומך עליה, לא משתף אותה בסודותיו. "רק לדידי ולרולי סיפר לפעמים. היו מריבות נוראות, כי דידי לא היה יכול לקבל, שפישר כזה יודע יותר ממנו מה הולך".

עליזה: "לא ידעתי אפילו שבמלחמת לבנון הוא היה בלבנון. רולי נפצע וברח מבית־חולים ובא אליו לבקש שיסיע אותו ליחידה שלו. רמי טילפן ואמר לי: 'אל תדאגי, אני מביא אותו בשלום עד למקום'. פתאום תפסתי ששניהם, במכונית אחת בתוך לבנון, באמצע המלחמה".

ויום ששי אחד, שלושה חודשים לפני שנהרג, העניק לה סיפור. "הוא נכנס הביתה והעיניים החומות שלו דולקות. הוא חיבק אותי ואמר: היום עשיתי מעשה טוב".

המעשה הטוב

מי שהיה מפקד יחידת המודיעין בצפון: "זה היה יום חמישי, אוגוסט 82'. ראש אמ"ן נתן בלוד עם המשלחת של בגין שחזרה מארה"ב והרים אלי טלפון. פנה אליו סנאטור בשם עבד אל נור מראקוטה וביקש ממנו לאתר את הדודה שלו בכפר עין ערב בגיזרה

(המשך בעמוד הבא)

„נראה לי שאנחנו מפספסים משהו. אנחנו שקועים יותר מדי בתוך עצמנו, מחפשים בנות, קידום, רמת חיים, עובדים לבלי סוף, רצים לכל הביזונים וחיים את הרגע. זמן רב לא עצרנו ולא שאלנו: למה???"

משפחת כהן, אבא דידי, אמא עליזה, רולי האח ושרית האחות הצעירה: החבורה הזאת שומרת בקנאות אינטרית על התומור הפנימי והנאיבי שלה. (צילום: מוטי לוי)

(המשך מהעמוד הקודם)
המזרחית. 'תעשו את הכל לוודא שהגברת בחיים ותביאו אותה לשגרירות האמריקאית בתל־אביב'. טילפנתי לרמי, שהיה בקרית שמונה, וקראתי לו אלי לצפת. אמרתי לו: 'אתה לוקח עכשיו טנדר, נשק, נהג, מנות קרב לשבוע, נכנס לשטח, נוסע לכפר, מאתר את הגברת ומביא אותה על כפיים לקרית שמונה'. היה לי ברור שהוא לא יחזור בלי האשה. הוא לקח טנדר פג'ו עם נהג, נכנס לשטח למחרת, יום ששי, בשעה 12 בצהרים. באותו יום התיצב עם לבנונית בת 86 פלוס.

„רמי סיפר לי שנכנס לכפר ומיד איתר את הבית, קרוב לקו המגע עם הסורים. הוא נכנס לבית הזקנה, שקיבלה אותו במלים: 'חכיתי לראות מתי סוף סוף תגיעו'. התברר שמחבלים השתלטו על הבית שלה ועינו אותה עינויי תופת. רמי אמר לה: 'תארזי משהו', והיא אמרה: 'אין מה לארוז. שום דבר לא שווה. בוא ניסע'. הם עלו על האוטו והתברר שהזקנה הזאת היא ברברנית. הדרך עברה עליהם עם בדיחות שסיפרה וצחוק, וגם בכי. כשהגיעו לדירה בקרית שמונה שאלה אם יש להם תקליטים של 'החיפושיות'. היה להם רק תקליט של 'כוורת' והם השמיעו לה אותו. אחרי שאכלה ונחה הועברה לשגרירות האמריקאית. אחר כך קיבלנו את ברכתו של ראש אמ"ן, שקיבל את תודתו של הסנאטור. האחרון היה ידוע כמביא ריחה של ישראל בסנאט. היו שמועות שהוא התמתן קצת אחר־כך, אבל ממילא לא זאת היתה המטרה שלנו, האנשים בשטח".

איש מודיעין

מיהו איש מודיעין?

מי שהיה מפקד יחידה בחיל המודיעין: „ארם שמבנה אישיותו מאפשר לו להפיק מודיעין. איש עם יושר קיצוני, דיוק בדיווח, יכולת אינדיווידואליסטית גבוהה תוך שילוב בעבודת צוות. ההצלחה והכישלון בעבודה אינם רק תוצאה של כישוריך. הרבה תלוי גם בסעיף המזל, באנשים אחרים. צריך שיהיה לך סף תסכול גבוה. איש מודיעין צריך להטמע בתפקיד, אבל לעבוד לפי נוהלים. זאת תרכובת אנושית נדירה. יש כאן המון ניגודים שלא מתישבים, לכן קשה למצוא את האנשים".

„מגיעים אלינו אנשים שאנחנו מאתרים וכאלה שרוצים, ששמעו עלינו מפה לאוזן. מי שמגיע אלינו מתוך יוזמה אישית, כמו רמי, זה מוכרח להיות אצלו שיגעון".

רמי היה אומר שהוא אוהב את עבודת המודיעין מפני שבשביל זה אתה צריך ראש, לא רגליים. בכפות הרגליים היו לו שברי הליכה. הוא לא סיפר על כך לאף אחד מחוץ למשפחה. אבל האמת היא, שהוא נאבק גם על ביצוע עבודת רגליים. מי שהיה מפקדו הישיר זוכר שהתעקש לצאת לפעולה קשה במיוחד, בחרמון. „הוא הצטרף ליחידת גולני, כדובר ערבית, כדי לסייע בפעולה. היה עליו להעפיל במדרון תלול במיוחד, עם כל כובד גופו, והוא לא ויתר.

„הוא רק חיכה שאגיד לו: 'עכשיו תרוץ למבצע'. היו לי איתו עימותים מרים לתוך הלילה. כשרק הגיע ליחידה העדפתי לשלוח קצינים בוגרים ממנו למשימות בלבנון. הוא העסיק אותי שעות ארוכות בשיחות נפש, שנועדו לתת לו הסבר למה לא שלחתי אותו". בעיצומה של המלחמה היה נשלח למשימה בת יומיים וחוזר כעבור שלושה. הוא לא השלים עם זה שאינו לוחם. היה תופס טרמפ על יחידה לוחמת ומצטרף אליה. כשהוטל על רמי ועל חברו ליחידה, לאתר בסיס בשביל היחידה בגיזרה המזרחית, מיד לאחר השתלטות צה"ל על האזור, הלכו השניים והניחו תרמילים בבית הקיצוני ביותר בג'ב'ג'נין, בסמוך לקו המגע עם הסורים. „אנחנו בנינו את הבסיס בחצביה", נזכר מי שהיה מפקד היחידה, „והם כבר תפסו את בניין הז'נדרמריה בג'ב'ג'נין. זה לא מקובל שיחידת מודיעין תשב כל כך קרוב לקווי האויב, אבל הם קבעו עובדה בשטח".

מי שהיה מפקדו הישיר של רמי בצפון, יושב היום בתפקיד מטה. זה קשה לו. הוא מחפש הזדמנויות לסיורים באוויר הפתוח. „לקחו אריה סוואנות וכלאו אותו בין ארבעה קירות. העבודה בשדה היא כמו סם. אתה לא יכול לעזוב את זה. ההכרות עם העולם הערבי שינתה אצלי הרבה דעות קדומות מילדות. אני צבר, בן להורים שעלו מרוסיה. אני שומע היום מוסיקה ערבית להנאתי, קורא עיתונים בערבית. בילדותי, ערבי טוב היה ערבי מת. היום אני לא חושב כך".

מכתב

„אכנרת נראה לי שאנחנו מפספסים משהו. אנחנו שקועים יותר מדי בתוך עצמנו, מחפשים בנות, קידום, רמת חיים, רצים לכל הביזונים וחיים את הרגע. אנחנו עובדים לבלי סוף, בלי לראות את העתיד קדימה. זמן רב לא עצרנו ולא שאלנו: למה?!

„חתמנו קבע, חבר'ה אחרים בגילנו השתחררו, יצאו לחיים אזרחיים. הם חורשים עולם, ממלאים אוניברסיטאות, חיים את חייהם... אנחנו שומרים על הלהבה שלא תדעך, שתבה ביתר שאת. אני מודה. מאסתי במלחמת ההצדקה. אני שלם עם דרכי ומעשי...

„רבים וטובים שבנו עוצמים עיניהם אל מול הסרטן המתפשט הזה – ערבים. אינני שונא ערבים, אני לא פאשיסט ולא רוצה לראותם דרך כוונת התותח, אך כשעה של התעוררות לאומית פלשטינית, בשעה שמיליוני ערבים בארץ ומחוצה לה מצהירים קבל עם ועדה למול אומות העולם, שרצונם בהשמדה טוטאלית של מדינת ישראל, עלינו לקום מולם ולהכותם שוק על ירך!

„שנינו הצבענו לאריק! אריק הוא האדם היחיד בממשלה הזו, ואולי אף בכנסת הזו, שמבין את הבעיה הערבית ומסוגל ליצור הליכים שינטרלו את ההתעוררות הלאומית הערבית!!

„...אז אנחנו נמשיך, נילחם וננצח, למען ימים טובים יותר, למען שהעם היהודי יוכל לשבת לביטחה על אדמתו שלו, בלי שהאויב יציק לו מבפנים ומבחוץ..."

רמי. (11.8.80)

אמא מדברת

בסוף המסיבה אמרה עליזה: „היה לי יום של כיף. דיברתי על הבן שלי. שמעתי אחרים מדברים על רמי. בדרך כלל, אנשים לא אוהבים שאני מדברת עליו".

תמונה באלבום מראה את האם עומדת מעל רמי, היושב על מדרגות הכניסה לבית. הוא, במדים, קושר את שרוכי נעליו המצוחצחות. עליזה עומדת יחפה, ידיה שלובות, מכנסות את גופה לעצמו. מבטה, מהורהר, מתרכז בנעליים הגבוהות.

סוף

שש שעות החזיק רמי כהן מעמד, מתוסר הכרה. תחילה שכב בתחתית המצוק, לכוד בתוך רנו 4 מעוך. דווקא הוא, שסבל מפחד גבהים, ראה את המוות בא אליו מעומק של עשרות מטרים. הנהג, אבנר סנתני, ממושב רכסים, נהרג במקום. אנשי תוליית משמר שהיו על הגשר, ירדו לאפיק הליטאני והזעיקו מסוק חילוץ. רמי וסנתני המת הוטסו לבית חולים רמב"ם. רמי חי זמן מה על שולחן הניתוחים. כשהגיעה המשפחה הוא היה כבר מת.

מתוך שיר שכתבה שרית: „מה חשבת באותם רגעים, אח/ ברגעים שהמכונית נסקה למטה?...האם הבאב היה איום?" שרית מתעדת את רמי האח באורח אובססיווי. היא רוקנה את מגירותיו, החליקה פתקים מקמטים והעתיקה את כתב המסמרים שלו לכתב ידה המעוגל. ביוזמתה שרתה בלישכת מפקד היחידה של רמי. „הייתי בבניין שבו הוא היה. הכרתי את האנשים שהיו איתו. ירדתי לארכיון וקראתי את כל דוחות הפעולות שלו".

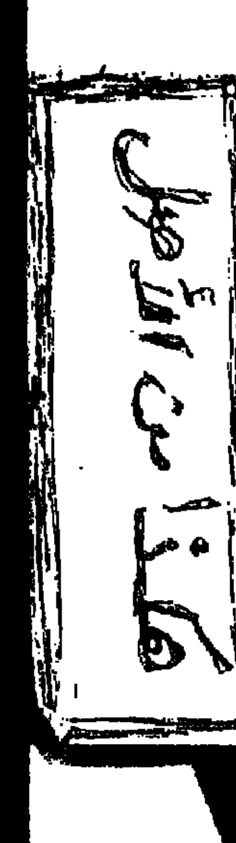
המשפחה נסעה לסיור באתר התאונה, אחר כך שרית הכינה אלבום. אלבום התאונה. תצלומים מגבוה של מכונית לבנה, מחלידה בין הסלעים. „הוא נשאר שלם", אומרת שרית. היא נוגעת בפרשים המזוויעים בקול נטול הבעה. „היתה לו שריטה במצח ושבר ביד. הפציעות הקשות היו בבטן". בסיור ירדו אל המכונית, הצטלמו לידה. מי פניו מורכנים, מי מסב עיניו מן המצלמה. עליזה רצתה לנסוע משם מהר.

שרית: „מצאתי את הנעל של רמי, תתוכה, כי לא יכלו לחלץ את הרגל".

עליזה: „נעצרה ליד הבית מכונית, ויצאה ממנה קצינת העיר. היא שאלה אותי: את עליזה? שאלתי מי מהם?"

שרית: „אבא, אתה אמרת כל הדרך לחיפה: 'הוא מוכרח לחיות. הוא הרי חזק כל כך. הוא יתגבר על זה. הוא חייב לחיות'. כשבאנו לשם ורולי יצא לקראתנו, הוא אמר: 'הוא מת', אתה אמרת לו: 'הוא חי'. ורולי אמר: 'לא, הוא מת'.

עליזה: „יצאתי החוצה. רציתי ללכת. אצלי הפתרון הוא ללכת. הלכתי עד התחנה המרכזית בבת־גלים. אשה אחת הצביעה על השמלה שלי ואמרה: הכפתור שלך פתוח. אמרתי לה: מה זה חשוב עכשיו".

פתאום לבד בעולם

ההצלחה הגדולה ביותר של השחקן והבדרן יענקלה בן־סירא – גדולה בהרבה מכול הצלחותיו ברביעיית מועדון התיאטרון – היתה לפני ארבעים שנה, באירופה הכבושה. הוא היה בן־שלוש־עשרה בסך־הכול, כאשר יצא לבדו להרפתקה ילדותית שהצילה את חייו. לפני שבועות אחדים, בטלוויזיה, נחשף במקוטע אפס־קצה של הסיפור המופלא; ועכשיו, הסיפור המלא: הדרך אל ארצות החיים.

מאת אבי רז
צילומים: שמואל רחמני

במשך שיחת־הטלפון שבה נחרץ גורלו, ישב ז'ק שירצקי כחורו של מפקד תחנת־המשטרה בעיירה השווייצית הקטנה בֶשֶטל, ונגס בתפוח. בן שלוש־עשרה בסך־הכול היה אז ז'ק שירצקי, והוא לא ידע כלל כי אם יתעקשו השווייצים על החזרתו לצרפת הכבושה, שאת גבולה הבריח שעה קודם לכן, ייתמו חייו. „תראה איך שאנה תלוי במלה של בז'ארם", השתאה כעבור יותר מארבעים שנה, כשנזכר באותן עשר דקות גורליות של שיחת־טלפון ההיא, בין בֶשֶטל לבֶרן הבירה.

שמו של ז'ק שירצקי עכשיו הוא יעקב בן־סירא: השחקן והבדרן יענקלה בן־סירא. הוא נולד וגדל בבריסל, בלגיה, בנו של יצרן דברי־עור – מיזוודות, תיקים – שפירנס ברווחה את משפחתו הזעיר־בורגנית והמאושרת, אשר ניהלה חיים יהודיים־מסורתיים, ושיגרתיים – עד 1940.

באותה שנה שטפו הנאצים את בלגיה ובמשך שנתיים (מספר בן־סירא) משל בה הגנרל פון פלקנהאוזן: פרוסי, לא נאצי, חייל מיקצועי קשיש, שכבר הספיק להשתתף במלחמת העולם הראשונה. הגנרל לא רצה אלא שיהיה טוב: היהודים חוייבו לשאת טלאי־צהוב, נאסר על ילדיהם ללכת לבתי־הספר הכלליים וגם המקומות הציבוריים הוכרזו מחוץ־לתחום ליהודים; זה לא היה קל, בייחוד לילדים, אבל ליהודים לא הציקו באופן גופני והם יכלו להמשיך ולנהל את חייהם באופן כמעט נורמלי.

ב־1942 בא נאצי במקום פון פלקנהאוזן, שנשלח לפנסיה, ובבת־אחת חל הרעה דרסטית ביחס ליהודי בלגיה. ביום יפהפה אחד, באוגוסט או בספטמבר, חזר יענקלה בן־סירא עם חברים מטיול־אופניים וראה כיצד מעלים, בגסות ובאלימות, יהודים על משאיות. „למעלה שמים כחולים, מחייכים, ולמטה אתה רואה את הגיהנום", הוא נזכר. „קיבלתי שוק שכמעט נפלתי מהאופניים, והתחלתי לבכות. אתה רואה אנשים, מכרים, ואתה עומד חסר־אונים מול קטסטרופה: אני, אינסטינקטיבית, עם אינטואיציה של בעל־חיים, הרגשתי שהולכת להיות קטסטרופה, משהו שטני."

כעבור חודש נלקח אבא־שירצקי. אמרו: למחנה־עבודה, והמשפחה כולה ליוותה אותו לתחנת־הרכבת. „אבל אני הרגשתי שמשהו פה לא בסדר: מה פיתאום לוקחים אנשים. כשחזרנו הביתה, אמרתי לאימא שלי: 'אני פה לא נשאר. אני מוכרח לברוח מפה, מה שלא יהיה.' אימא אמרה: 'נשארנו לבד: מה אני אעשה בלעדיך?', אבל אני התעקשתי. מגיל תשע, או עשר, הייתי רגיל לצאת למחנות־צופים ולהעדר מהבית לשבוע־שבועיים, ולא פחדתי. אימא ויתרה. היא רק לא הסכימה שאקח איתי את אחי, הצעיר ממני בשנה."

האם תפרה בצווארון מעילו של ז'ק, מתחת לביטנה, תיקי כסף קטנים ושטרות כסף. היא ציידה את ז'ק בהרבה מאוד כסף, כמחצית מחסכונות המשפחה, בהסבירה לילד שכסף הוא כמו פספורט; בכסף אפשר לעשות הכול: אפילו להציל את החיים. מלבד מזומנים, נתנה האם לבנה גם צידה לדרך: ביצים קשות, הרבה צנימים ודברי־אוכל שאינם מתקלקלים מהר. את הכול דחס ז'ק בילקוט עור, וחבוש ברט יצא לדרך: ילד נמוך מאוד ורזה מאוד, שטרם מלאו לו שלוש־עשרה שנה.

למעשה, יצא למסע שהוא ספק בריחה, ספק טיול. חשב להגיע לשווייץ, או שמא לצרפת של וישי, ואולי אפילו לספרד. כעבור ארבעים שנה יסביר שלא רצה אלא להגיע למקומות שאין בהם גרמנים. מה לעשות והיכן? עד כדי כך לא הפליג בתיכנוניו. הוא הרי היה

או ילד. וכך, עלה על הרכבת ההולכת מבריסל לליל, שבעברו הצרפתי של הגבול עם בלגיה וטיולו המופלא אל ארצות החיים – החל.

וזה סיפור המסע, סיפורו של ז'ק־יענקלה שירצקי־בן־סירא:

„בפעם הראשונה בחיי נסעתי לחוצלארץ, אל מחוץ לבלגיה. הייתי עצוב: הרי עזבתי את המשפחה. ישבתי ברכבת בשקט, והירהרתי. כאשר הגיעה הרכבת לגבול, עלו עליה שוטרים גרמנים ודרשו תעודות. לי, כמובן, לא היו ניירות, מפני שבגיל כזה אין ניירות. כשניגשו אלי ודרשו תעודות, הייתי בטוח שהטיול שלי נגמר עוד לפני שהתחיל. והנה, אישה מבוגרת, לא־יהודיה, שישבה לידי ושאיתה לא החלפתי מלה

...אשה: 'זה בני.' למה היא עשתה את זה? ...ל הגרמנים האמינו לה, וניצלתי. אחר־כך ...ה, בלא לומר דבר ובלי להביט זה בזו. עד ...דעתי היתה האישה הזאת, שהצילה אותי.

...י מופת. לאן? לפריס. למה? פריס היתה ...ים השלם, ואני הרי התייחסתי לכל העניין ...ליתי על רכבת לפריס, מבלי לדעת, או ...ין, שהעיר היתה מאוד־מאוד שמורה, ...ת למזלי, לא שמו לב אלי: בסך־הכול ...תי בפריס שבוע ימים: טיילתי בעיר, ...ים ובמוזיאונים אחרים, הלכתי לקולנוע. ...ני על ספסל בתחנת־רכבת. ...כתי. לא בגלל שאני גיבור, אלא בגלל

שהייתי במצב של אופוריה. דאגתי לנעשה בבית, בבריסל, אבל עולם גדול נפתח פיתאום לפני: בתוך המומנטים הטרגיים יש רגעים שהאדם מבסוט.

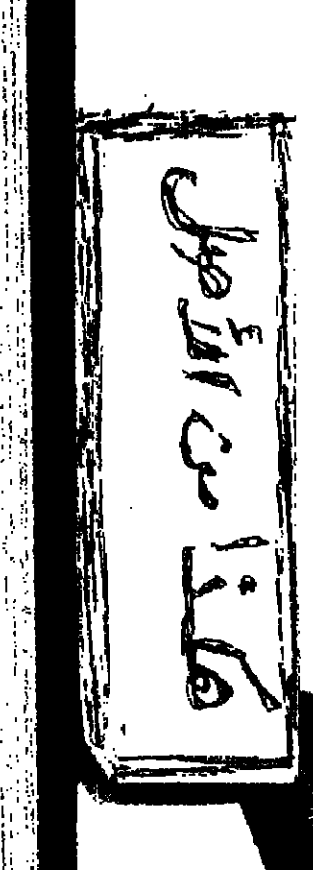
„לפני שעזבתי את בריסל נפרדתי, בתמימות, מכל השכנים, כולם גויים. אחד השכנים אמר לי: 'אחי נמצא במחנה־עבודה ליד ליון, והרבה זמן לא קיבלנו ממנו מכתב. אם תגיע לסביבת ליון, קח מכתב בשבילו.' הכרתי את האח, ז'יל, שהיה בן עשרים־ומשהו, ואפילו שיחקתי איתו כדורגל. וכך, אחרי שבוע בפריס, החלטתי לנסוע לליון, כדי להגיע לאותו מחנה־עבודה ולמסור את המכתב. לא העליתי בדעתי שמדובר במחנה בשליטה של הגרמנים ושהדבר מסוכן.

„בתחנת־הרכבת בליון חיפשתי במפה וראיתי שהמחנה נמצא בחור נידח. מגיעה אליו רכבת־כפרים: רכבת איטית מאוד, רכבת־צב, שעוצרת בכל תחנה. הנסיעה נמשכה כשש שעות ומזל שלקחתי איתי פירות וגבינות ולחם. אמנם, האוכל נמכר לפי תלושים, בקיצוב, אבל בכסף יכולת לקנות כל דבר. בקיצור, אחרי נסיעת־תלאות הגעתי, וראיתי שמירה גרמנית על המחנה. אז כבר הבנתי שזה לא ביג־ברא, אבל אני אוהב לקיים הבטחות והיה לי חשוב למסור את המכתב. שאלתי את עצמי: איך אכנס?

„התיישבתי על אבן בצד, חושב מה לעשות,

(המשך בעמוד הבא)

יענקלה בן־סירא: „למעלה שמים כחולים, למטה אתה רואה את הגיהנום"

(המשך מהעמוד הקודם)
ופיתאום הגיעה בחורה והתחילה לדבר עם השומר. הוא נישק אותה, ליטף אותה, ושקע כולו במיכמניה. ואז, פשוט מאוד, נכנסתי פנימה, כמו מבעד לשער פתוח.

„השעה היתה לפנות-ערב, אחרי שהאנשים חזרו מהעבודה. ואני, בלי שום מעצורים, שאלתי איפה ז'יל. הם נדהמו: מה עושה פה ילד קטן? אבל חיפשו את ז'יל והוא הגיע: ראה אותי ונפל. פשוט התיישב על הארץ. אחר־כך לקח אותי בידיים וניענע אותי כמו מיזרון, מרוב התרגשות וכעס. הוא ידע שאני יהודי ושאני בסכנת נפשות.

„'לכל הרוחות', הוא אמר לי, 'מה אתה עושה פה?! זה מחנה של גרמנים! אם הם יראו אותך, אתה אבוד!'

„אמרתי לו: 'אחיך שלח איתי מכתב, כי לא כתבת הרבה זמן.'

„ז'יל התפרץ בצחוק פרוע: 'בשביל זה הוא שלח אותך, לגוב האריות?! הוא השתגע?!'

„אחר־כך אמר שאשאר בלילה במחנה, יחביאו אותי, ולמחרת בבוקר יטכסו עצה איך להוציא אותי. בבוקר הסתירו אותי בתחתית של משאית שהובילה אותם לעבודה, התיישבו עלי – כעשרים איש – ובסיבוב ביער, כשהמשאית האטה, השחילו אותי למטה עם איזו טפיחה טובה על השכם פלוס כיכר לחם שלימה.

„עכשיו אני במקום שאינני מכיר. מה עושים?

התחלתי ללכת לכיוון הכפר הכי־קרוב. הגעתי. תחנת־רכבת. שאלתי מתי עוברת הרכבת לליון. אמרו: בעוד שלוש-ארבע שעות. התיישבתי בתחנה, שתיתי מים, אכלתי את הלחם ונרדמתי. הצפירה של הרכבת העירה אותי, ועליתי עליה. הרכבת היתה מלאה בהרבה איכרים ידידותיים שנסעו לשוק, שנתנו לי לשתות ולאכול ועשו שמח.

„בליון חיכיתי עוד שלוש־ארבע שעות ונסעתי לפריס. כשהגעתי, רציתי להתרחץ. הגיע זמן. נכנסתי לבית־מרחץ ציבורי, ולא עלה בדעתי שכך עלולה להיחשף יהדותי. לא נחשפה. רחוץ ומסורק יצאתי החוצה, טיילתי בעיר והגעתי לתחנה של הרכבות הנוסעות מזרחה, גאר דה־ל'אסט. התחנה היתה מלאה גרמנים, אבל החלטתי לעלות שם על הרכבת ולנסוע לשטרסבורג: ראיתי במפה ששטרסבורג די־קרובה לשווייץ, ורציתי להגיע לשווייץ.

„טיילתי בתחנת־הרכבת העצומה ואחרי שעתיים עליתי על הרכבת לשטרסבורג: מצאתי את עצמי עם המון אנשי־צבא גרמנים שנסעו לחופשה בגרמניה. הם שתו בירה, אכלו והשתוללו בשימחה. גם לי נתנו אוכל: אי־אפשר להגיד שהיה כשר, אבל היה טעים. בשטרסבורג הם המשיכו הלאה, ואני ירדתי: לקחתי רכבת דרומה, לכיוון הגבול עם שווייץ, ואחר־כך עוד רכבת – נעשיתי מומחה גדול לרכבות – ולבסוף הגעתי לעיירת־גבול קטנה, ששמה מורטו, מול העיירה השווייצית נשטל.

„בדרך קלטתי שבגבול עם שווייץ יש שמירה חזקה מאוד של הגרמנים. אנשים נהגו לברוח מהכיבוש הנאצי דרך הגבול הזה. לכן, תיכננתי לנסוע הלאה, לכיוון ספרד. אבל בעיירה מורטו הבנתי שאין לי ברירה ועלי לחצות את הגבול כאן: פשוט, הכסף שלי אזל. אזילת הכסף גרמה לי, לראשונה בשבועיים-שלושה מאז שעזבתי את הבית, להיות מודאג. גם חציית הגבול לא היתה עניין פשוט, בגלל השמירה הגרמנית ההדוקה, אבל מזה פחדתי פחות.

„איך עוברים את הגבול? בתחנת־הרכבת במורטו נח בשמש כומר זקן. האמנתי שאנשי־דת – רבנים, כמרים – הם אנשים טובים. ניגשתי אליו ושאלתי דוגרי: 'איך אני מגיע מכאן לשווייץ?'

„הכומר, התברר, היה כבד־שמיעה. בחיוך רחב הוא אמר לי: 'ילד, מה אתה אומר?'

„נאלצתי לחזור על השאלה, והפעם בצעקה, לתוך אוזנו: 'אני מבקש לדעת איך להגיע לשווייץ!'

„הפעם שמע הכומר, ונבהל. הוא הביט סביב בחשש, ואמר לי: 'זו מלחמה! הגבול סגור', אלא שהרגיש, כנראה, שאם אני מבקש לעבור, אני מוכרח. 'אני רוצה לעזור לך', אמר בשקט, 'אבל אינני יכול ללכת איתך ואינני יכול לבקש מאיש מבני הקהילה שלי להוביל אותך, כי זה מסוכן. מה תעשה? בלילה, תעלה על ההר הזה, המיוער' – והוא הצביע על רכס הרי יורה ממול.

„'בלילה אני מפחד', אמרתי. הרי הייתי ילד. גם עכשיו לא הייתי הולך לבד בלילה ביער. הכומר התבונן בי כמו על משוגע, ואמר: 'תראה, ילד, תעלה בכיוון ההוא. תגיע לקרחת־יער שממנה מתפצלים שני שבילים. אחד, השמאלי, יוביל אותך בחזרה לכאן; השביל הימני מוביל לביקתה של ידידים שלי, רועי צאן ובקר.'

„הוא בירך אותי – וחשב כנראה שלא אגיע לשום מקום – ואני נשקתי לכף ידו ונפרדתי ממנו. השעה היתה לפני־הצהרים. אכלתי היטב ויצאתי לדרך. ההר היה תלול מאוד, והיה חם. את שארית הכסף הוצאתי מן המחבוא בצווארון המעיל והעברתי לכיסי המכנסיים, וזרקתי את המעיל. הלכתי והלכתי והלכתי. היער הזה, אין לו סוף. אחרי שעה, שעה־וחצי, הגעתי סוף־סוף לקרחת־יער. ריח נפלא. מחפש את השבילים ולא מוצא. השבילים מכוסים. רק אחרי שניקיתי עלים וענפים מצאתי אותם. רק מה? לקרחת־היער לא הגעתי ביקו ישר, אלא הסתובבתי קצת. אז איזה שביל הוא הימני ואיזה השמאלי?

„לא היתה לי ברירה: הייתי חייב לבחור באחד משני השבילים. בחרתי, ושוב הלכתי והלכתי, ואחרי רבע־שעה ראיתי לפתע, באמצע היער, ביקתה. לידה איכר, אשתו ובנו, שפערו עיניים: מה עושה ילד קטן באמצע היער, באיזור סגור ואסור?

„סיפרתי ששלח אותי הכומר, אשר ביקש כי יסבירו לי איך לעבור את הגבול לשווייץ.

„'קודם כל, לאכול', הם אמרו לי. ואיזה אוכל הם נתנו לי! לחם כפרי טרי, ובשר, ופירות, וחלב. אחר־כך נתנו לי לנוח. אחרי המנוחה, רצו שאשאר ללילה, אבל הסברתי שאני רוצה לעבור ביום. הם ציידו אותי באוכל לדרך, ולפני שהדריכו אותי, ביקשו: 'אתה לא מכיר אותנו ומעולם לא ראית אותנו.' הרי אילו גילו הגרמנים כי סייעו בחציית הגבול, זה היה סופם.

„האיכר הסביר לי בדקדקנות היכן השמירה הדוקה פחות, מתי מתחלפות המישמרות ואיך לחצות. המזל שלי היה, שאנשים ניסו לחצות את הגבול דרומה משם וצפונה משם, אבל לא שם. לכן, באיזור שבו עמדתי לחצות, היתה העירנות של שומרי־הגבול הגרמנים נמוכה יותר. ולמרות זאת, העניין לא היה פשוט: אנשים שילמו בדרך־כלל הון־תועפות למורי־דרך, כדי לחצות את הגבול. לבד, אף אחד לא העז לגנוב גבולות.

„'אתה הולך ישר', הדריך אותי האיכר. 'עולה כל הזמן. לבסוף, תגיע לעמק שבו רועות הפרות שלנו. מהצד השני של העמק, במרחק מאה מטר, תראה קיר נמוך. זה הגבול. הסכנה היא בית־השמירה של הגרמנים; ממנו ניתן לראות כל דבר שנעשה בעמק. הבעייה שלך היא: איך לחצות את העמק באור יום.'

„השעה היתה שלוש או ארבע אחר־הצהרים. בלילה לא רציתי לחצות את העמק, כי פחדתי, ויצאתי מייד לדרך. הלכתי ישר, עליה נוראית, ואחרי כחצי־שעה הגעתי לעמק: פיתאום, בבת־אחת, היער נגמר והעמק השתרע לפני, ובו הרבה פרות שרעו בנחת והשמיעו צילצולים בפעמונים הקשורים לצוואריהן. ממול, ראיתי את הבודקה של הגרמנים ואת החיילים יוצאים ונכנסים. אם הם רואים אותי – ואין סיכוי שלא יראו אותי בזמן חציית העמק באור יום – אני קפוט. אובד עצות, התיישבתי מתחת לעץ, שובר את הראש מה לעשות.

„...הוא היה לבוש מדים אפורים. לגרמנים היו מדים אפורים. שמעתי אותו מגיע לקיר, מחפש אותי..."

„פיתאום ירד ערפל על העמק. הערפל היה כליכך כבד, שלא ראית חצי־מטר מהאף שלך. שמעת רק את הפעמונים של הפרות. איזה מחזה סוריאליסטי: יער, עמק, פעמונים בערפל. קפצתי על הרגליים ויצאתי לדרך: ישר־ישר, לפי הפרות. נתקלתי בפרות, קיבלתי מכות מהפרות, חבטות ובעיטות. אחרי חמש או עשר דקות התנגשתי בעץ – וידעתי שזהו־זה: חציתי את העמק. מרוב התרגשות ופחד – פה כבר היה לי מין פחד – רצתי, כמו באמוק, לתוך היער. עד שנתקלתי בקיר, והתיישבתי.

„עייף וחבול מהמכות של הפרות, מלוכלך ומסריח מהגללים שלהן, הוצאתי תפוח־עץ, ואכלתי אותו.

„בינתיים, החשיכה התחילה לרדת. פחדתי מהחושך, אולי יותר מאשר מהגרמנים. לא רציתי להישאר ביער בלילה. הייתי מוכרח לצאת. התרוממתי והצצתי על צידו האחר של הקיר: במרחק מאה מטר, גגות אדומים. יישוב. נשטל, שווייץ.

„לפתע הבחנתי שמישהו שם מתבונן בי עם מישקפת, ומתקרב. חייל. הוא היה לבוש מדים אפורים. לגרמנים היו מדים אפורים. גרמני? חייל גרמני? נבהלתי, ונצמדתי לקיר. שמעתי אותו מגיע לקיר, מצידו השני, מחפש אותי ולא מוצא."

(המשך בעמוד 40)

שטח פרטי

דבורה עומר

סופרת

דבורה עומר: „היו שנים שיצאנו המון. הטירוף הזה עבר. עכשיו, אם זה לא משהו הכרחי, אני מעדיפה לשבת בבית".

דבורה עומר, בת קיבוץ מעוז חיים, גרה היום במושב כפר מעש עם בעלה, מנכ"ל הבימה שמואל עומר ושניים משלושת ילדיה. כתבה עשרות ספרים, בעיקר לילדים ולנוער („שרה גיבורת נילי", „הבכור לבית אבי", „פגיעה ישירה" ועוד ועוד). זכתה בפרסים רבים, בין השאר פרס ראש הממשלה ועיטור כבוד ע"ש אנדרסן. עיבדה למחזה את „המלך מתיא הראשון".

מ עליות מהלכות עלי אימים, אבל הייתי רוצה לגור בקומה העליונה של רב־הקומות הכי גבוה במרכז תל־אביב. לפני עשר שנים עברנו לבית הדו־בעלי בכפר מעש. לילדים זה פשוט גן־עדן. יש כאן איכות חיים. הוספנו על הבית המקורי, בנינו בדיוק על פי המידה שלנו. הבית נכון בשבילנו. למטה מטבח, סלון, חדר השינה שלנו, חדר העבודה שלי, ולמעלה חדרי הילדים. חדר השינה גדול. אנחנו חיים בו. שם הטלוויזיה והמזגן וכורסאות ואת. אני עובדת עד הצהרים, ולכן חדר העבודה דרומי: המון אור ושמש, שיהיה חם. אני ילידת עמק בית־שאן וזקוקה לחום רב. קור מדכדך אותי. אוהבת חום וים, כמו הים של אילת, שאפשר לשחות ולשחות. את הכנרת אני צולחת כל שנה. ים ואש מהלכים עלי קסם. לפעמים שוכבת שעות ומסתכלת על האש באח, למרות שזה נראה לי לא מוסרי, בזבוז ומן עצום, ואני לא אוהבת להתבטל. הכתיבה זה התחביב שלי ובסך הכל אני מרוצה ממה שאני עושה.

שלשום שתלתי בגינה פרחים עונתיים. אני שונאת לעבוד בגינה, עוד מהימים שכפו עלינו, בקיבוץ, אבל אני נהנית ממנה. ביחוד ביום שמש חורפי כשהכל פורח וריח הדרים עומד באוויר. בשבילי זה הריח של ישראל היפה. לבשל אני לא אוהבת, לאפות – עוד פחות. מזל שבני הבית לא מפונקים באוכל. אני אוהבת שיהיה מסודר ונקי, אבל לא נאבקת. בקיץ, בשש בבוקר, אני בבריכה, עושה קילומטר בשחייה. אח"כ מסדרת קצת את הבית וכשכולם יוצאים אני מתיישבת לכתוב.

שולחן הכתיבה גדול ורחב, יש שם אור, טוב לשבת שם. אני צריכה את השקט שלי, וזמן. לא מסגרות של דברים לחוצים, צריכה לעבוד בקצב של עצמי. לא מסוגלת, לאורך זמן, לעבוד במסגרת, בקצב שלא אני הכתבתי, לכן כל־כך מתאים לי מה שאני עושה. ותמיד אני מאחרת בהגשת כתב־היד. אני כותבת עד הצהרים. אחרי שהילד אוכל אני הולכת לנוח. אחר־הצהרים אני קוראת, נפגשת עם אנשים בקשר לעבודה, צופה בטלוויזיה. אוהבת את תחנת "המזרח התיכון", יש להם התעמלות מצויינת ויופי של סרטים. לפעמים רואה ירדן ולבנון, ה"סיקסטי מינטס" שלהם מצויין. אני משוחחת הרבה בשלט־רחוק. אתמול ראיתי במקביל את "שולשלת" אצלנו ואת "דאלאס" בירדן. זה מאוד מבדר אותי. אצלנו אני רואה הרבה סרטי תעודה ומבט שני. שוכבת במיטה ומסתכלת ופעמים רבות נרדמת. אני זקוקה להמון שעות שינה.

חלק נכבד מהספרים שאני קוראת קשורים לספר בו אני עוסקת. עכשיו, למשל, אני כותבת משהו הקשור בילדי טהרן ואני קוראת כל חומר תעודתי וספרותי שאני יכולה להשיג. למזלי, אני קוראת מהר. לפעמים אני קוראת עשרות ספרים כחומר־רקע ואחרי שאני גומרת את כתיבת הספר, אני אורזת אותם לקרטון ומחזירה. אבל יש ספרים שאני ממש נקשרת אליהם ואז אני רוכשת אותם. למשל "הרצל" של עמוס אילון, וכך מצטברים עוד ועוד ספרים והארונות מתפקעים. בכל שנה אני ממיינת אותם ונותנת עשרות ספרים לספריות וחדרי עיון. אבל יש ספרים שאינני יכולה להיפרד מהם. הנה, למשל, ספר שקיבלתי מהקיבוץ ליום הולדתי השביעי, "הדבורה זיה" ("הדבורה מאיה") בתרגומו של אביגדור המאירי. אינני מסוגלת לזרוק ספר, אפילו ספר־לימוד ישן שאף אחד אינו מעוניין בו. יש לי יחס מאוד עמוק למלה הכתובה, לספר.

האמת היא שגם חפצים אני שומרת. לא בגדים, אותם אני נותנת, צריך לפנות מקום. בארון מאוד אוהבת בגדים ובכל עונה רוצה לקנות בגדים חדשים. איזה בגדים? לא תראי אותי בשמלת גשר, אבל חצאית ארוכה – כן. מאוד אוהבת חגורות וסנדלים. מסלקים אני עוברת ישר למגפיים. לתכשיטים אין לי חולשה. אוהבת הדברים יפים. יופי מרגש אותי בכל תחום [illegible] אבל אני יותר מוכנה לסלוח לאנשים [illegible] מרגשים אותי, אפילו פרח צנוע וקטן כמו [illegible] הקוצים בקיץ, והחצבים בקומתם [illegible] אני אוהבת כלים יפים, מפות, פסלים, [illegible] למשל ציור התרנגולת, של יוסל ברגנר, [illegible] אוהבת אותה. אוהבת ציורים שעושים [illegible] שאפשר להסתכל בהם עוד ועוד. לפעמים [illegible] לפעמים הקומפוזיציה מעניינת. אם [illegible] כותבת אולי הייתי מציירת. האידיאל שלי [illegible] שגם כתב וגם צייר. אני רושמת טוב, [illegible] שנה ציור והסתבר לי, לצערי, שאינני [illegible] כתמים הרבה מתוח שר ומכנן כל הזמן.

גם תוכניות מלל לא מפריעות לי. אבל כשאנשים מסתובבים בבית, נכנסים ויוצאים, זה מוציא אותי מהריכוז. אני אוהבת מוסיקה, אבל אינני מבינה גדולה. אוהבת שירים סנטימנטליים, שירים קצביים ושירי ארץ־ישראל. הגבעטרון, למשל. בזמן האחרון המי קליינשטיין מאוד מוצא חן בעיני. יש בו רוגמות ועצביות נהדרת. אוהבת שהרים אבל לא שרה ולא רוקדת. ערבי שירה בציבור זה לא הסטייל שלי. ערב כזה הוא עונש בשבילי, כי לא מרשים לדבר ואני באה לראות אנשים ולשוחח איתם. אני משתעממת נורא מהר, אבל כשאני לבדי, אף פעם לא משעמם לי. ערבי שישי, כשיושבים ואוכלים ושובעים ומקטרים, נמאסו עלי.

היו שנים שיצאנו המון. הטירוף הזה עבר. עכשיו, אם זה לא משהו הכרחי, אני מעדיפה לשבת בבית. הבן הגדול מגיע רק ביום שישי ובערב, עד שהוא יוצא, אנחנו מנהלים שיחות משפחתיות ארוכות. עם חברים נפגשים בשבת, בשעות היום, עם הילדים, וזה נחמד. לסרטים כמעט ולא הולכים. יש וידאו. הולכים, כמובן, הרבה להצגות. כמו בכל שנה, גם השנה היינו בפסטיבואל עכו. אני אוהבת את האווירה, ההסתובבות, המופעים, האנשים שפוגשים.

„ערבי שירה בציבור זה לא הסטייל שלי. ערב כזה הוא עונש בשבילי, כי לא מרשים לדבר ואני באה לראות אנשים ולשוחח איתם. אני משתעממת נורא מהר, אבל כשאני לבדי, אף פעם לא משעמם לי. ערבי שישי, כשיושבים ואוכלים ושובעים ומקטרים, נמאסו עלי".

אני קוראת עכשיו ספר על נפולאון של בן וידר, טכניקת הכתיבה שלו מאוד מעניינת אותי. באנגלית אני קוראת רק "בסט־סלרים", "נשות הוליבוד", שטויות כאלה. אני אומרת לעצמי שזה בשביל לשפשף את האנגלית שלי אבל בסך הכל אני די נהנית מזה. יש להם טכניקה מצויינת, יכולת לכתוב את השטויות הכי גדולות בצורה הכי מעניינת. מדי פעם אני קוראת בלש, ולעתים רחוקות מדע בדיוני. זה לא התחום שמדבר אלי. זה קר מדי. מאוד אוהבת לקרוא ביאוגרפיות. אוהבת לראות את השורשים, איך צמח האיש. מרתקים אותי כל מיני משוגעים לדבר, בעיקר אם התחלתם לא היתה מבטיחה.

אני לא יכולה לומר שאני אוהבת סופרים מסויימים, אני אוהבת ספרים מסויימים. לא מכבר קראתי את "סוף דבר" של יעקב שבתאי ואת "הכתר הנשבר" של שולמית לפיד ועכשיו לקחתי את "ערכסות" של שמאס. מגיעה תמיד מאוחר לספרים שכולם דיברו עליהם. לא מוכנה לעמוד בתור בספריה, לא בוער לי. יש ספרים שכולם מדברים עליהם ואומרים שמוכרחים לקרוא אותם ואני מתחילה לקרוא וזה נורא משעמם ואני נאבקת וממשיכה. זה מה שנפלא בילדים: הם לא קוראים דבר שלא מעניין אותם. בילדה, הקריאה היתה בשבילי עולם קסום. לא היה דבר שהרשים אותי כמו ספרים. ספר כמו "המתנחלים בהר" של רבקה הלפרין, למשל, לא ספר גדול אבל עד היום, בכל פעם שאני עוברת ליד מוצא, הלב מחסיר פעימה בגלל ספר שקראתי בילדות. חומרים ראשוניים מרתקים אותי. אני שואבת מהם עידוד. כשאני כותבת, אני חיה עם האדם הזה, שונאת בשנאותיו, כואבת בכאביו. כשכתבתי על חהאלי חיו לי מיתושים בלב. עד כדי כך שהלכתי לעשות אק"ג. בעיקר הנשים נשארו קרובות לי, צביה לובטקין, זוהרה, שרה אהרונסון. הן נהפכות להיות חלק ממני וקשה להשתחרר.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: ראובן קסטרו

את מי היית רוצה לפגוש? <u>את הגיבורים שכתבתי עליהם, את ז'אן דארק וכמה אנשים שהכרתי ומתו.</u>

מה היתה נקודת המיפנה בחייך? <u>כשמשרד החינוך פיטר אותי מההוראה והתחלתי לכתוב עבודה, כל יום.</u>

במה את גאה? <u>במאה אחוז בילדים שלי ובשבעים אחוז בספרים שלי. יש ספרים שהייתי מעיקה חוזרת למכונה.</u>

על מה את מתחרטת? <u>שאין לי יותר משלושה ילדים.</u>

איזה ריח את אוהבת? <u>ריח הדרים, ריח של ים ובשמים. אני חולת בשמים.</u>

מה את אוהבת לאכול? <u>את כל הדברים המשמינים.</u>

מה את שונאת? <u>כשמישהו נכנס לביתך ואומר – תורידי את התמונה הגועלית הזו מהקיר, למה קנית את הרהיטים האיומים האלה, את נראית זוועה בשמלה הזאת. את הצד הזה של הזוגיות אני לא אוהבת.</u>

מה מעצבן אותך? <u>נודניקים, חנפנים, צבועים.</u>

איך את מפנקת את עצמך? <u>יושבת שעות באמבטיה, עם קצף וריחות, וחושבת על אלף ואחד דברים או כותבת בראש את הפרק שאכתוב מחר.</u>

מה מביך אותך? <u>גילויי רגשנות, אנשים שמנשקים אותי. זה החינוך הפוריטני שקיבלתי, אסור להראות רגשות.</u>

על מה קשה לך לסלוח? <u>קשה לי לסלוח. אני זוכרת עלבונות, נושאת משקעים של פגיעות.</u>

מה החולשות שלך? <u>שאני מאוד פגיעה, שאני ישנה יותר מדי.</u>

מה התכונה המציינת אותך? <u>חריצות עם בטלנות, עד כמה שזה נשמע אבסורדי.</u>

מה מפחיד אותך? <u>מלחמה.</u>

ממה את מתעבת? <u>עכברים, נחשים, קור של טמפרטורה ושל אנשים, גסות רוח.</u>

מהו זכרון הילדות הראשון שלך? <u>הורי נפרדו ואחרי הביקורים של אבי תמיד הייתי בוכה. יום אחד לפני שנסע אמר לי – אני נותן לך במתנה גמד ושמו קרשנדו. רק מי שאוהב אותו רואה אותו. קחי אותו והחזיקי חזק ואל תבכי, חייכי אליו. קרשנדו היה לי קרן אור בכל שעות החשכות שעברתי.</u>

איזו אישיות בת־זמננו את מעריכה במיוחד? <u>מרגרט תאצ'ר, עכשיו יותר מתמיד. בארץ את לובה אליאב ואת עמוס עוז, גם בגלל שהוא כזה יפה וחמוד.</u>

איזו אישיות היסטורית את אוהבת? <u>את שאול המלך.</u>

יש משהו שאת רוצה ללמוד? <u>עיצוב, ארכיטקטורה, אסטרולוגיה, גרפולוגיה, תורת הנסתר.</u>

אילו יכולת, מה היית משנה בעצמך? <u>אולי הייתי מתבגרת סוף־סוף. באיזשהו מקום נשארתי ילדה. לא שותה קפה ולא תה, רק חלב ומיץ, לא מעשנת, זקוקה להמון שינה.</u>

מה רצית להיות כשהיית ילדה? <u>להיות יפה.</u>

מה את רוצה להיות כשתגדלי? <u>גדולה וחזקה.</u>

מבצע החודש

השיטה האמריקאית לקניית ריהוט ומוצרי בית

12 תשלומים
שקלים חודשיים שווים לא צמודים*
* בריבית של 24% לכל התקופה
ישראכרט

הכל לבית תחת גג אחד אין צורך להסתובב יותר מחנות לחנות ומרחוב לרחוב, כדי לרכוש רהיטים ושאר צרכי בית. השיטה האמריקאית לרהט את הבית כובשת גם את הישראלים. יותר ויותר צרכנים עוברים לביתילי, ויש להם הרבה סיבות טובות: בביתילי - הכל לבית תחת גג אחד. בביתילי - מיטב היצרנים בתחום הריהוט והמוצרים לבית. בביתילי - מבחר עשיר ומגוון מאין כמוהו.

גם נוח וגם משתלם היתרון שלך, בנוסף לנוחות הוא כמובן גם המחיר. בביתילי אתה קונה ישירות מהיצרן - שיטת השיווק הישיר שחוסכת ממך כסף רב. בנוסף למחירים הבסיסיים אתה גם מקבל 12 תשלומים שיקליים על כל קניה מעל 360 ש״ח.

היצרנים המשווקים ישירות בביתילי.
מערכות סלון: ליטל. **חדרי שינה:** עמינח. **טקסטיל לבית:** נועם אורים. **שטיחים:** שטיחי כרמל. **כלי בית ונוי:** אופירה. **מוצרי תאורה:** סקאן דיסיין. **רהיטי נוער:** דובלה. **מטבחים:** דנאר. **מכונות תפירה:** זינגר. **מוצרי ילדים וכלי בית:** ליפסקי. **וילונות:** ורד חן. **רהיטי איכות:** רהיטי ביתילי. **מראות ואביזרי אמבטיה:** אדרת. **ארונות ודלתות הזזה:** דורסט. **רהיטי יבוא:** אלקל. **צעצועי טוילנד. מוצרי חשמל ביתיים.**

ביתילי

אבא הלל פינת מודיעין
(ליד אצטדיון רמת-גן)

שעות הפתיחה: ימים א׳,ב׳,ג׳,ה׳ מ-10 בבוקר עד 8 בערב.
יום ד׳ מ-10 בבוקר עד 9 בערב.
יום ו׳ מ-9 בבוקר עד 2 בצהרים.

פתוח במוצאי שבת: חצי שעה מצאת השבת.

דובלה
מבצע:
ספריית שולחן במקום 379 ש״ח -
רק 34 ש״ח
X 12 תשלומים.

חדש בביתילי
אלקל
רהיטי יבוא
בסגנון קולוניאלי
אלקל יוצא מן הכלל
עכשיו במחירי הכרות

רהיטי ביתילי
מבצע: מערכת ישיבה מונקו 3+2+1 במקום 3450 ש״ח -
רק 220 ש״ח X 12 תשלומים.

מעשה אמן
מבצע: שטיח עבודת-יד במקום 1400 ש״ח -
רק 93 ש״ח
X 12 תשלומים,
ללא ריבית!

אופירה
מבצע:
מערכת אוכל אוליביה, במקום 513 ש״ח -
רק 360 ש״ח

סקאן דיסיין
מבצע: על כל קניה מעל 200 ש״ח
מנורת שולחן חינם

נועם אורים
מבצע: גימבו - חבילת טכסטיל לבית
ב־34 ש״ח
X 12 תשלומים
שתי אפשרויות בחירה:
חבילה 1 - 2 שמיכות חורף פוך סינטטי. 2 כרי שינה פוך סינטטי. 2 ציפות לשמיכות. 2 ציפות לכרים. 1 סדין למיטה.
חבילה 2 - 2 שמיכות חורף פוך סינטטי. 2 כרי שינה פוך סינטטי. 2 ציפות לשמיכות 2 ציפות לכרים. 2 סדינים למיטת יחיד.

מרכז קניות לריהוט ומוצרי בית בשיווק ישיר

בסופו של דבר אתה הוא צרכן המים הגדול ביותר במדינה

תפוז
30 ליטר מים

ענבניה
4 ליטר מים

תפוח אדמה
10 ליטר מים

מלפפון
14 ליטר מים

אבטיח
200 ליטר מים

פלפל
14 ליטר מים

מילון
160 ליטר מים

אבוקדו
200 ליטר מים

תפוח עץ
22 ליטר מים

לא החקלאות צורכת הרבה מים - אתה הוא שצורך אותם. בכל תפוז שאתה אוכל ובכל כוס חלב שילדך שותה יש הרבה מים -- כל המים שהיו דרושים כדי לגדל את התפוז ולהצמיח את הירק שאכלה הפרה החולבת.
האם ידעת שכדי לגדל אבטיח אחד (כן.. אבטיח אחד) זקוק החקלאי ל־200 ליטר מים. ואם תפוח עץ, הפרי הטעים, הבריא והמעולה, צורך 22 ליטר מים, נסה לחשב כמה מים צורך עץ הדר של תפוזים.

המים שהחקלאות מקבלת - עוברים אליך בסוף הדרך. אם לא ייעשה מה שצריך להיעשות כדי לפתח את מקורות המים בישראל, כדי לאגור את מי שטפונות וכדי לטהר את מי־הקולחים - החקלאים יהיו בצרה צרורה ואתה אתם יחד.
מוכרחים לשנות את סדר־העדיפויות הלאומי.
מוכרחים לפתח את מקורות המים.

אל תתן לחקלאות למות!

החקלאים בישראל

שוק המינויים, קונים בלבד!

(סוף מעמוד 8)

"מעריב": „מר קצב, אתה איש צעיר. עוזריך היושבים כאן בחדר אתנו, הנם אנשים צעירים. הציבור, דומה, מאס במעשי הפוליטיקאים. הנתק בין הנבחרים והציבור רק גדל. כאיש צעיר המאמין בדרכו מה אתה אומר על כך"?

משה קצב: „אם זה נכון זה עצוב מאוד. זה מאוד מצער אותי".

"מעריב": „מדוע חיצי הבקורת מופנים דווקא נגדך"?

משה קצב: „כל ההחלטות שקיבלתי היו לגופו של עניין, ע"פ החוק וע"פ שיקולים מקצועיים. היו הרבה התנצחויות ביני ובין פרס בישיבות הממשלה, והמערך חושב שבאמצעות המינויים הפוליטיים אפשר לנגח אותי. במשרד הזה היו אנשים שהם השתמשו בהם נגדי".

משה קצב לא נמצא במקום הראשון בליגת הממנים הפוליטיים. על האליפות מתחרים דוד לוי ואריאל שרון. מה שדוד לוי עשה בהשקט ובבטחה במשך תשע שנים, עושה אריאל שרון מהר, קצר ולא אלגנטי. עובדי משרדו אורו עוז, פנו לבג"ץ, ובכמה הזדמנויות הצליחו לעצור את ההשתוללות. דמות־מפתח בדרמה הוא ישראל כץ, עוזרו האישי של אריאל שרון. אין הוא מסתיר את שביעות רצונו מהפרסומים סביבו. „אני גא על כל איש חרות שהכנסתי לעבודה", הוא אומר. „היו הרבה מינויים פוליטיים אצלנו, אבל זו לא סתירה לכשרון". דומה שגם השר שלו מרוצה מהתקפות אמצעי התקשורת. הוא וכץ יכולים עתה לבוא אל הצירים ולומר: „ראו מה עשינו בשבילכם. לא רק חילקנו לכם ג'ובים, אנחנו גם מותקפים בשל כך".

הנהגת הפיקוח על המחירים נתנה בידי שרון ועוזרו המסור הזדמנות נדירה לחלק ג'ובים ליותר מ־50 צירים ופעילי סניפים שמונו כפקחים.

כץ: „השר מכיר את רובם מבחינת ההשקפה המדינית. הם רצו להוכיח את עצמם. באופן טבעי אני פניתי לאלה שאנחנו מכירים מהסניפים. אני לקחתי על עצמי לגייס את האנשים האלה".

תומך בלתי־צפוי לתזה של ישראל כץ הוא אפרים זינגר, מזכ"ל המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה, המאשים את מפלגתו בשלומיאליות מוחלטת בנושא המינויים הפוליטיים. „במערך לא חושבים על הדור הצעיר", הוא מתלונן. „בליכוד עוברים נכון. כל הזמן דואגים לצעירים, ממנים אותם לכל התפקידים המתפנים – בין אם הם מתאימים ובין אם לאו. אצלנו, אם נעשו מינויים פוליטיים, זה נעשה מן היד אל הפה, בצורה מזדמנת. הייתי שמח לראות אצלנו מינויים אגרסיביים יותר כמו בליכוד. כמה צעירים מן המערך אתם מכירים? לא רבים. המנהיגים שלנו לא חושבים על המחר. לוקחים מקצועיים מחוץ למערכת שספק אם ימשיכו להיות פעילים".

כמצב דברים זה איש לא הביע את תמיהתו על כי במיזכר ההבנה שסלל את הדרך לרוטציה, לא מזכירים המנהיגים פרס ושמיר את תהליך השלום, את המלחמה בטרור, את האיום הסורי ואת המצב הכלכלי. המיזכר כן קובע את מעמדם של פקידים בדרג נמוך יחסית, כמו מנהל לשכת העיתונות הממשלתית או ראש שרות התעסוקה.

סעיף ד"2 בנספח למיזכר ההבנה מסכם את הדרכים והנהלים שלפיהם תתנהל חלוקת המינויים בין שתי המפלגות. תוקם ועדת ארבעה בראשות השר משה ניסים, והיא תורכב משני שרי ליכוד ומשני שרי מערך. ישראל כץ מכנה אותה בשם „ועדת השלל". השר שחל, מעודן יותר, קורא לה: „גוף מתאם, שבו שתי המפלגות נהפכות לכלבי שמירה כדי לא לפגוע בשרות הממשלתי. זהו מעין מאזן־אימה", הוא מסביר. „אם קצב יפטר את חקלאי, אנחנו נפטר את ליפקה (מנהל מינהל מקרקעי ישראל). העמדנו סכר. לדעתי נעצר תהליך שיכול היה להביא למשבר אמון בציבור".

אביבה מין ועמוס לבב

„אין בישראל פוליטיקאים טובים יותר?"

עוד בטרם מונה צבי צימרמן (71), ח"כ לשעבר, ממקימי גח"ל, לתפקיד דיפלומטי בחו"ל, הובע בצמרת משרד החוץ ספק באשר להתאמתו לתפקיד. אבל הליברלים לחצו, ושר החוץ, יצחק שמיר, נעתר. „מחיר האיחוד", יסביר אחד ממקורבי השר. הפרקליט החיפאי ארז את חליפות הייצוג ויצא לניו־זילנד כדי לכהן שם כשגריר ישראל.

החששות התאמתו: לא רק עובדי השגרירות ויהודי המקום חשו שהשגריר אינו ממלא את תפקידו כיאות. גם מדינאי ניו־זילנד הבחינו בכך שצימרמן רחוק מלפעול כפי שמצפים מדיפלומט. „מדוע אין חשים בנוכחותו של שגרירכם?", שאל לפני שנה שר החוץ ריצ'ארד פרבל דיפלומט ישראלי אחר שהגיע לוולינגטון בשליחות. דיווחו הכתוב של הדיפלומט האורח על השגריר צימרמן, במסמך רשמי, שמור בארכיון משרד החוץ.

השר הניו־זילנדי סיפר כי ראש הממשלה, דוויד לונגי, שאל אותו „מדוע נשלח על־ידי ישראל שגריר כזה לניו־זילנד". כאשר נענה כי השגריר איננו דיפלומט מקצועי והוא נשלח „כתוצאה מלחצים פוליטיים", השיב־שאל ראה"מ בתמיהה: „האם אין בישראל פוליטיקאים טובים יותר...?".

יש, מסתבר, בישראל פוליטיקאים טובים יותר, ומשרד החוץ ידע בעבר לא מעט „מינויים פוליטיים" מוצלחים יותר. משה ארנס ובנימין נתניהו (שלא היה, אגב, חבר "חרות" בעת מינויו) הם הבולטים ביותר. איש המפד"ל יצחק מאיר נחשב בעיני צמרת משרד החוץ והקהילה היהודית במונטריאול כסיפור הצלחה כאשר כיהן שם כקונסול כללי. אבל צימרמן ומינויים כושלים דומים משמשים תחמושת לעובדי המשרד המתנגדים ל"הצנחת" דיפלומטים מבחוץ.

מינויים פוליטיים בשירות החוץ הם דרכו של עולם: בארה"ב מחלק הנשיא הנבחר את הנציגויות בחו"ל לתומכיו הפוליטיים, לתורמין כבדי־הכיס ולאנשי עסקים בכירים. בישראל מעוגנים המינויים הללו בהסכם שנחתם באמצע שנות ה־70. על פי המסמך מסכימים העובדים לקבל 15 מינויים מבחוץ. בשל הקיצוצים בתקני כוח האדם ירד אשתקד המספר ל־11. העקרון – מוסכם. השאלה היא רק אם "המוצנחים" אכן מתאימים למשימות הייצוג בחו"ל.

בצמרת משרד החוץ מנסים למצוא את האיזון בין הלחצים הפוליטיים לבין צרכי התפקיד בחו"ל. במרבית המקרים גברה ידה של לשכת השר על חוות דעתם המקצועית של חברי ועדת המינויים. כאשר הגיע סגן ראש עירית נתניה ד"ר יצחק בן־גד לסיבוב שיחות במשרד החוץ, החרשמו שם כי הוא מתאים לעבודת הסברה, אולי גם לכהן כ"מספר 2" באחת הקונסוליות. הוא למד בארה"ב, הרצה וכתב בעיתונים יהודיים. אבל התפקיד שהועידו לו בלשכת השר – קונסול כללי בבוסטון – גדול מכפי מידותיו.

בן־גד לא ויתר. מאחוריו סניף נתניה, ו"אחדות ישראל" (גוף של דתיים בחירות). הוא לא קיבל אמנם את בוסטון, אבל עתה הוא מועמד לתפקיד קונסול כללי בטורונטו. מינויו מעוכב בשל מחלוקת בין המערך לליכוד על איזון במינויים.

מינוי בחו"ל הוא לעיתים פיצוי לח"כ שנשאר בחוץ. כך היה יעקב נחושתן לציר מדיני בוושינגטון ואח"כ לשגריר בהולנד. האג מחתה

צבי צימרמן: „מחיר האיחוד"

רשמית על שתקף את מדיניותה עוד בטרם הגיש את כתב האמנתו. במשרד החוץ טוענים כי נחושתן הזניח בהולנד במכוון את הקשרים עם גורמים חשובים בשמאל המפה הפוליטית. עם שובו ארצה תבע את המשרד בבית־הדין לעבודה בדרישה לקבל את פיצויי הפיטורין לפי משכורת השגריר בחו"ל, לא בארץ.

ח"כ לשעבר אחר, דוב מילמן, מונה כשגריר ישראל בפורטוגל. דיווחיו משם עוררו תגובות גיחוך בין אנשי משרד החוץ. כששב, ביקש לצאת שוב כשגריר לבריטניה, לאו"ם או לדרום־אפריקה. שמיר שוכנע ע"י בכירי המשרד לא לוותר, ומילמן נתגלה לפתע במתנת תומכי לוי בחירות...

מקורבי שמיר אומרים כי שר החוץ לשעבר העדיף לשגר "מינויים פוליטיים" שהצליחו לכהונה נוספת, במקום להסתכן במינוי מוצלח פחות. כך הועבר יעקב גוטל, איש חירות מוויפת, מכהונת קונסול כללי בריו דה־ז'נירו לתפקיד שגריר בקולומביה. כשכיהן בברזיל הסתבך בפרשה של רכישת מכונית "יגואר" ללא מכס ומכירתה ברווח נאה, בניגוד לתקנות (פרשה שגם מבקר המדינה עסק בה). כמוהו עשו שני דיפלומטים נוספים, אנשי שירות המדינה. הם הוחזרו ארצה והועמדו לדין משמעתי. גוטל, לעומת זאת, המשיך לתחנה הדיפלוטית הבאה.

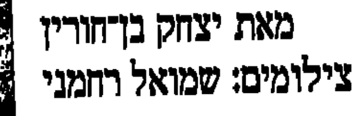
מועמד אחר לסיבוב שני כמינוי פוליטי בשירות החוץ הוא איש הליברלים אריה אבידור, עורך העתון בשפה הספרדית "אורורה" המופיע בארץ. אבידור כיהן, בהצלחה, כשגריר בבוליביה לפני שנים אחדות. השנה פנה לשר יצחק מודעי כדי שיסייע לו לקבל משרה נוספת בחו"ל. גם מינויו עבר את משרד החוץ וממתין לאישור הממשלה.

יו"ר ועד עובדי משרד החוץ, צבי מזאל, אומר: „שירות חוץ הוא דרך חיים, ולא ציופר לעסקנים פוליטיים". הועד טוען כי אם בעבר הסתפקו בשיגור "מינויים פוליטיים" למדינות באמריקה הלטינית, הרי באחרונה נכבשת דווקא ארה"ב ע"י קונסולים כללים שבאו מן הליכוד.

אגב צימרמן: כהונתו בניו־זילנד לא הסתיימה גם לאחר הדז"ח השלילי שהגיע להנהלת המשרד. מישהו מן הליברלים דאג לשכנע את שמיר להשאירו עד סוף תקופת כהונתו. אבל לפני כחודש הגיע לוולינגטון מחליפו, איש משרד החוץ אפרים ("רובי") אלדר. במשרד תקפידו שההחלפה לא תדחה, כדי שיהיה במקום מישהו שיוכל לדאוג לחכנות לביקורו הממלכתי של הנשיא חיים הרצוג. את תגובת השגריר־ח"כ בדימוס צימרמן לא הצלחנו לקבל. הוא עושה בימים אלה את דרכו חזרה ארצה.

רפאל מן

הסיכוי קבור באדמה

מאת יצחק בן־חורין
צילומים: שמואל רחמני

הפועלים בחפירות של בית־שאן מקטרים. בשבילם זו עוד עבודת דחק, אבל הארכיאולוגים מתלהבים – במבצע לאומי מרשים חופרות ארבע משלחות את כל מה שיש מתחת לעיר. והמימצאים המרגשים מספרים על העיר שהיתה פעם החשובה ביותר באיזור. זהו הסיכוי הגדול של המקום.

גלגל המזלות שנתגלה בחפירות בית־שאן (למטה מימין) ומוזאיקה נחשפת לאור העולם (משמאל)

יום אחר גילו בני משפחת בטש מבית־שאן, שאמפיתיאטרון רומי מתקרב בצעדי ענק לעבר ביתם. זה לא צחוק. כשגמרו לשפשף עיניים, מיהרו לקשור בחצר כלב זאב עצבני. אבל גם הוא לא הפחיד את הדחפורים, שהמשיכו לנגוס בקרקע.

חצי אמפי' כבר נחשף ושוחזר. בקרוב תוכרע הגדר המפרידה בין הבית עצמו לבין הדחפורים. אחר כך יעקר עץ האקליפטוס. כדי לסגור את המעגל ולשחזר את האמפי' המרהיב – יצטרף הבית להמחק.

עשרים שנה גרו שם בני משפחת בטש, אמנם כשכירים של חברת "עמידר", אבל מוגנים ובעלי חזקה. „החוק לצידנו, אבל לא ננשל אותם. אנחנו מנהלים אתם מו"מ לפינוי”, אומר דוד צפרוני, מנהל מינהלת הפיתוח התיירותי של בית־שאן.

המינהלת היא יצירה של ועדת השרים לעניני כלכלה, שהגיעה לפני כשנה למסקנה ההגיונית והמתבקשת מאליה, שעתידה של העיירה הצפונית קשור בעברה. אדמת בית־שאן רוויה מוצגים בעלי ערך היסטורי רב. כל הדרכים שם מובילות לתקופה הרומית.

שכונת חסכון נושקת לאמפי' מדרום. רחוב הרצל ובהמשכו שאול המלך, החוצים את העיירה כולה, מפרידים ביניהם. מתחת לבתי הדירות דהיום שוכנים בתי מגורים מתקופות עברו. אף אחד לא מתכוון להרוס את בתי המגורים כדי לחשוף את אלה שקדמו להם. מנחם מועלם, תושב השכונה, עובד המועצה המקומית, מספר: „כשחפרנו מתחת לבית להקים מחסן, גילינו אבנים מעניינות. יש שם משהו”.

מאה איש בארבע משלחות ארכיאולוגיות מתמודדות על חפירת השטח. מצפון לרחוב הרצל.

חולפים ליד בית פרטי, ורואים צוות ארכיאולוגים, בראשות מיכל פלג, חושף בית מרחץ רומי. מישהו נתן פעם אישור לבנות שם בתים. לך דע מה קבור מתחת. בקרבת מקום נחשפה ריצפת פסיפס, שבינתיים לא יודעים מה לעשות בה. איפה שאתה מכה במכוש, או נועץ צפורניים – נחשף משהו היסטורי.

כשהקימו את מפעל הטכסטיל – נתגלה בית־הכנסת מהמאה הששית לספירה. כשבנו את שכונה א' – "עלר" על בית בו התגוררו עשירי המאה ההיא. „במעוז־חיים חיינו עשרות שנים בלי לדעת שאנחנו יושבים על בית־כנסת”, מספר ראש המועצה האיזורית, אורי יסה, שבא לחוות בחגיגת החפירות.

בשנות החמישים הגיעה העליה הגדולה לבית־שאן, ממרוקו בעיקרה, והעמידה את מספר תושבי בית־שאן על 14 אלף. בשנות הששים נקשר שמה של העיירה עם קטיושות וילדה שהופיעה בטלוויזיה וזיעזעה את כל המדינה במשפט: „אני רעבה”. שנות השבעים זכורות בשל התעוררות פוליטית של התושבים ובפריצתו המטאורית של תפסן הבנין משכונת אליהו אל שולחן הממשלה. דוד לוי היום סגן ראש הממשלה, אבל בית־שאן שלו נותרה מאחור.

עכשיו יש תקווה. באדמתה קבור הסיכוי של שנות השמונים והתשעים. כל כך פשוט. כל כך גאוני. זה חצי שנה עושים בבית־שאן מבצע לאומי מרשים, שמטרתו לחשוף מתחת לשרידי מבני „עמידר” עתיקים, בני עשרים ושלושים שנה, עיר חדשה ומרהיבה בת 5000־6000 שנה. עיר שלמה על מבניה ודרכיה, המשתרעת על שטח של 200 דונם. משהו שישנה תוך כמה שנים את בית־שאן.

עיר מוכת אבטלה, שרבים מתושביה משתכרים בעבודתם במפעל הטכסטיל המקומי ובמפעלים האיזוריים, לא יותר ממה שמקבלים נתמכי סעד – תהפוך אולי לעיר תוססת עם רימוי משופר, עיסוקים ורמת שכר שונים לחלוטין. לא עוד עיר שתיירים חולפים על פניה, אלא כזו עם בתי מלון, מסעדות ושירותי תיירות מפותחים.

כשראש המועצה המקומית, שלמה בן־לולו, עוצם עיניים, כך הוא מדמיין את בית־שאן שלו בעוד 7־10 שנים. אבל הוא עצמו, שבע אכזבות מהבטחות של פוליטיקאים אחרים, פוחד לומר את זה בקול רם. לציטוט הוא מוכן כמו אלה שקדמו לו, על איזור התעשיה החדש המתפתח, עם כך וכך מטרים מרובעים ועל התעשיות שעתידות להגיע אליה. את הפזמון הזה התושבים כבר מכירים.

בבית־שאן חפרו כבר בשנות העשרים. פרופסור צפריר וד"ר גדעון פורסטר, שני גיסים, חופרים באמפי' מאז תחילת העשור הנוכחי. אבל עד עתה לא היתה תכנית כוללת לחשיפת העיר.

ראש המועצה שלמה בן־לולו: „38 שנים מדברים על הפוטנציאל של בית־שאן ולא ידענו איך לקחת אותו בידיים ומה לעשות אתו. בית־שאן היתה עיר מעבר לסחורות. במציאות הנוכחית של גבולות סגורים עם ירדן וסוריה, אין לנו שום יתרון כלכלי. תעשיה יש בכל עיר. הנה סוף סוף מתחילים לפעול.”

פרופסור יורם צפריר לא אוהב את ההשוואה של בית־שאן לפומפיי. „פומפיי היתה עיר שלמה שנקברה באבק וולקני, ונתגלתה אלף שש מאות שנים מאוחר יותר כעיר שלמה שהוקפאה, אפילו [illegible] של אנשים. המקרה של בית־שאן שונה. פומפיי היתה עיר לא חשובה, משהו כמו בני־ברק או פתח־תקווה של היום אצלנו. בית־שאן היתה בזמנה העיר החשובה ביותר בארץ”.

היום היא חשובה פחות. מי שיורד מתחנת האוטובוס המוזנחת של בית־שאן יכול לקבל מושג על מה שקורה בה. חיילים אוכלים משהו בפיתה במזנון שבצומת וממהרים לתפוס טרמפ לטבריה או לבקעה. קומץ תיירים יורדים מאוטובוס, תרים אחר שירותי־תיירות ברמה מינימלית, מתבוננים כלא מאמינים במבנים המוזנחים מתקופות שונות. הנה בנין הסראייה, שהקים הסולטן עבדול חמיד בסוף המאה שעברה, במרכז מינהלי של השלטון התורכי. בחדריו, הזקוקים לשיפוץ דחוף, ממוקמים – שימו לב: הקיוסק של ז'קי, בית־משפט השלום, סניף הפועל המזרחי וגם בית־כנסת. קשה למצוא היגיון כלשהו בסידור הזה, אלא אם כן מישהו חשב על הצורך בתפילה רצינית לפני שנכנסים ל„היכל המשפט” ועל שתיה כדת וכדין אצל ז'קי לאחר הזיכוי. „אנחנו משקמים את המקום. הכל ייצא מפח”, מבטיחים במועצה המקומית.

אם גן־עדן מצוי בארץ־ישראל – בית־שאן שוכנת לפיתחו, אמרו חז"ל. לא צריך להסחף, כמובן. אנחנו את גן־העדן שלנו מכירים היטב, אבל לגבי הארכיאולוגים – בית־שאן היא אכן פיתחו.

בפינה אחת אפשר למצוא את ארכיאולוג מחוז הצפון גבי מזור, מתרגש יחד עם פנחס שדה מגילוי כתובת על ריצפת פסיפס. בחלק אחר מסירה מיכל פלג עם אנשיה שיכבת אבק מאבנים ופולטת: „יש פה הרבה הפתעות. מוקדם מדי לתת אינפורמציה. אנחנו לא יודעים מה יש מתחת לאדמה”. פרופסור צפריר עומד בכניסה לחפירה חדשה וממלמל: „קצת קשה לנו להבין את השטח. אולי נתחיל לחפור מעבר לעץ”. כך, בתתכי עומק, רגל פה רגל שם, מנסים המומחים להבין את מה שקורה שם למטה.

דוד צפרוני (מימין) ופרופ' יורם צפריר באמפיתיאטרון החדש: „הבעייה היא איך חופרים בגדול – והרבה”.

מה שיודעים באמת, זה מה שרואים בעין. את האמפי' שנמצא במרחק מאתים מטר מתחנת האוטובוס. כאן הושלכו אנשים לזירה להלחם על נפשם מול אריות. את התיאטרון הרומי, שיועד להצגות ומופעי פנטומימה, חפר שמעון אפלבאום לפני 25 שנה. זהו המבנה הרומי הגדול ביותר שנשתמר בארץ. החלק העליון של שורת המושבים התמוטט, אבל 14 השורות התחתונות נשתמרו היטב. גם בו יעשו עבודות שיקום. עכשיו מחפשים הארכיאולוגים את הדרך המקשרת בין התיאטרון לאמפי' ו„עלו” על דרך, כנראה ביזנטית. רחוב עמודים קוראים לו. בצידו חשפו העושים במלאכה בית מרחץ וריצפת פסיפס.

בין עצי היער של קק"ל, הלא הוא הגן הלאומי, חופרים בכמה מוקדים. פרופסור צפריר מצביע על חפירה ועל עמוד בודד ומרצה: „אנחנו נחשוף כאן שורת עמודים לאורך מאות מטרים. לא צריך דימיון רב כדי לראות שורת עמודים בסבסטיה, שומרון, או בקרדו של ירושלים. אנחנו מניחים שיש פה מערכת רחובות. זהו שער עם מדרגות, שמוליכות לאיזושהי רחבה ציבורית”. וכבר אנו מפנטזים לנו איך נשות רומי העליונות מטופפות להן בעצלתיים במעלה המדרגות המוליכות לדאונטאון של בית־שאן. כל זה חוסה בצילו של תל בית־שאן שחשפו בשנות העשרים ארכיאולוגים מאוניברסיטת פנסילבניה. 18 שכבות ישוב החל מהאלף החמישי לפני הספירה וכלה בימי הביניים.

קשה להאמין שהתנופה לחפירות בית־שאן ניתנה רק בגלל בעיית האבטלה בישוב. הודיעו על זה בטלוויזיה ובכל השופרות האחרים, ממש גאווה ללב. אבל כשהחל המבצע לפני שנה, התייצבו לעבודה עשרה פועלים. היום מגיע מספרם ל־105, אבל רק שליש הם תושבי בית־שאן. העבודה עם טוריה ומכוש מפרכת. אוכלים הרבה אבק, מזג־אוויר קשה, ובסוף החודש מביאים הביתה 400 ומשהו שקל.

המקומיים מתקשים לראות את התמונה הכוללת ואת התועלת שתצמח להם מחשיפת בית־שאן. הנה יצחק חברון, 36, נשוי ואב לשלושה, שומט מעדר ומנגב זיעה כדי לקטר קצת: „עבדתי שלוש שנים במפעל המנועים 'ליש' ופוטרתי בגלל צמצומים. הייתי מובטל שנתיים, עד שלישכת העבודה חייבה אותי לצאת לחפירות. משלמים לי משהו כמו 12 שקל ביום. החפירות אולי משתלמות לממשלה ולתיירות, אבל אנחנו מקבלים את הכמה גרושים ובקושי מפרנסים משפחה”.

מי שיחפש התלהבות לוקל פטריוטית, לא ימצא אותה כאן. בתפירות עובדים מי שהלישכה חייבה אותם להיות שם באיום של הפסקת תשלום דמי האבטלה. רבים הצליחו להתחמק. שיטה אחת: אתה מאיים על ארכיאולוג שתחבל במימצאים, שלו ומייד הוא משגר מכתב ללישכה, בו הוא מצהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים ש„הנ"ל אינו מתאים לעבודות ארכיאולוגיות”.

דוד צפרוני היה 13 שנה סגן מנהל החברה לפיתוח הרובע היהודי. עכשיו הוא מנהל את חפירות בית־שאן. „הבעיה היא איך חופרים בגדול והרבה. הם עובדים שלושה חודשים ומעבדים את החומר שגילו תשעה חודשים. אני רוצה שיחפרו כמו פרופסור אביגד שחפר בעיר העתיקה 12 חודשים בשנה. בירושלים שפכנו מיליונים בלי הגבלה. כאן קיבלנו חצי מיליון דולר. מאה אלף השקענו באמפי', עוד מאה אלף בתיאטרון, חמישים אלף בפארק ואת מה שנשאר – נגמור תוך שלושה חודשים”.

עיר עם עתיד בית־שאן, בתנאי שימשיכו לטפח אותה. יזמים כבר הריחו את הפוטנציאל. אחד מהם עומד לבנות את בית המלון הראשון בעיר ואחר זכה במכרז למתן שירותי דרך בכביש העוקף. ראש המועצה בן־לולו ראה באחד מביקוריו האחרונים במשרד התיירות פוסטרים של ערי התיירות טבריה, צפת, נתניה, ירושלים, אילת. צילום של בית־שאן לא היה שם. והשאלה שהוא הפנה לשר התיירות היתה: „מתי בית־שאן תהפוך לפוסטר?”■

ארוחת עסקים הודית

לפני שנים אחדות היתה באחד המרכזים הסואנים בלונדון מסעדה טובה מאוד. שילבית שם מחיר קבוע, לא גבוה, ואכלת כפי שחמדו עיניך ובהתאם ליכולת קליטת קיבתך. גם אוכל טוב וגם כמות בלתי־מוגבלת – המסעדה הניתה גם צהריים וערב. היינו שם. רשמנו את המסעדה בזכרוננו כמקום שכדאי לחזור אליו. מקץ שנה וחצי חזרנו לשם עם יד בעל כושר אכילה בלתי־רגיל. צפתה לנו: יש לנו בשבילך הפתעה. יגשו לצמת. המסעדה לא היתה. שאלנו בחנות סמוכה מה קרה למסעדה. תיירים הישראלים התלנשו עליה – יד הבן – והמסעדה פשטה את הרגל...

נזכרנו בסיפור כשנכנסנו ל"טנדורי", המסעדה ההודית התל־אביבית ליד כיכר דיזנגוף, אשר זכתה לאחרונה "מסלול" חדש: ארוחת־עסקים בצהרים בהגשה עצמית, אכול כפי רצונך ואו יכולתך. אנחנו מחכים קטע זה המיועד לראות אור בעוד כשבועיים, ובכלל לא בטוחים שהסידור הזה אכן יוסיף להחזיק מעמד אם כמה ישראלים שאנחנו מכירים יעטו על המקום לאכול כפי יכולתם.

בכל מקום, דלפק ה"ביזנס־לאנץ'" נמצא מיד בכניסה למסעדה מאווררת זו. הוא מיועד למהירים ולמתוקצבים. מי שבאמת אוהב אוכל הודי, על כל הגיוונים הסובבים אותו, ומבקש לעשות ארוחתו חגיגה – מזמין כאן ארוחת א־לה־קארט. בדלפק ההגשה העצמית אינך מוצא מאכלים מהתנור הטנדורי ולא מאכלי קארי "גועשים". תמורת 18 שקל אתה נוטל לך צלחת גדולה ועובר לאורך הפינכות המחוממות, מנסה לפענח את פשר המאכלים השונים המתחלפים מדי יום.

לפניכן אתה יכול לקבל לשולחנך מרק. ביום ביקורנו היה זה מרק עגבניות. לא כל־כך הודי, אבל טעים ביותר. בסיום הארוחה יביאו לך, כלול במחיר, תה או קפה. מיני תרגימה הודיים וכן פירות אתה נוטל מהדלפק בעצמך. כאמור, המיבחר מגוון והכמויות בלתי־מוגבלות. ביום ביקורנו מצאנו על דלפק ה"ביזנס־לאנץ'" עוף בקארי, בשר בקר בקארי חמיץ־מתוק, שפע של ירקות מבושלים, רטבים וכלי ירקות. אפילו במיה היתה שם. חריפות המאכלים מאוד מתונה. ה"חריפים" ניצבים שם בצלוחיות מיוחדות וכל אחד מלהיט את מנותיו כטעמו. בקצה המסלול מגש עם ...ן, היא הפיתה ההודית. 18 שקל עבור כל המבחר הזה – מחיר מאופק לכל הדעות.

אבל למי שאינו ממהר לחזור לעבודה ומוכן להוסיף למחיר הזה עוד 10 שקלים, ממתין התפריט של השולחן, המייצג גישה ורמה שונות לחלוטין.

אכול כפי יכולתך – ארוחת־עסקים הודית של צהרי־יום ב"טנדורי" (מימין); עת המרקים הגיעה אל "לה גסטרונום", מוגשים בסירי חרס גדולים שתוכנם מהביל (צילומים: שמואל רחמני).

מרקים בחורף

הגשמים ומזג האוויר כבר מתחילים להייך אל חובבי המרקים. יש כמה וכמה מקומות בתל־אביב שיודעים את נפש ה"נעולים" על מרקים ומכינים אותם, בעיקר בחורף, בהרבה ידע ותשומת־לב. אחד מן המקומות הללו הוא "לה־גסטרונום" (רחוב בן־יהודה 163). שם לא מגישים לך צלחת מרק. שם מניחים על שולחנך סיר חרס גדול עם מצקת, אתה מערבב ונוטל כפי מידתך. פעם ועוד פעם. אל סיר המרק מצרפים לך (כלול במחיר) סלסלה עם פרוסות לחם שחור ובגט.

ביום ביקורנו במקום הוצעו לסועדים ארבעה סוגי מרק, כולם מעשה ידיו של השף אנטואן, שהוא בעליה של המסעדה:

מרק פטריות – עשוי מפטריות טריות בציר של עצמות מבושלות, עם הרבה שמנת. משהו־משהו, כמו שאומרים.

מרק שעועית – בנוסח אלזסי, עשוי משעועית כהה, גם הוא עם ציר עצמות בתוספת יין לבן ופיסות קטנות של קבנוס.

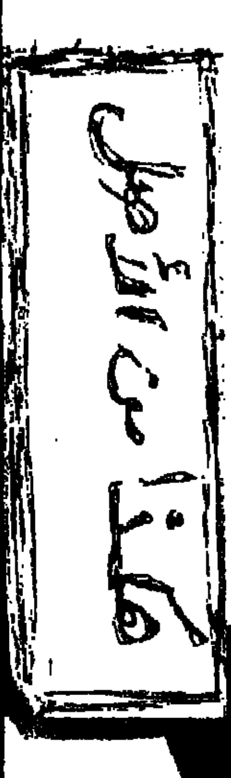

מרק קרולינה – שהוא מרק ירקות עשיר עם חלמוני ביצה ומעט יין אדום.

מרק מינסטרונה – שבו אתה מוצא שעועית אדומה גדולה, ירקות למיניהם, עגבניות קלופות, גבינה וכן איטריות דקיקות שנחלטו בנפרד והוטלו למרק סמוך להגשתו.

כל אלה, עם לחם טרי, מימרת חמאתי מתובלן וקצת מזג־אוויר סגרירי – איזו חגיגת סתיו!

אופנת חורף '87 נראית כמו תשבץ שצריך למלא בו את הבגדים הנכונים כדי להשלימו. חלק מהמשבצות כבר מלא בפריטים שאינם ניתנים לשינוי — הבגדים שתלויים בארון הבגדים שלנו. האחרים, אלה שניקנה, יקבעו את צורתו הסופית של התשבץ. מה שיפה בתשבץ האופנתי הזה הוא שיש לו הרבה פתרונות אפשריים. לא צריך להיצמד לאחד. ואם רוצים — אפשר בכל יום למלא את המשבצות קצת אחרת. בעמודים אלה — כמה מהלהיטים הבולטים של העונה, ורמזים טובים לחודשים הקרובים שאפשר לנצלם לכיסוי המקומות הריקים. אתם תחליטו איך לצרף אותם לתשבץ הפרטי שלכם.

מאת יהודית חנוך

...נחתה בשמלת סריג (עיצוב: רונית רפאלי, "ליז...

אפליקציות וציורים מוסיפים תבלין של אמנות לבגדים בעידן של אופנה תעשייתית וממוכנת. אפשר להשיגם ברמות מחירים שונות, מאפליקציה של עור על מקטורן ג'ינס ועד לרקמות עשירות של כסף, זהב, פנינים ומבריקים שהופכים אפודה סרוגה ביד ליצירה שמחירה כמה מאות שקלים. האפליקציות והציורים פותחים אפשרויות בלתי־מוגבלות ליצירתיות פרטית, לרקום, לצייר ולהצמיד צורות בנרקמים שונים לבגד מוכן – אפילו ישן.

ציורי זהב על קטיפה שחורה (עיצוב: חגית קוזניץ, "אנימה").

הג'ונגל גלש גם לבגדי החורף, בציורים נאטורליסטיים. לקחו אותו ישר מהטבע: ראש אריה סרוג על חזית של אפודה ומיזע עם הדפס של זברה בשחור־לבן. אבל יש גם פירושים הרבה יותר מתוחכמים של הסגנון הפראי: זברות בוורוד־צהוב, נמרים בשחור־לבן ושילובים של כל מיני הדפסי חיות ביחד. אם אתם אוהבים את זה, לכו בזהירות, קנו – וליבשו במנות קטנות.

אופנה

משבצות גבריות ומקטורן גברי (עיצוב: רחל אלקלעי, "ניבה").

קטיפה שחורה על הצווארון ואריגים גבריים עם שמות ציוריים כמו "פייה דה פול" (כרעי־תרנגול), משבצות קטנות שקצת דומות לתוואי שמשאירה בחול "כף־רגל" של תרנגול, ו"הרינג־בון" (אררת דג), הם חלק מהאופנה בעלת הפנייה הנוסטאלגית אל שנות החמישים. רוב האריגים האלה הם בשחור־לבן, אך לא כולם ארוגים בצמר. יש גם מודפסים על כותנה ופוטר כפיתוח עכשווי של הסגנון הגברי.

לבן ירוץ גם בחורף ("טופר").

לבן זה יפה זו לא רק היפורכה של סיסמה. זה נכון גם בבגדים של חורף '87. מה שירוץ אפילו בימים קרים וסוערים זה בגדים בכל הגוונים של לבן. פתאום גילו שלבן זה לא רק צבע של קיץ. גם בחורף, עם קצת שיזוף וסומק מהקופסאות הקטנות, לבן עושה דברים טובים באווירה האפורה. זה כולל לבן־שלג, לבן־שמנת, לבן־חול ולבן־גיר, קצת אפרפר. הלבנים הולכים טוב עם ג'ינס, עם שחור וגם כשמצרפים ביחד חלקי בגדים בכמה גוונים של לבן. את הלבן לובשים בשכבות כי רבים מהבגדים הלבנים עשויים מכותנה עבה, פוטר או צמר־סריג דק, כדי שלא יהיה משעמם וגם לא קר.

שחור, צמוד ומרוכסן – זה המסר הכי צעיר של אופנת החורף. העתק של חליפת צוללנים עשוי מאריגים גמישים ונמתחים. רק למעטות יש הנתונים הטבעיים המתאימים כדי ללבוש את זה "נטו", ללא כיסוי. האחרות ישתמשו בשחור־צמוד־מרוכסן כבסיס לשכבות של בגדים נוספים.

סריג שחור ומרוכסן (עיצוב: אילנה כרמלי, "ראש אינדיאני").

הר מירון

(המשך מעמוד 17)
שוקי וייס את "קולנוע דן" שניהל במשך כמה שנים. מירון הרים טלפון לשוקי, „ואחרי חמש דקות הוא היה במשרד. עשינו הפקה מצויינת. טלית ראה מה שוקי שווה, ורצה לצרף אותו לממלכה שלו, אבל אני הקדמתי אותו והקמנו את 'רידינג הפקות'. שוקי אחראי לאמנים שמגיעים. יש לו קשרים אדירים בכל העולם. החלטנו להיות גם מפיקים וגם אמרגנים".

בשלב הזה מירון החל להכניס כסף לחשבון הבנק שלו. כן, הוא פתח חשבון בנק. העבודה הזו הפכה אותו לבחור אחראי. כיום הוא מעסיק כ־25 איש. חלק מהעובדים גם השקיעו כסף והעסק נהפך למעין קואופרטיב. מירון די נהנה מכל העניין. יש אוטו, יש דירה נחמדה הולכים לישון לפני חצות וקמים בשמונה בבוקר.

למרות שרוב שנותיך ברחת מזה, נראה שהיום גם אתה חי חיים "בורגניים", כמו כולם?

מירון: „בטוח שהתברגנתי, אבל הכל באופן יחסי. אולי אני בורגני, אבל אם כן אני הבורגני הכי משוגע בעולם. יש לי בית, אוטו, חשבון בנק, אני טס לפחות פעם בחודש לחו"ל לעשות עסקים. אם זאת בורגנות, או אני בורגני. הראש נשאר אותו דבר, אבל הגוף מתעייף. היום זה כבר לא חלטורה. אני מעסיק הרבה אנשים וצריך לדאוג לצ'ק שיקבלו בסוף החודש. זה אולי לא התברגנות כמו שזה אחריות".

לאמרגנים ומפיקים מתחרים יש הרבה תלונות נגדו. טוענים כלפיו שהוא אגרסיבי, תוקפני, לא מנומס. „אני יודע שרבים לא מבסוטים מהסגנון שלי. מה לעשות. אני בנאדם מאוד ישיר וזה כנראה לא מוצא חן בעיניהם. אני אומר את כל האמת בפרצוף, ויש אנשים שאוהבים לחיות עם הראש באדמה, לטאטא דברים. אני יודע שלא משתגעים עלי. זו גם הסיבה שמחינה מקצועית אני תמיד חייב להיות מאה אחוז. שלא יבואו אלי בטענות".

טוענים נגדך שעכשיו - כשאתה מעין מונופוליסט בשטח ההגברה והתאורה למופעים - אתה מנצל את העבודה ומפציץ במחירים.

„אני יודע שרבים לא מבסוטים מהסגנון שלי. מה לעשות. אני בנאדם מאוד ישיר".

מירון: „אומרים שאני מנצל את העובדה הזו, אבל אני רוצה להדגיש שאני מוכן לשתף פעולה עם כולם על בסיס הגיוני. לרבים יש תחושה שאני רוצה לקרוע להם את הנשמה, וזה לא נכון. יש לי ציוד ששווה יותר ממיליון דולר, ואם אתן אותו בזול – שנה אחת האמרגנים יחגגו – אבל בשנה הבאה אני כבר לא אהיה פה. אני יודע שיש נגדי מעין מרד. אבל התיזה שלי היא חיה ותן לחיות".

הוא מצית עוד סיגריה, אחת מעשרות, קשה לספור כמה. הטלפון מצלצל. על הקו רותי, אשתו. היא המזכירה בחברת ההפקות שלהם, קיבוצניקית, גרושה עם שני ילדים עד לפני שלוש שנים. הם התחתנו אצל עורך־דין, לא ברבנות. „נראה לי קשקוש אחד גדול להתחתן אצל רב. רציתי למסר את הסיפור רק בגלל העניין הכספי. אנחנו מאוד מתאימים אחד לשני. היא שקטה, נחמדה, נוחה לבריות, ואני מטורף ואגרסיבי – מה שמפריע כמובן להרבה אנשים ששואלים מה היא עושה איתי. רותי ואני היינו חברים חמש שנים לפני שהתחתנו. היא לקחה אותי מהרחוב. לא היה לי כלום. נתנה לי סער נפשי וכלכלי. לפני שלוש שנים חשבתי שצריך שיהיה לה גב כלכלי אם חס וחלילה יקרה לי משהו". מירון מעדיף להיות אב חורג.

היום "רידינג הפקות" ו"כטי בם" הם עסק משגשג. המשרד הקטן בגני־התערוכה הישנים בסוף ריזנגוף נהפך ל"מיני־אימפריה" שכוללת ארבעה משרדים מרווחים, חדר חזרות שמיועד ללהקות רוק, והרבה ציוד יקר.

מירון רכטמן ושוקי וויס נושמים רוקנרול. זה כמובן טוב מאוד לחשבונות־הבנק שלהם, אבל הם אומרים שזה גם טוב לנשמה. הם אוהבים את המוסיקה ואת החיים לפי קצב הרוקנרול. הם לא מתעסקים בתיאטרון או בלט למרות שגם שם יכולים היו להרוויח הרבה.

מירון רכטמן אדם לא קל. כשהוא מרים את קולו – קשה להשאר אדיש. הוא לא בוס קונוונציונלי, וכדי להגיע אליו לא צריך לעבור מזכירה, אבל כשצריך – הוא צועק, ואפילו מקלל. העובדים לא נשארים חייבים. כולם יודעים שהמטרה היא להיות מקצועיים עד הסוף. הוא גם אינו מנסה להתלבש כמו בוס. „אני אומר לאשתי – בשביל מה להתלבש יפה? הרי אני כבר נשוי. אם אתלבש כמו כולם, לא אהיה אני. יש לי סגנון משלי. זרוק, פרוע. אף פעם לא הייתי בעניין של איך להיראות. לי נדמה שמה שחשוב זה הדברים בשטח, לא התדמית, שהיא דבר שולי, אבל אולי זה לא כך. אנשים חכמים ממני כבר אמרו לי שאני טועה".

הוא רואה עצמו ממשיך כאיש הפקה מצליח עוד חמש שנים בלבד. העסק כבר מתחיל לשחוק אותו. שוב מתעורר בו הרצון לפרוש כנפיים ולעוף אל החופש.

הודעה מס 2: „קשה לי לחיות כך, בצורה מסודרת ומאורגנת, למרות שיש מזה כסף. העייפות מצטברת, גם עייפות מנטלית. עד לפני חמש־שש שנים היו לי חיים נהדרים. בעוד כחמש שנים אחזור לתגוג מחרש. אני רוצה לבסס את עצמי כלכלית כדי שאוכל לצאת לטיול בכל העולם בלי חשבון של כסף, להיות באפריקה ובמזרח הרחוק. כרגע אני מקריש את כולי לעבודה, אבל זה לא ימשך לנצח. לפעמים נדמה לי שהכל שטויות, ולפעמים אני עדיין עומד נרהם מכך שאנחנו יוצאים להפקה עם שבע משאיות. או זה לא מסתדר לי, החיים האלה. אבל כשמגיע הצ'ק – הכל מסתדר טוב מאוד".

אבי מורגנשטרן

פתאום לבד בעולם

(המשך מעמוד 26)

„חיכיתי שיסתלק כבר. רבע־שעה, חצי־שעה, והתרוממתי. לא ראיתי איש. חציתי את הקיר והתחלתי ללכת לכיוון העיירה. פיתאום, רכוב על אופניים, צץ מולי אותו חייל. לא ידעתי, כמובן, שהסתתר לא־הרחק והמתין לתפוס אותי חוצה. הבחנתי מייד בצלב השווייצי שעל צווארון הז'קט שלו, ונרגעתי. התברר שהוא היה שוטר־הגבול של העיירה. זאת־אומרת שאני בשווייץ. לא התרגשתי במיוחד, אבל ידעתי שהגעתי למחוז־חפצי.

„השוטר שאל אותי מאיפה באתי. 'אני יהודי שברח מבלגיה', אמרתי לו. הוא לא האמין שעברתי את הגבול לבד. נתן לי תפוח וחתיכת שוקולד, ולקח אותי לתחנת־המשטרה. גם שם חקרו אותי מאיפה באתי, ולא האמינו שעשיתי את כול הדרך לבד. 'בלתי־אפשרי', אמרו, 'יש שמירה הדוקה, עם כלבים, ומוקשים.' אמרתי: 'עוברה.'

„מפקד תחנת־המשטרה טילפן לברן ושאל מה לעשות איתי. אז לא ידעתי עדיין שהשווייצים נהגו להחזיר פליטים. השיחה עם ברן נמשכה כעשר דקות. אני ישבתי מול המפקד ואכלתי תפוח. הוא דיבר בטלפון וכול הזמן הביט בי: רזה, מלוכלך, מרוט כמו עוף שתלשו את נוצותיו, ועם תפוח. ילד. המפקד הסביר שאני ילד, התווכח עם ברן ושיכנע אותם להשאיר אותי. איך שאתה תלוי במלה של בן־אדם.

בסוף, כנראה, נמאס להם ממנו ואמרו לו: תשאיר אותו, אצלך בתחנה.

„הכניסו אותי לחדר־המעצר. זה היה חדר־מעצר שווייצי: כמו מלון חמישה כוכבים: עם סדינים וריהוט נוח. אבל אני חונכתי שבבית־סוהר יושבים רק פושעים, וכשראיתי שסוגרים את הדלת, נועלים אותי, בחדר עם סורגים על החלון, לא הבנתי מה אני עושה כבית־סוהר. התחלתי להשתולל: שברתי את כל החפצים בחדר; השלכתי את המיטה, את השולחנות, את הכוסות. עשיתי שם פוגרום.

„מפקד התחנה הגיע מייד. הוא הבין שעברתי טראומה ובמקום להעניש אותי שלח אלי את הבת שלו: בת ארבע־עשרה, אַ שעיינע שיקסעלע, עם צמות זהובות כאלה, לא כל־כך יפה אבל מאוד תמימה. בת־כפר. ואיתה הגיעו עוגות, קקאו, שוקולד, וגם ספר ילדים – 'לֶה קונט דה פֶּרו' ('סיפורי פֶּרו') – שקראנו ביחד. הייתי שם שמונה ימים, שבהם לקחה אותי הילדה לטיולים בסביבה, ביער, ונפרדנו בבכי וכחיבוקים.

„העבירו אותי למשפחה־אומנת בבזל. גויים. אחרי שלושה–ארבעה חודשים הועברתי למשפחה־אומנת אחרת ואחר־כך למשפחה שלישית. שאלו אותי אם איכפת לי יהודים או לא־יהודים. אמרתי: איפה שיהיה; איפה שיהיה לי גג ואוכל וספרים. העיקר לא לראות גרמנים.

„אירופה כולה היתה חשוכה. חשוכה ממש: בלי אור; האפלה, וגיא צלמות. ואני בשווייץ שטופת האור. כאילו בעולם של אגדות. היה לי טוב, נוח, אבל שאלת המשפחה שלי, מה עלה בגורלה, העיקה עלי כול הזמן. אי־הוודאות, זה מה שדיכא אותי כול־כך. הרגשתי, שפיתאום אני לבד בעולם; זו הרגשה שאני לא מאחל לאף אחד."

★

וזה, בעצם, סוף הסיפור. כמעט. ז'קי־ענקלה הועבר למעון לילדים־יהודים־פליטים בבזל, מוסד דתי בראשות רב מגרמניה, שהתנהל בבית שתרם רוטשילד. בן־סירא זוכר משם דווקא את האחראית על כול הילדים הפליטים בשווייץ, ד"ר ז'ורז'ין גרהארד: „אישה מבוגרת, לא־יהודיה, לא־נשואה. אישה בלתי־רגילה, ממש אימא, שכולם היו בניה." אחר־כך עשה עוד שנה בשווייץ בהכשרה מטעם אירגון ציוני ובסוף 1945 עלה ארצה עם עליית־הנוער ונחת בגיבעת־ברנר.

ההמשך מוכר היטב: קולנוע, תיאטרון, רביעיית־מועדון־התיאטרון. חלומות שהתגשמו בזכות ההחלטה הילדותית לצאת לאותו טיול־הרפתקה באירופה הכבושה. החלטה, שלימדה אותו כי עוד נותרו אנשים טובים בעולם, ושבזכותה ניצלו חייו: הוא לבדו שרד ממשפחתו כולה.

שילומים מגרמניה לא לקח, לבלגיה לא חזר ובמקומות שלאורך הנתיב לארצות החיים סירב לבקר: „אין לי מה לחפש שם יותר."

אבי רז

שיפודים

משהו
אם למישהו היו ספקות בדבר שינוי שנת־המס, כדאי לו להסתובב בארץ ב־31 לדצמבר ולראות באיזו התלהבות חוגג עם ישראל את סיום שנת הכספים. אין להשוות לימים שבהם שנת כספים נגמרה ב־31 במרץ.

[...]קראק ושינויין מארץ לארץ

[...]ם אחד נהגתי אחורה, ופתאום שמעתי את [...]צק הנורא, אימת כל נסיעה ברוורס. מייד [...]צמי לכוננות־ספיגה, העטתי על עצמי [...]זוז, ואמרתי: „לא להתרגש. האיש מאחור [...]חק, תבטיח לו שתשלם, תרגיע אותו. אכלת [...]תה, חזר זה".

[...] נמעטה השלווה העצבנית הזו יצאתי מן [...]מכונית, ומאחורי ראיתי פיאט 131 ורסיסי [...]פלסטיק כתום־זהב פזורים על הכביש, מפוזזים [...] השמש, מתחת לפנס השמאלי שלה.

„[...]תה רואה מה עשית?" שאל (כך נדמה לי) [...]ם באיטלקית מהירה, ואני לכשתי את הבעת [...]צמי, משכתי בכתפי להדגיש את אפסותי [...]קבלתי את הדין.

„[...]כן, פנה את הדרך", אמר האיש. לפי כללי [...]הקנס בארץ הבעייתית שממנה באתי נכנסתי [...] לרכב, נסעתי לצד הדרך, ועצרתי.

[...] מאחורי התקרם בעל הפיאט, חלף על פני, [...] חייך, והמשיך, ונסע עד הסיבוב, ופנה ונעלם.

[...] מקטים המקרים שגורמים תדהמה לאיש [...] הדהפתעות בגילי, אבל הפעם נשארתי ליד [...]ינגה, קרוב ככל שהייתי מעורר להגררה [...]פוס.

[...] מאחור, על הכביש, עדיין היו פזורים רסיסי [...] פלסטיק של הפנס המרוסק. הכיס האחורי שלי [...] הארנק, עדיין רתח וביעבע, אבל הנהג כבר [...]לא היה שם.

[...]נקול תססססס שיחררתי את הלחץ דרך [...] הכטחון שבראשי, ושקעתי במחשבות.

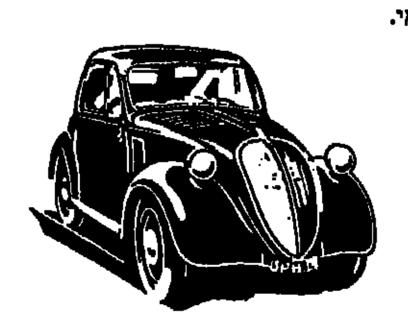
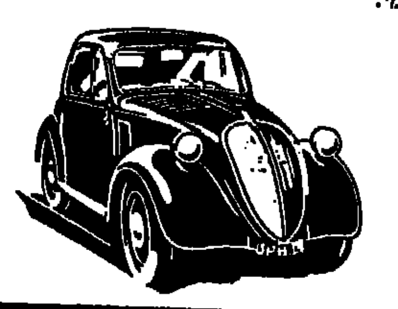
איך קרה שמה שהיה בלי ספק נהפך בארץ לקרב תרנגולים בעלי הספק יציאה של 100 וואט, נגמר כאן ב„טוב, זוז מהדרך", וגמרנו.

שתי סיבות יכולות להיות לדבר הזה. האחת – האופי האצילי והרגוע של האיטלקים. אל תחשבו שאין כזה משהו. הם באמת לא מתרגשים במקומות שאדם אחר היה יוצא מן הכלים, אולי מפני שבמקומות שאדם אחר לא רואה שום סיבה להתרגש הם יוצאים מן הכלים.

אבל תיתכן גם עוד סיבה, הגיונית יותר. באיטליה לא נאה לעשות עניין מפנס קדמי מרוסק, כי מחירו זול מאוד. שאלתי. אמרו לי שמחיר פנס כזה הוא 5 שקלים חדשים, דהיינו 5000 לירות איטלקיות.

הרי זה הכלל הישן האומר שנימוסים טובים קשורים ביחס בלתי־ניתן להפרדה אל העושר. יש לך כסף, אתה יכול שלא להידחף בתור ללחם, ולבוז לאלה אשר נימוסיהם הרעים, חינוכם הקלוקל וכנראה גם המחסור בלחם, גורמים להם להדחף ולצעוק בצורה ברברית.

כגון הצעקות שלנו, כשמישהו שובר לנו פנס קדמי.

ובאן המקום, באמת, לשאול בצעקות היסטריות ובחוסר כל נימוס: „למה צריך פנס קדמי מפלסטיק מחורבן לעלות אצלנו יותר מ־5 שקלים?"

מה שאני מציע, שימו לב, איננו סתם הקלה בנטל המיסים, אלא הפיכת תושבי הארץ לאריבים ומתחשבים. זה כבר לא עניין למשרד התחבורה, זה עניין למשרד החינוך והתרבות.

אם שר החינוך, במקום לבוא ברעיונות של לימוד פרקי ספרות בעל־פה היה מציע ביטול המיסים על חלקי חילוף ופחחות למכוניות, היו נימוסי הישראלי הממוצע ממריאים לגבהים, עד כדי כך שאפילו ג'נטלמן אנגלי (עשיר) היה נראה, לעומתנו, כפותח גס־רוח.

תארו נא לעצמכם. נהג בארלוזורובה פינת דיזנגובה פונה, ו־קראק – מרסק שני פנסים אחוריים אדומים צהובים ולבנים של מכונית שלא התקדמה מספיק מהר באור ירוק. שניהם עוצרים, בודקים את המצב, הנהג הפוגע שואל: „מה שמך, בבקשה?, נעים להכיר, הנה", והוא מכניס את ידו לכיסו ומוציא שניים־שלושה ג'וקים פצפונים בני שקל, „קח בבקשה".

„לא באמת, לא צריך, אל תעליב אותי", עונה הנפגע, „זה קורה לכל אחד".

ושניהם נוסעים הלאה, והשקט שב למקום, ומיפלס הכינרת עולה, ופסטיוואל עכו קונה לו שם עולם, והכיכר באשקלון נצבעת ירוק – הפעם ברשא – ואברי גלעד וארז טל משלימים, וטוב לכולם.

[...]מרד היפות השקטות

[...]אין אני רוצה להטריח עליכם בסיפור נוהגי [...]עבודה של הסופר. אני לא חושד שהם שונים [...] מנוהגי העבודה של מהנדס [...]אלקטרוניקה או הפחח, אבל משהו קטן אני [...] לספר כהקדמה לקטע שיגיע עוד מעט.

[...] שכותב מדור כל שבוע מפתח נוהג לרשום [...]ראשי פרקים של דברים שהוא רוצה לכתוב [...]. ככה אני נוהג, על כל פנים, ובסוף לא [...] שום דבר מתוך ראשי הפרקים ויושב [...] משהו אחר. בדרך זו הולכים לאיבוד הרבה [...]רעיונות טובים, שאלמלא הייתי רושם אותם, [...] הייתי כותב אותם.

לא מזמן נתקלתי בראש פרק כזה שפוספס. [...] הדבר אשר רשמתי: „על מלכת היופי [...]התאילנדית שהמתחרות שלה לא הסכימו [...]להכתרתה".

את הידיעה קראתי ב„מעריב" שהגיע מהארץ, ומפני שנבצר ממני התענוג שהיה לי במערכת – לרדת לארכיון ולשלוף את הקטע – קשה לי לזכור פרטים מדוייקים. אבל זה בכלל לא חשוב. מזמן חיכיתי לקטע הזה שיתרחש באחת מתחרויות היופי הרבות, ביניהן אפילו כאלה שבהן שפטתי. תמיד חיכיתי לרגע שבו יכריזו השופטים: והזוכה במקום הראשון, היפה ביותר היא..."

ואז יקומו שאר המתחרות, לא יחייכו, לא ינשקו את הזוכה, לא יגידו „העיקר היתה ההשתתפות בתחרות", אלא יצרחו פה אחד: „מי אתם בכלל, שופטים זקנים וטפשים, שתקבעו? אני יפה יותר".

ויעיפו אותה מן הבמה החוצה.

פינת השלולית

במקום רחוק ונידח ופטור ממס במידבר, בשלולית בודדה, חי לו צפרדע וחיכה להיות נסיך. חיכה, חיכה, חיכה אף ציפה, אבל נסיכות לא עברו בסביבה שלו.

פתאום ראה מרחוק ענן־אבק. בכביש השומם נסעה מכונית. כשהתקרבה ראה שם נסיכה עם משפחתה. לא תאמינו, אבל הם עצרו שם, ופתחו אוהל. „הלילה נחנה כאן", הם אמרו, „ומחר בבוקר נמשיך".

בערב הציע הצפרדע לנסיכה לטייל בסביבה. אמרה או.קיי. קפץ מרוב שמחה. טיילו, הגיעה שעת חצות, והצפרדע גחן אל שפתיה, עצם את עיניו, והרגיש יד דוחפת אותו בקלילות.

„לא, צפרדע, בבקשה לא" אמרה הנסיכה, „אני אף פעם לא מתנשקת בערב הראשון".

[...]מדיניות היד הקשה

[...] הפושע בעל פני הצלקת עמד לשמיעת גזר דינו. השופט, סמל המדינה מאחוריו וספרי החוקים [...]לפניו, אמר: „שלוש שנים בבית־סוהר".

[...]„אמא, לא", פרץ הפושע בבכי, „לא עוד פעם חוג דרמאטי. לא. לאאאאאו".

מאיר עוזיאל

חיים ואוהבים

הקיטור התפרץ

לאחר כשלונה של ג'ראלדין פרארו שרצה בבחירות בארה"ב לפני מספר שנים כסגניתו של וולטר מונדייל, מועמד הדמוקרטים לנשיאות, היו שם תגובות מעורבות. חלק קבע: זוהי מפלה לכל האגף הנשי. חלק אמר: המועמדת אמנם לא עברה, אבל המודעות הפוליטית־הנשית התחזקה. וזה בדיוק מה שקורה עתה בארצות־הברית. אני מגלה בכך התעניינות מיוחדת, כאילו הדברים נוגעים לנו ישירות, מפני שהנסיון מלמד שמה שקורה שם – מסתנן אלינו וקורה גם כאן, אחרי חמש־שש שנים לערך. אמן כן יהיה רצון.

בבחירות המוקדמות החלקיות האחרונות לקונגרס שנערכו לא מכבר בארה"ב זכו שתי נשים נוספות כמועמדות לסנאט, שלוש כמועמדות למשרת מושל־מדינה, 15 לבית המחוקקים, ו־12 לתפקידים בכירים במימשל המקומי. אלה הם הישגים חסרי־תקדים. בנברסקה הציגו שתי המפלגות, הדמוקרטית והרפובליקנית, את המועמדות שלהן. הן נשים. במרילנד, במירוץ לסנאט, מתמודדות זו נגד זו שתי נשים, דמוקרטית ורפובליקנית. קאתלין קנדי, בתו של רוברט קנדי המנוח, מתמודדת מול מועמדת רפובליקנית במירוץ לבית המחוקקים.

מה שמפליא את האמריקנים היא המהירות בה התרגל הציבור לחידוש הנ"ל בנוף הפוליטי. כאילו שמעולם לא היו פני הדברים שונים. הנשים המתמודדות אינן מנפנפות ברבים לא את מינן וכמעט שלא נושאים נשיים־מסורתיים. הן נבחרו לרוץ כמועמדות פשוט בשל כישוריהן והיותן מוצלחות יותר מבני תחרותן הגברים.

המירוץ הפוליטי הוא מבצע מפרך וקשה ביותר. בנברסקה התבטאה אחת המועמדות: „רבותי, אין זו אפיית־עוגות, האמינו לי". לשתי המועמדות שם יש דעה אחידה ביחס להפלות – הן נגד. אחד המועמדים בבחירות המוקדמות, רפובליקני שהתבטא כי „מנהיגות נשים אינה אלא קללת אלוהים שירדה עלינו" – נכשל כשלון חרוץ.

אף שמרבית הנשים הרצות בבחירות אינן מנפנפות בדגל התנועה הפמיניסטית – ממשיכה ברברה מיקולסקי, חברת בית המחוקקים, דמוקרטית מבלטימור ומי שתמיד לחמה למען שוויון זכויות וזכות הנשים להפלה – ללחום למען אותם נושאים. קאתלין טאוסנד, מבית קנדי, זכתה במועמדותה גם משום שהיא לוחמת לזכויותיהם של הורים עובדים – נושא הנראה כיום חשוב ביותר לאמהות עובדות רבות. הלוחמת הנודעת לזכויות נשים בלה אבצוג, חברת־קונגרס לשעבר שירדה מגבעת הקפיטול לפני קרוב לעשר שנים, מנסה עתה את כוחה מחדש במימשל המקומי, בניו־יורק.

הסיכום בארה"ב של כל הבחירות המוקדמות, מעודד: עד כה זכו הנשים ל־6 מועמדות לסנאט, 53 מועמדות לבית המחוקקים, 9 מועמדות למשרת מושל, 19 לסגני־מושל.

בעצם, לא אירע שום דבר מיוחד שהזניק את הנשים האמריקניות לצמרת הפוליטית. אין זה אלא פרץ של קיטור שהצטבר במשך 15 השנים האחרונות של קידום עיקש של הנשים מתפקידים בארגוני מתנדבות וארגוני צדקה למיניהם אל העולם הפוליטי ומוקדי ההחלטות הלאומיים.

מחלקת הנוסטלגיה

צעקות וצריחות המדהדות בזכרון מימי הילדות: כאשר הנהגה האפלה במלחמה (והכוונה לא למלחמת קרים, אלא למלחמת העולם השניה): „לכבות את האור! היטלר חמור!"

בחצר בית־הספר: „הבנים על הבנות", או „בלי בנות, בלי בנות", או „הבנים על החומה והבנות בזבל".

ומשנים קודמות: „חתן וכלה נסעו למלחמה. באמצע הדרך עשו קיבה רעה"...

„מה שאתה אומר עלי – יבוא עליך". ומשהו מהקלסיקה: „אולי תזוז? אתה לא זכוכית ואביך לא זגג".

והבקשה ממישהו גדול: „תסלח לי, אבל אתה רוצה להעביר אותי את הכביש?".

והבכי: „חכה, חכה עד שאחי הגדול יבוא".

והחתימה שאת מבקשת מאמא שתחתום לך על מכתב שכתבת למורה כי אתמול את לא הכנת את השיעורים „בגלל כאב־בטן" (מדומה, כמובן)...

והציפיה הזו ללכת סוף־סוף לסרט, להצגת אחר־הצהרים. לראות שני סרטים בכרטיס אחד.

והטריינינג הכחול שכולם חושבים שהוא המצאת שנות ה־80, והוא היה פה כל־כך מזמן וקראו לו ברלה...

ושותפות הגורל הזו עם אמא רוסיה, והשירים הרוסים, עוד מלפני המצור על סטלינגרד ולנינגרד, „וניה, וניה, בני הקטן, קח אותי למלחמה"...

וספרי הזכרונות עם המשפט הבלתי־נשכח: „היה בן נאמן לעמך ומולדתך...".

והפחד להיקלע למצב שהוא מלווה אותך הביתה אחרי ערב התנועה, מפני שאומרים שיש לו „ידים ארוכות" – ומה עושים כאשר זה יקרה...

ותחושת ההערכה, ללא קנאה, לכל מי שלאבא שלו יש אוטו.

וההתרגשות שאחזה בך כאשר ראית לראשונה מופע של תלמידי בית־ספר לבלט... והלבטים שהתלבטה אמך עד שהחליטה לקנות לך כרטיס בגרוש וחצי לקונצרט בוקר של התזמורת הפילהרמונית הישראלית, „כי זה חשוב שפעם אחת תראי מה זה כשאיש אחד מניף יד – וכולם מנגנים בבת אחת"... והרעד הפנימי שעבר בך כאשר יצאת לראשונה אל בימת הריקודים בבית־קפה על הכרמל וניסית לרקוד טנגו לפי תקליט של יפה ירקוני... והכסף הראשון שהירוווחת בגיל 16 במתן שיעורים פרטיים לילדה איומה אחת, והמעיל האפור והמכוער שמכרו לך אז, תמורת שכרך – מפני שהתביישת לומר למוכרת שאת לא אוהבת אותו...

★ ★ ★

במסגרת מבצע הנוסטלגיה שערכתי במדור זה בשבועות האחרונים הורדתי מן ה„בוידעם" כל מיני זכרונות שאני אוהבת לחזור אליהם, ועדיין הותרתי שם מזוודות וחבילות של זכרונות. שיהיה. שאלת המפתח של מחלקת הנוסטלגיה היתה „לאן בעצם נעלם ה...". אז מתברר שאצל רבים־רבים ה„הוא" לא נעלם. „הוא" נמצא בבוידעם. של הזכרונות.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 7 ל־13 בנובמבר

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
הקפידו לזכור כל הזמן את המטרות שלכם, אך עם זאת התחשבו בזולת, אחרת תיקלעו לוויכוחים. מוטב לפעול תוך שיתוף פעולה. את הנסיעה כדאי לדחות לאחר כך. אל תחמיצו הזדמנות לבילויים מהנים.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
עלבונות אמיתיים או דמיוניים עלולים להצטבר ולהעיק עליכם, אלא אם כן תלמדו לראות את הדברים באור חדש. שימו את הדגש על מקורות ולא על אקסטיות. התחילו עכשיו לחסוך אריטו שרצונם לקנות.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
...לחסוך, לא לבזבז. וכאילו לא די בכך, ...לחוצר מצב רגיש עם חבר בעניין כספי ...כדאי להשתמש בחרבת טאקט. אם לא ...בעיה קטנה שהחלה לתציק, היא עלולה ...הקדישו זמן למלאכות יצירתיות.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
...לכם עכשיו נטייה לחיות בוטים מדי. זה זמן ...תולות חדשות. הניחו הצידה את בעיות הקרי... מקגישות חברתיות. אל תביעו רעיוני... אינן בשלים דיים, אין מה למהר, לא ...אתכם.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
...פגישות מופרות. הניחו הצידה את הטעלו... שעלולים לגרום לכם להתקטר בתוך עצמי... כשימוש מועיל בזמנכם ובמרצכם. ...תגלו מחדש את הבטחון העצמי. פעלו ...אינטואיציה.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
...שחיכיתם איתה זמן רב מתחילה לקרום ...השבוע עלולות לצוץ מספר בעיות ...לידידים, אך תצליחו להתגבר עליהן. ...להשתמש באינטואיציה שלכם כדי לקי... נבונה.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
...גם עתה לא תזכו לקבל את מלוא ...שאתם זקוקים לו מאחרים בעניין ...התוצאות יבואו רק בעקבות ...שלכם. השתדלו לא להיות יותר ...זהו התקופה משתפרים.

פוסטהארד

יואל לב

חיים על־פי כף היד

גליה מאמינה שהגורל חרוט בכף היד. יש לה אפילו כירומנט צמוד. ירושלמי. גר במין וילה מורה, שעיצב אותה כמו מקדש יווני. קשתות, פסלים, גן מסוגנן וגזוזם להפליא. גבר מוזר נטש לפני שנים רבות שנים ממקצועו המקורי – מנתח – והעדיף לעסוק באומנותו החדשה כמנחש עתידות. חיש מהר יצא שמו למרחוק.

גליה גילתה אותו עוד בימים שהיתה סטודנטית בירושלים. אז היתה זו אופנה. צעירים רבים הלכו אליו, כרכריו, „כדי להרים את שולי מסך העתיד ולהציץ לעבר הנעלם".

אדם מוזר. גבוה ודק גו. שערו כסוף ועל פניו מין הבעת טראגיות תמידית. אורי, שמעולם לא נתפס לאמונות הקשורות ב"בעולם הנסתר" מדבר עליו בטיפות, טוען שהוא אחד האנשים היחידים שפגש „שמערכת העצמות שלהם רומיננטית עד כדי כך שהם נראים כעשויים משלד קשיח בלבד".

לגבי גליה, הוא היה חלק מעולמה כסטודנטית. לה ולחבריה הוא שימש אז כמין "גורו", והם היו מתכנסים בביתו, קיץ וחורף, וממתינים למוצא פיו. היתה בו מקוריות שבאה לביטוי באימרות שלאחר מכן נהפכו ביניהם למשפטי מפתח, כמו צופן משותף רק להם. בין השאר נהג לומר „עולם הבא אולי יש, אבל עולם הזה בטח אין", או „בכל בוקר האל פותח חלון, מציץ למטה ושואל את עצמו במה אפשר לעזור למישהו? וכשהייתי אומר לו – טרח, הוא היה משליך ממרומים לבנה הישר על ראשי המלבין".

★

בעיקר היה לו חשבון עם האלוהות. אולי משום שבדרך מיוחדת במינה ניסה לנחש את דרכי האלוהים או, ליתר דיוק, את גורלם של בני־האדם, מה שאמור בדרך־כלל להיות שמור להשגחה העליונה. היו לו העין הבוחנת של הפסיכולוג המנוסה וחוש טבעי להבין לליבם של אנשים. מעבר לזה, הצליח באורח כמעט מצמרר לנבא את גורל האיש שבכף ידו התבונן. אפילו אורי, הציניקן, חש בזיעה שהצטברה על כף ידו הימנית כאשר הכירומנט קירב אליה את עיניו החדות והתבונן בקמטי היד כאילו באמת ראה בהם את שבילי החיים של אורי, את הדרכים שאינן מוליכות לשום מקום, את המורדות המסוכנים והעליות המבטיחות.

גליה מצאה עצמה קשורה בגבר הזה, הרק והזקוף. הוא ליווה אותה במשך שנים רבות. עוד בימי לימודיה ניבא כי תגיע להיות מרצה באוניברסיטה, וזאת שנים רבות לפני שעלה בדעתה לחלום על מסלול אקדמאי. הוא אף הצליח לנחש את אופיו של אורי ולתאר אותו כפניה באורח מדוייק זמן רב לפני שפגשה אותו. „המיועד לשאת אותך לאשה", אמר לה, „יהיה מאלה שתמיד ישאו עמם איזה עלבון של ילדות, ואת תזדקקי לסבלנות רבה כדי לפצות אותו על העלבונות הללו. ילדותו ונעוריו יעברו עליו בעוני, ושנות העוני יגרמו לו, לאחר מכן, להיות שתלטן. הוא יהיה גבר שילך לקראתך עד הסוף – כל עוד תעני על הציפיות שלו ותנהגי על פי רצונו. אבל אם תלכי נגדו תמצאי יריב קשה, מר, נוקם, שאיננו סולח".

את כל זאת, כמובן, לא סיפרה לאורי. אבל בתקופות של משבר, כאשר מצאה אותו עיקש, בלתי מתפשר, מפעיל את כל כשרון הביצוע האדיר שלו על מטרות בלתי־חשובות – אז חייכה אל עצמה מין חיוך סודי של אשה שהגבר איננו קורא בו דבר אבל נשים אחרות יכולות לנחש את פשרו.

ככל שעברו השנים כך למדה להעריך יותר את כושר הניחוש של הכירומנט שלה. היתה עולה אליו לירושלים כמי שבאה אל איזה כוח עליון, אדיר וחזק, שיפתח לה אופקים נעלמים, יפזר ערפילים ויצביע על הדרך הנכונה. היא עשתה זאת בתקופות משבר, לפני נסיעות לחו"ל, לפני החלטות משפחתיות חשובות. הוא אמר לה, למשל, כי היא עתידה לנסוע עם אורי לארצות־הברית ללימודי השתלמות; הוא ידע לנבא את עתידו המקצועי של אורי כעורך־דין מצליח; הוא יעץ לה גם בדבר הדרך שבה עליה לנהוג עם ניר, שהיה סטודנט מבריק אבל סבל מאותו מום כרוני השמור להרבה אנשים מבריקים – שתי ידיים שמאליות.

„תצטרכי ללמוד שניר של האוניברסיטה לא יהיה אף פעם ניר שאת רואה בבית. באוניברסיטה הוא ימצא את מקומו כאחד התלמידים המזהירים ביותר בפקולטה למשפטים. הוא יזכה להערכה עצומה בקרב הפרופסורים והתלמידים. אבל בבית הוא תמיד יהיה הברנש עם שתי הידיים השמאליות". הוא גם ניחש במדוייק את מערכת ההתנגשויות שבין אורי לניר: „שני גברים מבוגרים בבית, בעיקר שני גברים בעלי רצון חזק הדומים זה לזה, שניהם נבונים ומצליחים, יכולים לקשור ברית חזקה ואף־על־פי־כן להתנגש זה בזה באורח מסוכן".

★

מעל הכל הבהיקו עיניו החודרות במות האורב לבני האדם. אורי, כמובן, טען שהכירומנט הרומנטי של גליה הוא בסך הכל „עיט המריח את הפגרים מרחוק", אבל גליה אפילו לא נעלבה. מבחינתה, כל מה שהיה קשור באיש הזה עמד מעל לויכוחים שבינה לבין אורי. לפעמים נדמה היה לה שאורי מקנא בקשר הרגשי הכמעט־תלותי שפיתחה אל הכירומנט.

הכשרון שלו לנחש גורלות היה קטלני ממש. לפני נסיעתה של גליה לארה"ב הציע לה להישאר בארץ משום שבמילא יזעיקו אותה משם ל„לוויה שתיערך בקרוב". גליה נסעה. שבוע לאחר מכן קיבלה מברק כי דודתה, אחות אמה, נפטרה, והיא נאלצה לחזור. לא פעם אמר לה שהוא יודע בדיוק כמה שנות חיים צפויות לה ולאורי, אבל מעולם לא רמז לה דבר בנושא זה, השייך, כפי שאמר, לסודות המקצועיים שאסור לו לחשוף, מה עוד שאין אדם היכול לחיות בשלווה אם יידע בדיוק את תאריך מותו.

גליה שאלה: אז איך אתה מסתדר?

הכירומנט חייך בחכיכות: „אני, גברת צעירה, יודע בדיוק מתי אמות, והצלחתי להשלים עם זה. בעוד חודש אחגוג את יום הולדתי ה־60. עשר שנים לאחר־מכן, כשתבואי אלי, נוכל לדבר ברצינות על השאלה שלך. ועשר שנים זה המון זמן".

את מסיבת יום הולדתו ה־60 הכין בקפדנות. הרי בנוסף לכוכבים ולמזל, אדם כמוהו זקוק גם ליחסי־ציבור טובים... כמכרים וידידים של שרים וחכ"ים, שופטים ואנשי־ציבור, כמי שלפתחו משחרים גדולי המדינה, התכוון להרהימם במסיבה יוצאת־דופן, כזו שאיש לא ישכח אותה. הגן הגדול התמלא צמחים חדשים, אפילו שרירת דקלים שניטעה שם במיוחד. הכל קושט במנורות צבעוניות וכך הרשא הרחב הוכן לקלוט את מאות האורחים שהוזמנו. „גיל 60, יקירתי" – אמר לגליה – „הוא פרשת דרכים. זה הזמן שבו אתה מתחיל לשלם את החצי השני".

שלושה ימים לפני יום הולדתו נפטר הכירומנט מהתקף־לב. גליה שבאה לביתו יום לאחר־מכן חשה עצמה מרומה. המוות הזה היה בשבילה עלבון אישי. אורי, בהפגנה נדירה של טאקט, מעולם אחר־כן לא הזכיר ואפילו במלה אחת את העובדה שהאיש שהתיימר לנחש את גורלם של האחרים לא הצליח לקרוא כהלכה בספר הגורל שלו עצמו.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
השבוע תצטרכו להתמודד עם עניין עקרוני. אם כי לא הכל מסכימים איתכם, יהיה עליכם לפעול לפי צו מצפונכם. כדאי להגדיר את המטרה לפני שמתחילים לעבוד על הפרטים. בתחום הקריירה צפוייה התפתחות יפה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
בשלב מסויים ימאס לכם לבזבז כספים ותפנו את המאמצים לשיפור המצב הפיננסי. במגעים עם ילדים תזדקקו לסבלנות רבה. שותפים יפעלו יחד יפה מתמיד בימים אלה. חישבו על משהו מיוחד לעשות עם בן הזוג.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
עלולים להתגלע חילוקי דעות עם שותף או בן־זוג בעניינים הקשורים לבית, ולכן זה זמן טוב ליצי את משותפות לבילוי. מישהו קרוב עלול לחיות עצבני בימים אלה, היו סבלניים. פרוייקט יצירתי יעלה יפה.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
נראה שצפוי לכם מאבק עד שתשיגו פריצת דרך בעבודה. יש לכם מרץ רב, אבל תצטרכו לעבוד על נושא הטאקט והעיתוי. אתם נוטים עכשיו להתעסק בשטויות. הניחו לזה, ותהנו מתשומת לב הסביבה.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
ככל הנראה, השבוע לא תיאלצו לעשות משרות. לכו לפי רצונו של בן הזוג בתחום הבילויים, אך מיצאו גם זמן לעשות כרצונכם. עלולות להתגלע מריבות בלשהן בעניין פיננסי. עדיף לעסוק בעניני הרוח.

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

ד"ר יוסף יגייס 900 פקחים

ד"ר דב יוסף, שר המסחר והתעשיה, הודיע אתמול בוע־דת הכלכלה של הכנסת שיש בדעתו לגייס 900 מפקחים למ־חלקת הפיקוח של משרדו וכן להפעיל כ־10 אלפים אנשים מציבור הצרכנים למלחמה בשוק השחור ותתופעות הברי־כות בו.

ד"ר יוסף נפגש גם לשיחה ארוכה עם המפקח הכללי של המשטרה מר י. סהר, בקשר לענ־ייני הפיקוח, שבהם גם מטפל האגף הכלכלי של המשטרה.

בישיבת ועדת הכלכלה שנ־משכה כחמש שעות הופיע גם שר החקלאות מר אשכול וסגנו מר אפרתי.

מר אשכול סקר את תכניות משרדו להגברת הייצור החקלאי והביע, בין היתר, את בטחונו, כי תוך 5־6 חדשים יהיו בארץ יר־קות בשפע. הוא גם הביע את תקוותו, כי מדיניות המחירים החדשה לגבי התוצרת החקלאית תהווה גורם חשוב בעידוד הייצור. מיקלוש גפני בא לארץ

ה"קרוור" ההונגרי מיקלוש גפני, שיופיע בארץ כמספר הופ־עות הזמן לפני כשבוע לשיר בפני המלך ג'ורג' השישי החולה ומשפחתו בארמון המלך בלונדון – מסר הבוקר במסיבת עתונאים בת"א עם הזמר האורח.

מר גפני שר פעמים אחדות בפני הנשיא טרומן בבית הלבן. חברת קולומביה הסריטה תולדות חייו המרתקות של הצעיר היהו־די, בן 29, שהושם ע"י הנאצים במחנה השמדה. וכאן נתגלה קו־לו ע"י מורה פולני לזמרה.

האורח ויתר למפרע על כל הוצאת רביזים מישראל.

המלחמה על הדפוס בעין־חרוד

הועדה המרכזת של הועקיים ההסתדרותי החליטה להקים וע־דה מיוחדת, שתחקור פרשת בית הדפוס של הקיבוץ המאו־חד בעין חרוד ותוציא מסקנו־תיה, למי יש למסור בית דפוס זה.

נציגי מזכירות הקיבוץ המ־אוחד טענו בפני הועדה, כי הד־פוס הוקם בכספי הקיבוץ המאו־חד ומתנהל מאז קיומו ברשותה של המזכירות. מאידך טענו חברי הנהלת הדפוס, הנמנים על מפא"י, כי הרוב המכריע בין חב־רי הדפוס הם חברי מפא"י ועם פריקת עול המרות של הקיבוץ המאוחד ע"י רוב המפא"י בעין חרוד, עבר הדפוס למעשה לידי־הם. אנשי מפא"י אינם מכירים במנהל החדש, דוד שמעונוביץ, שנתמנה ע"י מזכירות הקיבוץ המאוחד בניגוד לדעתם.

גם בריטניה תפוצץ אטום

בריטניה עומדת לפוצץ את הפצצה האטומית הראשונה שלה, אם יעלה הדבר בידי ראש ממשלתה מר וינסטון צ'רצ'יל.

מקור מוסמך הודיע אמש, כי לורד צ'רוול קיבל הוראות להחיש את כל תכניות האנרגיה האטומית של בריטניה – בכלל זה פיתוח נשק אטומי מכל הסוגים.

מר צ'רצ'יל סבור, כנראה, שהשפעת בריטניה תגדל אם ידע העולם שיש לה פצצות אטומיות. ההחלטה על החשת העבודה האטומית ניתנה לאחר שיחות בין אמריקה, בריטניה ודרום אפ־ריקה בדבר הרחבת תפוקת האורניון. ועדה פרלמנטרית בריטית גילתה אשתקד, כי מיניסטריון ההגנה עומד להוציא 60 מיליון ליי"ש על תכנית נשק סודי.

צ'רצ'יל

61 אסירים שוחררו מבתי הסוהר לפני תום מועד מאסרם "בגלל צפיפות בכלא"

בגלל חוסר מקום בבתי הסוהר וה"דרישה" הגדולה לאכסון עבריינים חדשים – יזוה אתמול שר המשטרה לשחרר בסיטונות עשרות עבריינים לפני תום תקופת המאסר, שחוטלה עליהם ע"י בתי הדין.

השחרורים ההמוניים היו מב־תי הסוהר: ביפו, במקום ששוח־רו 40 אסירים, בחיפה – 1 אסי־רים ובבית שאן – אסירים. המשוחררים הם אסירים, שעמדו להשתחרר רק בעוד שבועיים וכל אלה שנידונו בימים האחרו־נים למאסר שבועיים.

נודע שמשרד המשטרה עומד להמשיך בשיטת השחרורים "לפ־ני הזמן", כל עוד תהיה קיימת הצפיפות הגדולה בבתי הסוהר במדינה.

כדי לתת תמונה נאמנה כיצד עובד שרות בתי הסוהר בישראל, נספיק לצטט את המספרים הב־אים: בבית הסוהר ביפו שנועד לקלוט 235 אסירים, נמצאים למעלה מ־400 אסירים, בכלא חיפה כו נמצא מקום ל־100 איש כלואים 125 אסירים, וכלא בית שאן היכול לקלוט רק 35 אסירים – לואים בו 75 איש.

היום יושבע א. שוסטאק

אליעזר שוסטק יושבע היום מטעם סיעת "החרות". הוא נכ־נס במקומו של יעקב מרידור שהתפטר.

כן ייתכן, כי בעוד שבועיים יתפטר מ. בגין מהכנסת ובמקומו ייכנס מר חיים מגורייכהן.

הדקה שהכריעה במשחק הליגה

משחק הליגה הראשונה בכדורגל אתמול על מגרש הפו־על ביפו, בין "הפועל" ת"א ו"מכבי" ת"א הביא נצחון חשוב ורב ערך ל"הפועל". אור־תו משחק הביא לנצחון גדול גם של הכדורגל שלנו בכללו.

חשיבות נצחונו של "הפועל" ברורה: שני השערים של ילובסקי במחצית השניה, הביאו שתי נקו־דות לליגה יקרות מאד לקבוצתו והם הביאו נצחון בשרשרת הארו־כה של ההתמודדויות בין שתי הקבוצות התל־אביביות הללו. המשחק של יום אתמול הוכיח, כי טעות היא לחשוב שאנו צריכים לחיות על ה"אימפורט" בלבד. המחצית הראשונה של המשחק, לפחות, הביאה משחק שעלה במ־תח ועניין על כל מה שראינו כאן בזמן האחרון, לרבות הופעות בי־נלאומיות. אכן, זה היה חגו של הכדורגל שרצה להוכיח: כאילו למה אנו יכולים ומסוגלים להגיע אם נדע לטפחו בדרך רגילה וטבעית.

שטפונות ביפו ובתל־אביב

בעיר ת"א־יפו היו הבוקר שטפונות גדולים במרכז יפו ובשכונות התקוה, מונטפיורי ונורדיה. הרעמים החזקים עוררו את תושבי העיר משנתם. היו שחשבו, כי העיר מופצצת והחלו לרוץ למקלטים. מכבי אש הוזעקו 12 פעם לשכונות, כדי לפנות תושבים ממרתפים, שהוצפו מים.

התחבורה העירונית שובשה הבוקר מכיוון שמאות מכוניות ואוטובוסים לא "נדלקו". בכמה אזורי העיר, וביחוד ביפו, שותקה התחבורה לשעה קלה בגלל השטפונות.

המחתרת המצרית פתחה בפעולה – בריטים במצב הכן

הכוחות הבריטיים באזור תעלת סואץ עמדו הכן היום בעת ש"קבוצות מאפקי מצרי־ות הגבירו את מערכת הגרילה והטרור נגדם.

שני להקים מרגימנט חיל האוויר הבריטי תפסו עמדות להגן על משפחות אנשי הצבא הב־ריטי ועל מתקנים צבאיים.

שלטונות הצבא הבריטי הו־דיעו אתמול, כי הם נוקטים אמצעים חריפים נגד מסיתים אנ־טי־בריטיים.

שתי נושאות מטוסים בריטי־ות וכהן יחידות מדיוויזית הרג־לים השלישית הבריטית יפליגו מבריטניה ביום ב' הבא לאזור תעלת סואץ.

